Institutul Naţional de Cercetări Economice

TENDINŢE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 30 (trim. II) 2018

ISSN 1857-3126

Chişinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:
Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Corina Gribincea, Tatiana Iaţişin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Zaharia Olărescu, Zinovia Toacă

Echipa ***TEM*** este recunoscătoare pentru cooperare instituţiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanţelor, Banca Naţională a Moldovei, Biroul Naţional de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informaţie din această publicaţie nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Naţional de Cercetări Economice al AŞM

Pentru informaţii adiţionale Vă rugăm să ne contactaţi:

Institutul Naţional de Cercetări Economice
2064, RM, Chişinău, Str. Ion Creangă, 45
Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94
e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice şi sociale din Republica Moldova 10

Rezumatul ediţiei 14

Capitolul I. PRODUCŢIA 19

Capitolul II. PREŢURI, RATE DE SCHIMB ŞI POLITICA MONETARĂ 28

Capitolul III. FINANŢE 36

Capitolul IV. SECTORUL EXTERN 48

Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI 55

Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL 57

Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2018 67

ANEXE STATISTICE 73

DATE GENERALE

Denumirea oficială	**REPUBLICA MOLDOVA**
Capitala	**Chişinău**
Preşedinte	**Igor Dodon**
Preşedintele Parlamentului	**Adrian Candu**
Prim-ministru	**Pavel Filip**
Parlamentul Republicii Moldova	**101 deputaţi:** **Partidul Democrat din Moldova – 42,** **Partidul Socialiştilor din Republica Moldova – 24,** **Partidul Liberal – 9,** **Grupul Parlamentar Popular European – 9,** **Partidul Comuniştilor din Republica Moldova – 6,** **Partidul Liberal Democrat din Moldova – 5,** **Deputaţi neafiliaţi – 6.**
Obţinerea independenţei	**27 august 1991**
Suprafaţa	**33,8 mii km²**
Unităţi administrative	**32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unităţile administrative-teritoriale din stânga Nistrului**
Populaţia stabilită	**3547,5 mii locuitori (la începutul anului 2018)**
Principalele religii	**ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creştină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.**
Moneda naţională	**Leu moldovenesc** **(cursul mediu de schimb, trimestrul II, 2018:** **1 USD = 16,7 MDL; 1 EUR = 19,9 MDL)**

ABREVIERI

ACECL	-	Acordul Central European al Comerţului Liber
ACR	-	Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	-	Acordul General asupra Comerţului cu Servicii
AHPCC	-	Analiza hazardului şi punctul critic de control
AID	-	Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare
ALSAC	-	Acord de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător
ATP	-	Preferinţe Comerciale Autonome
APC	-	Acordul de Parteneriat şi Cooperare
BERD	-	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BIM	-	Biroul Internaţional al Muncii
BMA	-	Biroul Migraţie şi Azil
BNM	-	Banca Naţională a Moldovei
BPN	-	Bugetul Public Naţional
BNS	-	Biroul Naţional de Statistică
BPA	-	Bune practici agricole
BTC	-	Bariere Tehnice în Comerţ
CBN	-	Certificatele Băncii Naţionale
CE	-	Comisia Europeană
CFA	-	Consumul Final al Autorităţilor Publice
CFP	-	Consumul Final al Populaţiei
CNPF	-	Comisia Naţională a Pieţei Financiare
CNT	-	Capital Normativ Total
CPE	-	Coeficientul Protecţiei Efective
CSCI	-	Clasificatorul Standard de Comerţ Internaţional
CSI	-	Comunitatea Statelor Independente
CT	-	Contingent Tarifar
DPI	-	Drepturile Proprietăţii Intelectuale
DST	-	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	-	Echivalent ad-valorem
FMI	-	Fondul Monetar Internaţional
INCE	-	Institutul Naţional de Cercetări Economice

IHH	-	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	-	Întreprinderi Mici şi Mijlocii
IPC	-	Indicele Preţurilor de Consum
IPP	-	Indicele Preţului de Producţie
IPPI	-	Indicele Preţurilor Producţiei Industriale
ISD	-	Investiţii Străine Directe
IVF	-	Indicele Volumului Fizic
IVU	-	Indicele Valorii Unitare
MAIA	-	Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare
MAIB	-	Moldova Agroindbank
MDL	-	Leu Moldovenesc
MF	-	Ministerul Finanţelor
MSF	-	Măsuri sanitare şi fitosanitare
NCMF	-	Naţiunea cea mai Favorizată
NEER	-	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	-	Coeficientul Protecţiei Nominale
OCEMN	-	Organizaţia Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	-	Organizaţia pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici şi Mijlocii
OIM	-	Organizaţia Internaţională a Migraţiei
OMC	-	Organizaţia Mondială a Comerţului
ONU	-	Organizaţia Naţiunilor Unite
PIB	-	Produsul Intern Brut
RC	-	Rata de concentrare
REER	-	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	-	Sistemul Generalizat de Preferinţe
TEM	-	Tendinţe în Economia Moldovei
TN	-	Transnistria
TVA	-	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	-	Uniunea Europeană
USD	-	Dolar SUA
UTA	-	Unitate teritorial-administrativă
VAB	-	Valoare Adăugată Brută
VMS	-	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie-iunie 2018 21
Tabelul 1.2. Producţia animalieră pe principalele tipuri, în perioada ianuarie-iunie 2018 23
Tabelul 1.3. Investiţii în active imobilizate divizate pe surse de finanţare în ianuarie-iunie 2018 25
Tabelul 1.4. Turişti şi excursionişti participanţi la turism organizat prin intermediul agenţiilor de turism şi a turoperatorilor 25
Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piaţa valutară interbancară în perioada ianuarie 2017 – iulie 2018 33
Tabelul 4.1. Evoluţia schimburilor comerciale în Semestrul I 2017-2018, mil. dolari SUA 51
Tabelul 5.1. Dinamica principalilor indicatori ai activităţii întreprinderilor în perioada 2016-2017 55
Tabelul 5.2. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2017 55
Tabelul 5.3. Date privind profitul (pierderea) netă a organizaţiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-iunie 2018 56
Tabelul 6.1. Minimul de existenţă în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului în ianuarie-iunie 2018, ruble pe lună 66
Tabelul 7.1. Evoluţia indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2017 şi prognoza pentru anul 2018 70

FIGURI

Figura 1.1. Evoluţia PIB-ului, ianuarie-iunie 2009-2018, %.....19
Figura 1.2. Contribuţia componentelor de resurse la formarea PIB în sem. I 2018 şi la creşterea acestuia faţă de sem. I 2017, %.....20
Figura 1.3. Contribuţia componentelor pe categorii de utilizări la formarea şi creşterea PIB în ianuarie-iunie 2018 faţă de perioada ianuarie-iunie 2017, %.....20
Figura 1.4. Indicii producţiei industriale în ianuarie-iunie 2009-2018, %.....21
Figura 1.5. Evoluţia producţiei agricole în ianuarie-iunie 2009-2018, %.....22
Figura 1.6. Mărfuri transportate în ianuarie-iunie 2009-2018, mii tone.....23
Figura 1.7. Evoluţia volumului investiţiilor în active imobilizate în ianuarie-iunie 2009-2018, %.....24
Figura 1.8. Dinamica anuală a indicelui producţiei industriale, sem.I 2009-2018 (%).....26
Figura 2.1.1. Ritmul anual de creştere a IPC şi a componentelor sale, %.....28
Figura 2.1.2. Ritmul anual de creştere al IPC şi inflaţiei de bază, %.....29
Figura 2.1.3. Ritmul anual de creştere a preţurilor producţiei industriale şi a componentelor sale, %.....30
Figura 2.1.4. Evoluţia cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD şi EURO.....31
Figura 2.1.5. Ritmul anual de creştere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %.....31
Figura 2.2.1. Evoluţia ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naţionale a Moldovei.....32
Figura 2.2.2. Structura masei monetare M3.....34
Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN* în I semestru 2018, %.....36
Figura 3.1.2. Structura veniturilor după sursă în BPN în I semestru 2017-2018, mil. MDL.....37
Figura 3.1.3. Structura cheltuielilor executate din BPN în I sem. 2018, %.....39
Figura 3.1.4. Deficitul BPN, mil. MDL.....39
Figura 3.1.5. Structura datoriei sectorului public în perioada 2017-2018, mil. MDL.....40
Figura 3.1.6. Raportul tipurilor de datorii de stat faţă de PIB.....41
Figura 3.2.1. Evoluţia calităţii activelor bancare.....43
Figura 3.2.2. Evoluţia calităţii capitalului bancar.....43
Figura 3.2.3. Nivelul lichidităţii sectorului bancar la 30.06.2018.....44
Figura 3.2.4. Evoluţia creditelor după valuta în care sunt acordate şi categoria debitorilor.....45
Figura 3.2.5. Evoluţia creditelor neperformante în sectorul bancar.....45
Figura 3.2.6. Evoluţia marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite şi la credite noi atrase în MDL, %.....46

Figura 3.2.7. Evoluţia depozitelor atrase de bănci, mil. MDL 46
Figura 3.2.8. Evoluţia rentabilităţii şi profitabilităţii bancare în 2017-2018 47
Figura 4.1. Investiţiile directe, pasive, capital propriu acumulat la 36.06.2018, pe activităţi economice, % 49
Figura 4.2. Transferuri de mijloace băneşti din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2018, mil. dolari SUA 50
Figura 4.3. Dinamica transferurilor trimestriale de mijloace băneşti din CSI şi UE în favoarea persoanelor fizice în perioada 2015-2018, % 50
Figura 4.4. Tendinţele comerţului exterior de mărfuri, ianuarie-iunie 2010-2018, mil. lei 51
Figura 4.5. Structura exportului pe grupe de ţări pentru perioada ianuarie-iunie 2000-2018, % 52
Figura 4.6. Structura importurilor pe grupe de ţări pentru perioada ianuarie-iunie 2000-2018, % 53
Figura 4.7. Evoluţia valorii comerţului exterior al regiunii Transnistrene, în Semestru I anul 2017-2018, mil. dolari SUA 54
Figura 6.1. Mişcarea naturală a populaţiei în T II în anii 2010-2018 57
Figura 6.2. Evoluţiile numărului populaţiei ocupate, al şomerilor şi a ratelor de ocupare şi a şomajului populaţiei de 15 ani şi peste, în T II din anii 2012-2018 59
Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar şi în cel real în perioada T I 2017 – TII 2018, MDL 60
Figura 6.4. Evoluţia veniturilor disponibile ale populaţiei, valoarea nominală şi ritmuri de creştere, pe trimestre, T I 2015 – T II 2018 61
Figura 6.5. Evoluţia cheltuielilor de consum, valoarea nominală şi ritmuri de creştere, pe trimestre, T I 2015 – T II 2018 62

BOXE

Boxa 6.1. Salarizarea în sectorul real 60
Boxa 6.2. Majorarea tarifului pentru energia termică 63
Boxa 6.3. Valorizarea pensiilor 63

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ŞI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Prima jumătate a anului 2018 a fost marcată de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât şi economic şi social.

4 aprilie

Executivul a aprobat hotărârea cu privire la organizarea şi funcţionarea Agenţiei de Investiţii. Agenţia va fi creată prin fuziunea Organizaţiei de Atragere a Investiţiilor şi Promovare a Exportului din Moldova şi a Agenţiei Turismului. Funcţiile noii entităţi ţin de promovarea imaginii ţării pentru atragerea investiţiilor străine, susţinerea, promovarea exporturilor, a turismului şi fortificarea diplomaţiei economice.

4 aprilie

Cabinetul de miniştri a aprobat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Emiratelor Arabe Unite privind cooperarea economică şi tehnică, semnat la Dubai la 30 ianuarie 2018. În scopul dinamizării colaborării dintre cele două state, va fi creată Comisia economică mixtă moldo-emirateză, care va stabili domeniile prioritare de interes şi va soluţiona anumite dificultăţi apărute în procesul implementării Acordului.

13 aprilie

Guvernul a aprobat Planul de acţiuni pentru implementarea, în anii 2018-2020, a Strategiei reformei cadrului de reglementare a activităţii de întreprinzător pentru anii 2013-2020. Măsurile planificate vor asigura un mediu de activitate mai favorabil pentru agenţii economici din ţară, precum implementarea modului de înregistrare online a activităţii independente în Sistemul Informaţional al Serviciului Fiscal de Stat, contului unic de achitare al contribuabilului, simplificarea şi uniformizarea procedurilor de vămuire a mărfurilor, elaborarea unui nou Cod vamal, ş.a.

18 aprilie

Elveţia a lansat Strategia de Cooperare cu Republica Moldova pentru perioada 2018-2021. În baza acesteia, Guvernul Confederaţiei Elveţiene va aloca ţării noastre asistenţă tehnică în valoare de 50,9 de mil. CHF în domenii precum guvernare locală, sănătate, dezvoltare economică şi ocuparea forţei de muncă. Realizarea strategiei este coordonată la nivel de ţară de Biroul de Cooperare al Elveţiei, care este oficiul local al Agenţiei Elveţiene pentru Dezvoltare şi Cooperare, şi reprezentanţa Ambasadei Elveţiei în Republica Moldova. Începând cu anul 2010 Republica Moldova a beneficiat de asistenţă în valoare de circa 85 mil. CHF.

19 aprilie

Republica Moldova şi Republica Belarus au semnat astăzi opt acorduri bilaterale de colaborare în domenii precum justiţia, sănătatea, educaţia şi eficienţa energetică. Potrivit Guvernului moldovean, cadrul de colaborare privind dezvoltarea social-economică a ţării noastre şi Belarus urmează să fie consolidat şi prin semnarea unor acte în domeniul procuraturii şi relaţiilor interetnice. În ceea ce priveşte interacţiunea la nivel de regiuni, au fost semnate trei acorduri privind cooperarea comercial-economică şi culturală între oraşul Gomel şi UTA Găgăuzia, raioanele Kobrinsky-Cahul şi Hantsavichy-Leova.

3 mai

Comitetul executiv al Băncii Naţionale a Moldovei a adoptat menţinerea ratei de bază aplicată la principalele operaţiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 6.5% anual. Se menţin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul actual de 9.5% anual şi la depozitele overnight la nivelul actual de 3.5% anual. De asemenea se menţin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă la nivelul actual de 40.0% din baza de calcul şi norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14.0% din baza de calcul.

7 mai

Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională (USAID) în Republica Moldova a lansat Programul „Comunitatea mea", în cadrul căruia va fi oferit suportul pentru îmbunătăţirea serviciilor publice, modernizarea infrastructurii şi creşterea veniturilor la nivel local. Peste 100 de localităţi din ţară vor beneficia, în următorii cinci ani, de asistenţă financiară pentru dezvoltare, în valoare totală de 20,5 mil. USD. Fiecare proiect de infrastructură prevăzut în cadrul programului valorează aproximativ 500 de mii USD.

10 mai

Guvernul a aprobat Planul naţional de acţiuni pe anul 2018 pentru implementarea Strategiei naţionale privind ocuparea forţei de muncă pentru a încuraja crearea locurilor de muncă la sate şi în oraşele mici, şi a spori şansele de angajare în câmpul muncii. Acţiunile prevăzute sunt focusate pe realizarea a patru obiective: dezvoltarea competenţelor persoanelor pentru sporirea posibilităţilor de angajare, asigurarea bunei guvernări a pieţei muncii, valorificarea potenţialului migraţiei pentru dezvoltare durabilă şi crearea oportunităţilor de angajare. Pentru realizarea măsurilor incluse în plan sunt necesare 1,2 mld. MDL, care vor fi acoperite din bugetul de stat şi din surse externe.

11 mai

Parlamentul a ratificat Acordul cu Turcia privind promovarea şi protejarea reciprocă a investiţiilor, semnat la 16 decembrie 2016, la Istanbul. Scopul documentului este promovarea şi protejarea reciprocă a investiţiilor, precum şi stabilirea principiilor juridice de bază menite să fortifice relaţiile de prietenie între cele două state. Acordul este pentru o perioadă de zece ani şi va intra în vigoare la data primirii ultimei notificări cu privire la îndeplinirea tuturor procedurilor interne necesare.

16 mai

Guvernul a aprobat semnarea unui Amendament la Acordul de Asistenţă privind asigurarea unei guvernări democratice eficiente şi responsabile, semnat în septembrie 2016 la Chişinău, între Guvernul Republicii Moldova şi cel al Statelor Unite ale Americii. Potrivit acordului, SUA va oferi asistenţă tehnică în valoare de 3,5 mil. USD, adiţional la suma totală a fondurilor de 36,1 mil. USD, pentru realizarea proiectelor în domeniul protecţiei copiilor (programul „Copilăria mea" – 2 mil. USD) şi pentru dezvoltarea mass-media independente (1,5 mil. USD).

18 mai

Consiliul Naţional de Coordonare a Dezvoltării Regionale a aprobat trei proiecte majore în valoare de peste 60 de mil. MDL: „Construcţia capitală a drumului de ocolire a R1-R14, căii de acces spre subzonele Nr. 4 şi 5 a Zonei Economice Libere Bălţi, în oraşul Străşeni", „Reabilitarea şi modernizarea drumului regional L442-Străşeni-Voinova, raionul Străşeni" şi „Dezvoltarea durabilă şi competitivă a oraşului Rezina prin amenajarea structurilor turistice aferente

Complexului sportiv Rezina". Banii vor fi alocaţi din mijloacele Fondului Naţional pentru Dezvoltare Regională, dar şi din surse ale investitorilor privaţi.

24 mai

Parlamentul a ratificat Acordul de finanţare dintre Republica Moldova şi Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare, semnat la Chişinău, la 12 martie curent. Implementarea acordului va permite continuarea reformelor în domeniul educaţiei şi asigurarea calităţii în instituţiile de învăţământ primar şi secundar general. Potrivit acordului, Republica Moldova va beneficia de finanţare adiţională în valoare de 10 mil. USD în cadrul proiectului „Reforma Învăţământului în Moldova", finanţat de Banca Mondială şi implementat în perioada aprilie 2013 – iunie 2020.

24 mai

Parlamentul a aprobat Planul naţional de acţiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022. Acesta conţine 31 de obiective, 51 de ţinte strategice din 16 domenii de intervenţie. Acesta este un document de politici de nivel naţional, promovarea căruia are drept scop garantarea suplimentară a implementării unor măsuri care să permită dezvoltarea şi prosperarea, în condiţii egale, a tuturor cetăţenilor, în special, ai celor din grupurile vulnerabile. Guvernul urmează să creeze Consiliul Naţional pentru Drepturile Omului, responsabil de monitorizarea şi evaluarea implementării Planului naţional de acţiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 şi altor documente de politici naţionale în domeniul drepturilor omului.

25 mai

Acordul de înfiinţare a Consiliului Economic Ruso-moldovenesc a fost semnat la St. Petersburg de către preşedintele Republicii Moldova, Igor Dodon, şi copreşedintele Organizaţiei Publice a Rusiei "Delovaia Rossia", Andrei Nazarov, în scopul stabilirii cooperării şi restabilirii comerţului între ţări. Consiliul este menit să faciliteze întîlnirile antreprenorilor, în mod regulat, pentru dezvoltarea şi promovarea proiectelor comune de investiţii, precum şi să colaboreze în scopul creării unui mediu de afaceri favorabil, să identifice barierele şi să propună soluţiile necesare pentru eliminarea acestora.

5 iunie

Comitetul executiv al Băncii Naţionale a Moldovei a adoptat menţinerea ratei de bază aplicată la principalele operaţiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 6.5% anual. Se menţin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul actual de 9.5% anual şi la depozitele overnight la nivelul actual de 3.5% anual. De asemenea se menţin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă la nivelul actual de 40.0% din baza de calcul şi norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14.0% din baza de calcul.

9 iunie

Preşedintele Parlamentului Andrian Candu şi omologii săi Irakli Kobakhidze şi Andriy Parubiy au semnat la Kiev documentul de creare a Asambleei parlamentare Moldova, Georgia şi Ucraina. Asambleia va servi drept platformă pentru promovarea intereselor cetăţenilor celor trei state, precum şi pentru cooperare şi schimb de experienţă pe domenii de interes comun. Ea va avea un statut consultativ, care va fi aprobat într-o reuniune ulterioară.

14 iunie

Republica Moldova şi Canada au semnat la Ottawa Acordul privind promovarea şi protejarea reciprocă a investiţiilor (FIPA). În opinia lui Tudor Ulianovschi, ministrul Afacerilor Externe şi

Integrării Europene, semnarea Acordului FIPA reprezintă un semnal puternic pentru mediul de afaceri din ambele ţări privind deschiderea noilor oportunităţi pentru iniţierea şi realizarea proiectelor investiţionale.

22 iunie

Executivul a semnat Antecontractul privind procurarea celor 41% din acţiunile nou emise ale băncii de importanţă sistemică Moldova-AgroindBank S.A de către Consorţiul internaţional de investitori (BERD, Invalda INVL, Horizon Capital). Reprezentantul consorţiului a menţionat că investitorii vor veni în cadrul MAIB-ului cu o nouă disciplină, noi tehnologii, lucruri noi care vor face ca banca să-şi menţină poziţia de lider şi să crească.

29 iunie

Consiliul de Directori Executivi ai Fondului Monetar Internaţional a aprobat o nouă tranşă de finanţare pentru Moldova în valoare de aproape 34 mil.USD. Acordul cu Republica Moldova fost aprobat în 2016 şi este finanţat prin două instrumente de creditare – Mecanismul de finanţare extinsă (EFF) şi Mecanismul extins de creditare (ECF), care are ca scop susţinerea programului de reforme economice şi financiare ale statului.

REZUMATUL EDIŢIEI

Producţia

Produsul Intern Brut din prima jumătate a anului 2018 a însumat o cifră de 81775 mil. MDL în preţuri curente, astfel înregistrând o creştere de 4,5% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această creştere se datorează în mare parte comerţului cu ridicata şi cu amănuntul; întreţinerea şi repararea autovehiculelor şi a motocicletelor; transport şi depozitare; activităţi de cazare şi alimentaţie publică (+1,6%), industriei extractive; industriei prelucrătoare; producţiei şi furnizare de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat; distribuţiei apei; salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare (+1,1%), construcţiilor (+0,5%) şi informaţiei şi comunicaţiei (+0,4%).

Producţia industrială în perioada respectivă se bucură de o creştere semnificativă de 8,4% (serie brută) faţă de semestrul I 2017. Creşterea dată a fost cauzată de industria extractivă, ce a notat o creştere de 2,3%, industria prelucrătoare (+9,5%) şi producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat – cu o creştere de 5,0%.

Producţia agricolă globală în semestrul I al anului 2018 înregistrează o creştere de 7,2%. Rezultatul respectiv în mare parte se datorează producţiei vegetale, ce a înregistrat o creştere de 54,6% f.p.s.a.p. În aceeaşi perioadă producţia animalieră a crescut cu 0,7% f.p.s.a.p.

Transportarea mărfurilor în perioada respectivă a atins cota de 7708,3 mii tone, cifra care cu 14,9% a depăşit rezultatul semestrului I al anului precedent. În această perioadă a sporit transportarea mărfii pe toate tipurile de transport şi anume: transportarea pe cale feroviară (+18,6%), transportarea pe cale rutieră (+13,2%), transportare pe cale fluvială (+21,1%) şi pe cale aeriană (+38,9%).

Investiţiile în active imobilizate în perioada respectivă au înregistrat o creştere de 7,4% comparativ cu perioada similară a anului 2017, atingând cifra de 6767,7 mil. MDL ca rezultat al creşterii investiţiilor în imobilizări corporale cu 7,2% şi creşterii investiţiilor în imobilizări necorporale cu 21,6%.

Preţuri şi rate de schimb

Rata medie anuală a inflaţiei în prima jumătate a anului 2018 a înregistrat o evoluţie descendentă, menţinându-se în limitele intervalului asociat ţintei staţionare de 5 la sută (±1,5 puncte procentuale) şi a constituit 4,2%, ceea ce reprezintă o decelerare uşoară faţă de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent (-1,5 p.p.).

În trimestrul II, 2018 ritmul de creştere a IPC a coborât uşor sub limita inferioară a ţintei BNM şi a fost de 3,2%, diminuându-se faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 3,9 p.p. Pentru componentele IPC în lunile aprilie-iunie 2018 s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 5,4%, produse nealimentare – 2,8%, servicii – 0,3%. Evoluţia descendentă a IPC în semestrul I al anului 2018 a fost rezultatul diminuării presiunilor din partea preţurilor la produsele alimentare, preţurilor reglementate şi aprecierea monedei naţionale.

Inflaţia de bază a crescut cu ritmuri ce au devansat uşor dinamica IPC. Ritmul anual de creştere al inflaţiei de bază în perioada aprilie-iunie 2018 a fost de 3,6% f.p.s.a.p., în scădere cu 1,2 p.p. faţă de nivelul atins pentru aceeaşi perioadă a anului precedent. Trendul descrescător a inflaţiei

de bază a fost determinat de aprecierea monedei naţionale faţă de principalele valute de referinţă precum şi prin scăderea presiunilor inflaţioniste din partea componentelor IPC.

În trimestrul II, 2018 creşteri neuniforme au înregistrat şi alţi indici ai preţurilor, care comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent au avut următoarele evoluţii:

- ✓ indicele preţurilor producţiei industriale a scăzut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 3,1 p.p. şi a atins nivelul de 0,5%.
- ✓ în sectorul construcţiilor preţurile au scăzut faţă de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 2,5 p.p. şi indicele constituind 2,1%;
- ✓ preţurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 4,6% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent;
- ✓ ritmul de creştere a preţurilor la combustibili pe piaţa naţională, a fost de 7,4% f.p.s.a.p., în scădere cu 2,3 p.p. faţă de perioada similară a anului 2017.

În trimestrul II, 2018 ***cursul mediu nominal de schimb*** faţă de principalele valute de referinţă a fost de 16,7 MDL/USD şi 19,9 MDL/EUR şi, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 11,2% faţă de dolarul SUA şi cu 3,4% faţă de moneda unică europeană.

Politica monetară

În primul semestru al anului 2018, pentru realizarea obiectivului de stabilitate a preţurilor, în condiţiile persistenţei presiunilor deflaţioniste, Banca Naţională a Moldovei a menţinut neschimbate ratele la principale instrumente ale poticii monetare. Astfel, ***rata de bază*** s-a menţinut la nivelul de 6,5%, rata dobânzii la creditele overnight – 9,5% şi rata dobânzii la depozitele overnight – 3,5%.

Rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă a fost menţinută neschimbată în prima jumătate a anului 2018, la nivelul de 40 la sută iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile, la nivelul de 14 la sută. În luna septembrie 2018, BNM a adoptat o nouă majorare a ratei rezervelor obligatorii, acesta urmează să crească cu 2,5% şi să sporească volumul masei monetare imobilizate pe conturile bancare, masă monetară care ar putea fi redirecţionată pentru creditarea economiei.

Rezervele oficiale la sfârşitul trimestrului II 2018 s-au majorat cu 86 mil.USD faţă de sfârşitul anului precedent şi constituiau 2889,8 mil.USD. În a doua jumătate a anului 2018 activele oficiale continue să crească atingând în luna septembrie valori record de peste 3 mld.USD.

În trimestrul II, 2018 ***masa monetară*** îşi accelerează ritmul de creştere, comparativ cu dinamica înregistrată în p.s.a.p. O contribuţie mai semnificativă la creşterea masei monetare, au avut-o, similar perioadelor anterioare, componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă naţională.

Finanţele publice

În sem. I al anului 2018 ***veniturile totale ale bugetului public naţional*** au constituit 27776,9 mil. MDL, asigurându-se o creştere de 2872,4 mil. MDL sau 111,5%, iar ca pondere în PIB, veniturile au înregistrat o creştere cu 0,4 p.p. de la 16,6% în sem. I 2017 până la 17,0% în sem. I 2018. Valoarea veniturilor provenite din impozite şi taxe în perioada analizată a înregistrat o creştere de 9,3% faţă de perioada similară a anului precedent de la 16353,7 mil. MDL (2017) la 17880,9 mil. MDL, aportul cel mai mare având impozitele şi taxele la mărfuri şi servicii 42,11%, inclusiv TVA – 30,49% şi impozitul pe venit 18,21%. Ponderea accizelor în venituri s-a redus de la 11,02% în sem. I 2017 până la 8,44% în perioada nominalizată. Ponderea taxelor asupra comerţului exterior şi operaţiunilor externe în sem. I 2018 a constituit 2,84%, cu 0,16 p.p. faţă de anul 2017. Impozitul pe bunurile imobiliare, la fel, a înregistrat o scădere de la 1,32% în 2017 la 0,78%. Importanţa granturilor pentru BPN în 2018 a crescut de la 0,34% în 2017 la 0,45%, la fel,

ca şi cota veniturilor nefiscale – de la 4,81% în 2017 la 5,41%. În sem. I al anului 2018 au fost primite granturi cu 41,2 mil. MDL sau 48,9% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului 2017, inclusiv 90,44% – de la organizaţii internaţionale, valoarea granturilor de la guvernele altor state fiind în scădere cu 19,6 mil. MDL sau 7,6% faţă de anul 2017.

Cheltuielile bugetului de stat aprobate iniţial în sumă de 41332,4 mil. MLD, au fost majorate pe parcurs cu 652,1 mil. MDL, ca urmare volumul prevăzut pe an a constituit 41984,5 mil. MDL, fiind executat în sumă de 17850,1 mil. MDL sau 42,5%. Executarea bugetului de stat în primul semestru al anului 2018 s-a încheiat cu un sold bugetar (deficit) în sumă de 562,1 mil. MDL, ce constituie 11,1% din suma precizată pe an.

Soldul datoriei de stat la 30 iunie 2018 a constituit 50927,0 mil. MDL, cu o datorie de stat externă de 28128,7 mil. MDL şi datorie de stat internă 22798,3 mil. MDL, înregistrând o diminuare comparativ cu sfârşitul anului 2017 cu 733,3 mil. MDL sau cu 1,4%. Diminuarea soldului datoriei de stat comparativ cu perioada similara a anului precedent se datorează diminuării datoriei de stat externe denominată în monedă naţională dar şi de fluctuaţia negativă a ratei de schimb a dolarului SUA faţă de alte valute pe parcursul semestrului I al anului 2018. Totodată, soldul datoriei de stat a fost influenţat de majorarea datoriei de stat interne din contul emisiunii nete a VMS pentru finanţarea deficitului bugetului de stat în sumă de 219,8 mil. MDL.

Sectorul bancar

Pe parcursul semestrului I, 2018 sectorul bancar al Republicii Moldova a cunoscut evoluţii pozitive la majoritatea indicatorilor ce caracterizează activitatea generală a băncilor, precum şi la cea prudenţială. După o perioadă mai îndelungată de timp, în care primele 3 bănci din sistem, BC „Moldova-Agroindbank" S.A., BC „Moldindconbank" S.A. şi B.C. „Victoriabank" S.A., care deţin în total 65,5% din activele sectorului bancar s-au aflat sub supravegherea intensivă, datorită expunerii acestora la riscuri majore şi unei structuri netransparente a acţionarilor, intensificarea activităţii privind asigurarea transparenţei acţionarilor băncilor s-a soldat cu unele succese. În luna august, 2018 Banca Naţională a ridicat regimul de supraveghere intensivă a BC „VICTORIABANK”S.A. În această perioadă banca reuşind nu doar să diminueze soldul creditelor neperformante, dar şi să se conforme cerinţelor de transparentizare a structurii acţionariatului, din 16.01.2018 investitor majoritar al acesteia devenind Banca Transilvania.

Tot la acest capitol, rămâne a fi nesoluţionată în continuare ***problema identificării investitorilor***, care să achiziţioneze pachetul de 63,89% al BC „Moldindconbank” S.A şi 43,1% ale BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A, acţiuni ale unui grup, ce activau concertat şi care au fost plasate spre vânzare sub forma unui pachet unic la BVM.

Caracteristic perioadei de referinţă este menţinerea tendinţei de creştere a activelor, depozitelor şi capitalului în sectorul bancar, ceea ce sporeşte capacitatea acestora de a face faţă riscurilor din activitate. Indicatorii prudenţiali, deşi şi-au mai temperat ritmul de creştere rămân a fi foarte înalţi, în special acesta se referă la lichiditatea excesivă. ***Activitatea de creditare*** este robustă şi incertă, deşi unele progrese la acest capitol încep a se contura. Volumul creditelor neperformante deşi este în scădere lentă, încă este înalt.

Sectorul extern

În semestrul I 2018, ***soldul contului curent al balanţei*** de plăţi, a înregistrat un deficit de 481,73 mil. dolari (din care în trimestrul II a. 2018 a constituit 282,10 mil. dolari), ce s-a aprofundat cu 56,5% faţă de cel consemnat în ianuarie-iunie 2017. Raportat la PIB, deficitul contului curent a constituit 9,8% (faţă de 7,9% în semestrul I a. 2017).

Poziţia investiţională internaţională. Stocul total de pasive sub formă de investiţii directe la 30.06.2018 a constituit 3915,27 mil. dolari fiind în creştere cu 4,9%, faţă de 31.12.2017.

Volumul total al transferurilor de mijloace băneşti din străinătate în favoarea persoanelor fizice din R. Moldova, în I Semestru 2018 a fost în creştere cu 16,1 %. Volumul total al transferurilor de mijloace băneşti a constituit 640 mil. dolari.

Comerţul exterior cu bunuri în perioada ianuarie-iunie a. 2018 a înregistrat o creştere cu 26,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Astfel comerţul exterior cu bunuri a constituit 4050,4 mil. dolari. ***Exporturile de mărfuri*** au constituit 1315,2 mil. dolari, fiind în creştere cu 27,9% faţă de perioada similară a anului precedent. ***Importurile de mărfuri*****,** au constituit 2735,2 mil. dolari, în creştere cu 25,4%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Deficitul balanţei comerciale, în perioada ianuarie-iunie 2018 a constituit 1420 mil. dolari, cu 266,8 mil. dolari (+23,1%) mai mare, comparativ cu cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2017.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-iunie 2018 a fost de 48,1%, comparativ cu 47,1% în perioada similară din anul 2017.

Mediul de afaceri

La finele anului 2017, BNS avea la evidenţă 54,3 mii de ***întreprinderi active***, cu o uşoară creştere de 3,8% f.p.s.a.p.

În perioada 2016-2017 ***numărul total de salariaţi*** la toate întreprinderile din RM, per total, luate la evidenţă de organele statistice, a continuat tendinţa de creştere din perioada precedentă, indicând o creştere cu 3,1%.

În perioada analizată veniturile din vânzări a întreprinderilor continuă tendinţa de creştere din anii precedenţi (2015-2016), inclusiv sectorul IMM a înregistrat în această perioadă o majorare a cifrei de afaceri. În anul 2017, indicatorul dat, per total întreprinderi, s-a majorat faţă de anul precedent cu 10,05%. În a.2017 rata anuală de creştere a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a constituit 10% f.p.s.a.p.

Sectorul social

Situaţia demografică. În T II din anul 2018 numărul născuţilor-vii total pe ţară a constituit 16040 pers., fiind în scădere cu 4,9% mai puţin f.p.s.a.p., rata natalităţii a fost de 9,1 născuţi-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,4 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedaţi a constituit 19099 pers., înregistrând o scădere cu 3,4% mai puţin f.p.s.a.p., iar rata mortalităţii a ajuns la 10,9 decedaţi la 1000 locuitori, în scădere cu 0,3 p.p. f.p.s.a.p. Scăderea naturală în T II din 2018 a constituit -3059 persoane (-2907 persoane în p.s.a.p.) sau -1,7 persoane la 1000 de locuitori (-1,6 persoane la 1000 de locuitori în p.s.a.p.).

Numărul *căsătoriilor* total pe ţară în T II din anul 2018 a constituit 7899, micşorându-se cu 2,0% faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut, iar rata nupţialităţii a constituit 4,5 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 0,1 p.p. f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului divorţurilor din ţară a constituit 5051, fiind în creştere cu 1,4% faţă de T II din anul precedent. Rata divorţialităţii a constituit 2,9 divorţuri la 1000 locuitori, cu 0,1 p.p. mai mult f.p.s.a.p.

Piaţa forţei de muncă. În T II din anul 2018 *populaţia economic activă* a constituit 1384,3 mii pers., majorându-se cu 5,2% în comparaţie cu T II din anul 2017. Totodată, *rata de activitate* a populaţiei a fost de 46,4% şi s-a majorat cu 2,3 p.p. faţă de nivelul T II al anului 2017. *Populaţia ocupată* a fost de 1343,4 mii persoane, majorându-se cu 5,8% faţă de nivelul T II din 2017. *Rata de ocupare* a populaţiei de 15 ani şi peste a constituit 45,0%, fiind în creştere faţă de T II din anul 2017. *Numărul şomerilor*, definit conform Biroului Internaţional al Muncii în T II din 2018 a constituit 40,9 mii pers., fiind în descreştere cu 10,5% faţă de T II din anul 2017. *Rata şomajului*

la nivelul ţării în T II din 2018 a fost de 3,0%, fiind mai mică cu 0,5 p.p. decât cea din T II din 2017. *Populaţia inactivă* din ţară (15 ani şi peste) în T II din 2018 a fost de 1598,3 mii persoane şi s-a redus cu 4,2% faţă de T II din 2017.

Remunerarea muncii. În T II din anul 2018 câştigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 6369,8 MDL, majorându-se cu 13,0% faţă de T II din anul 2017, iar în termeni reali – cu 9,5%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (5569,3 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 13,1%, într-o mai mare măsură decât câştigul salarial mediu lunar din sectorul real (6679,6 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,7%. Cele mai bine plătite tipuri de activităţi economice sunt: Informaţii şi comunicaţii (14026,3 MDL), Activităţi financiare şi de asigurări (11724,7 MDL) şi Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat (10939,2 MDL).

Veniturile disponibile ale populaţiei în Trimestrul II al anului 2018 au constituit în medie pe o persoană pe lună 2374,0 MDL, fiind în creştere cu 6,6% f.p.s.a.p., iar faţă de trimestrul I din 2018 au crescut cu 0,9%. În termeni reali veniturile populaţiei s-au majorat cu 3,3%. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (42,4%), prestaţiile sociale (23,9%) şi transferurile băneşti din afara ţării (16,5%).

Cheltuielile medii lunare de consum ale populaţiei în T II din 2018 au constituit în medie pe o persoană 2379,0 MDL, majorându-se f.p.s.a.p. cu 5,9%, iar faţă de T I din 2018 s-au majorat cu 2,1%. În termeni reali, ajustând la indicii preţurilor de consum, cheltuielile populaţiei s-au majorat în medie cu 2,6% f.p.s.a.p. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcţionată spre: consumul alimentar (45,0%), întreţinerea locuinţei (18,2%) şi îmbrăcăminte şi încălţăminte (10,4%).

Protecţia socială a populaţiei. Conform datelor Casei Naţionale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflaţi la evidenţa organelor de protecţie socială la 1 iulie 2018 a constituit 714,7 mii persoane sau cu 2,2 mii persoane mai mult comparativ cu 1 iulie 2017. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 iulie 2018 a constituit 1658,68 MDL, fiind în creştere cu 11,7% faţă de 1 iulie 2017.

Minimul de existenţă. Minimul de existenţă în Semestrul I din anul 2018 în medie pe lună la o persoană a constituit 1895,7 MDL, majorându-se cu 1,6% f.p.s.a.p.

Capitolul I
PRODUCŢIA[1]

Produsul intern brut

Prima jumătate a anului 2018 marchează o creştere a produsului intern brut, acesta înregistrând o valoare nominală de 81775 mil. MDL în preţuri curente, ceea ce constituie o creştere cu 4,5% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent.

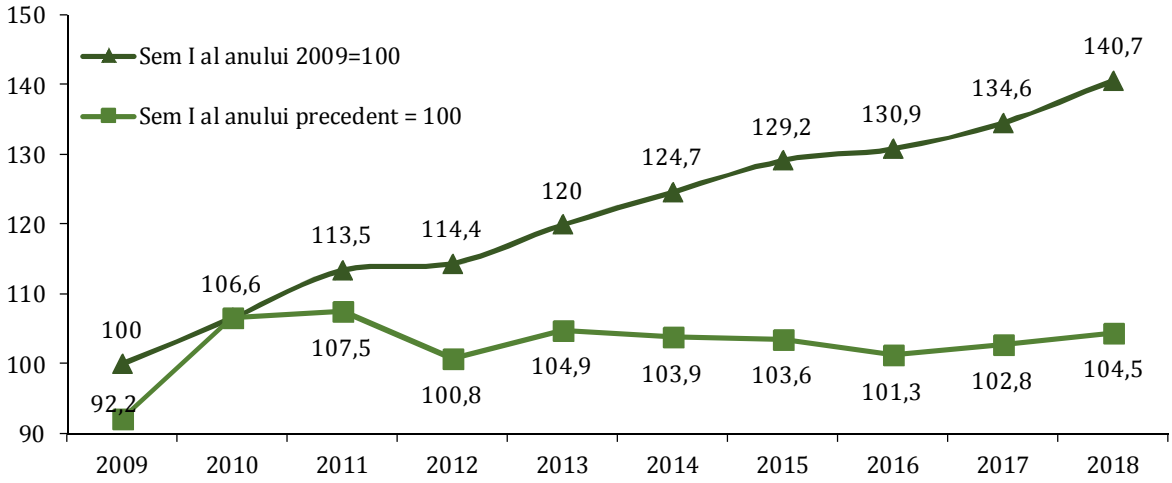

Figura 1.1. Evoluţia PIB-ului, ianuarie-iunie 2009-2018, %

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Conform **categoriilor de resurse,** principalele activităţi care au contribuit la creşterea PIB-ului au fost următoarele:

- Comerţul cu ridicata şi cu amănuntul; întreţinerea şi repararea autovehiculelor şi a motocicletelor; transport şi depozitare; activităţi de cazare şi alimentaţie publică având o pondere de 20,4% la formarea PIB, au contribuit la creşterea acestuia cu 1,6% şi la majorarea VAB cu 7,9% f.p.s.a.p.
- Industria extractivă; industria prelucrătoare; producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat; distribuţia apei; salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare – cu o pondere de 16,3% la formarea PIB, au contribuit la creşterea acestuia cu 1,1% şi la majorarea VAB cu 7,0% f.p.s.a.p.
- Construcţiile – cu o pondere la formarea PIB de 8,3%, au contribuit la creşterea acestuia cu 0,5% şi o creşterea a VAB cu 6,5% f.p.s.a.p.
- Informaţiile şi comunicaţiile deţin o pondere de 5,5% la formarea PIB, contribuie la creşterea acestuia cu 0,4% şi la majorarea VAB cu 7,1%.

[1] *Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor si organizaţiilor din partea stângă a Nistrului şi mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Naţional de Statistică. În unele cazuri, special menţionate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.*

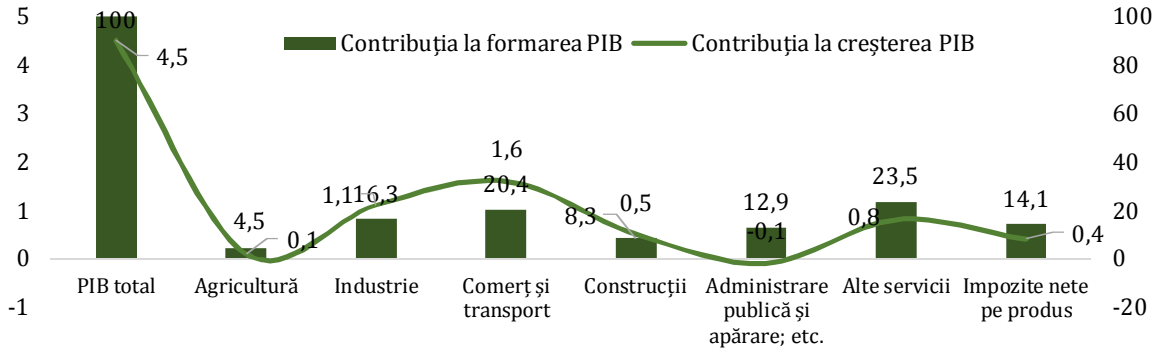

Figura 1.2. Contribuţia componentelor de resurse la formarea PIB în sem. I 2018 şi la creşterea acestuia faţă de sem. I 2017, %

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Doar administraţia publică şi apărarea; asigurările sociale obligatorii; învăţământ; sănătate şi asistenţă socială au contribuit la reducerea PIB cu 0,1%, având o pondere de 12,9% şi o reducere a VAB cu 0,7%.

Impozitele nete pe produse în perioada respectivă au crescut cu 3,0% comparativ cu perioada similară a anului 2017, însumând o pondere de 14,1% din PIB şi au contribuit la creşterea lui cu 0,4%.

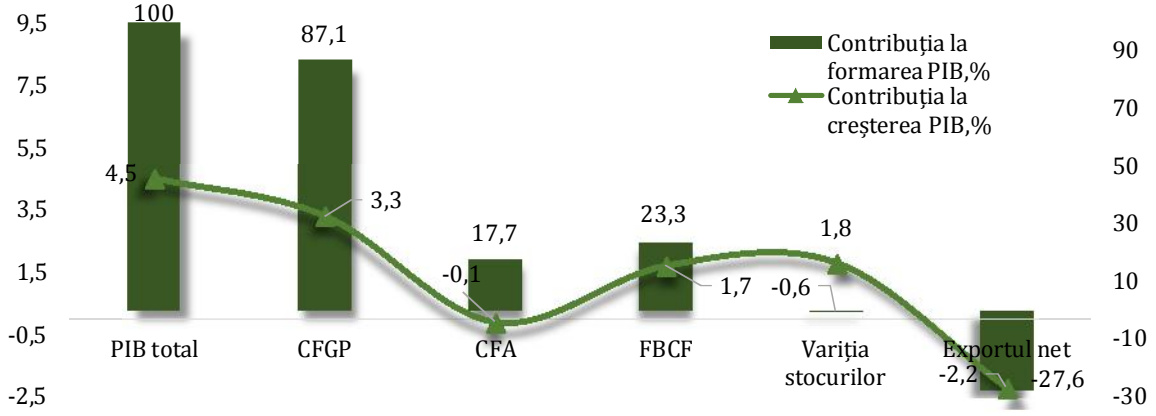

Figura 1.3. Contribuţia componentelor pe categorii de utilizări la formarea şi creşterea PIB în ianuarie-iunie 2018 faţă de perioada ianuarie-iunie 2017, %

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Conform **categoriilor de utilizări,** contribuţia cea mai semnificativă la creşterea PIB-ului au avut-o *consumul final al gospodăriilor populaţiei,* care în perioada respectivă a marcat o creştere a volumului fizic cu 3,8%, astfel atingând o pondere de 87,1% în total PIB, favorizând creşterea acestuia cu 3,3%, precum şi *formarea brută de capital fix,* care în perioada respectivă a avut o creştere a volumului fizic de 7,2%, atingând o pondere de 23,3% şi o contribuţie la creşterea PIB de 1,7%.

Impactul negativ asupra PIB-ului l-a avut exportul net, ca rezultat al contribuţiei mai semnificative a importurilor de bunuri şi servicii (61,2%) asupra exporturilor de bunuri şi servicii (33,6%).

Industria

Primul semestru al anului 2018 s-a bucurat de o revigorare la capitolul producţie industrială, care comparativ cu semestrul I 2017 a avut o creştere de 8,4% (serie brută). Rezultatul obţinut se datorează industriei extractive, ce a marcat o creştere de 2,3%, industriei prelucrătoare ce a

înregistrat o creştere de 9,5% şi producţiei şi furnizării de energie electrică şi termică, gaze, apei calde şi aerului condiţionat - cu o creştere de 5,0%.

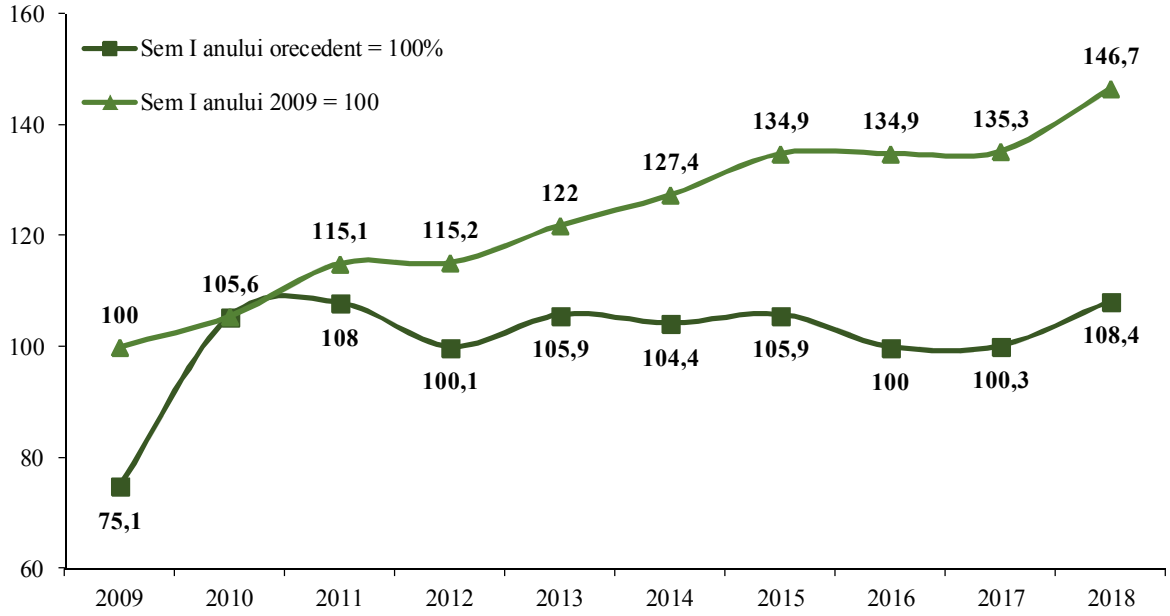

Figura 1.4. Indicii producţiei industriale în ianuarie-iunie 2009-2018, %

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Acest impuls de 9,5% f.p.s.a.p. al industriei prelucrătoare aparţine mai multor activităţi din cadrul acestui tip de industrie, însă cele mai semnificative creşteri au fost înregistrate de activităţile precum: "Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor şi semiremorcilor" (+42,3%), "Fabricarea echipamentelor electrice" (+35,3%), "Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn şi plută, cu excepţia mobilei; fabricarea articolelor din paie si din alte materiale vegetale împletite" (+20,9%), "Tăbăcirea şi finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie, harnaşamentelor şi încălţăminte; prepararea şi vopsirea blănurilor" (+20,7%) şi "Fabricarea hârtiei şi a produselor din hârtie" (+20,4%). Însă, în acelaşi timp, în cadrul industriei prelucrătoare au fost înregistrate şi reduceri ale unor activităţi, dintre care cele mai semnificative au fost: "Fabricarea produselor farmaceutice de bază şi a preparatelor farmaceutice" (-29,8%), "Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente n.c.a." (-23,4%), "Tipărire şi reproducerea pe suporţi a înregistrărilor" (-11,8%), şi "Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice" (-7,2%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie-iunie 2018

	Ian.-iun. 2018 faţă de ian.-iun. 2017
A	***1***
INDUSTRIE - TOTAL	**108,4**
INDUSTRIA EXTRACTIVA	**102,3**
INDUSTRIA PRELUCRATOARE, din care:	**109,5**
Industria alimentara	111,1
Fabricarea băuturilor	103,4
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	115,8
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	110,8
Tăbăcirea şi finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie, harnaşamentelor şi încălţăminte; prepararea şi vopsirea blănurilor	120,7

Tabelul 1.1 – continuare

A	*1*
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn şi plută, cu excepţia mobilei; fabricarea articolelor din paie şi din alte materiale vegetale împletite	120,9
Fabricarea hârtiei şi a produselor din hârtie	120,4
Tipărire şi reproducerea pe suporţi a înregistrărilor	88,2
Fabricarea produselor de cocserie şi a produselor obţinute din prelucrarea ţiţeiului	C
Fabricarea substanţelor şi a produselor chimice	102,6
Fabricarea produselor farmaceutice de bază şi a preparatelor farmaceutice	70,2
Fabricarea produselor din cauciuc şi mase plastice	93,6
Producţia altor produse din minerale nemetalifere	119,9
Industria metalurgică	110,5
Industria construcţiilor metalice si a produselor din metal, exclusiv maşini, utilaje şi instalaţii	103,8
Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice	92,8
Fabricarea echipamentelor electrice	135,3
Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente n.c.a.	76,6
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor şi semiremorcilor	142,3
Fabricarea altor mijloace de transport	C
Fabricarea de mobilă	108,5
Alte activităţi industriale n.c.a.	104,9
Repararea, întreţinerea şi instalarea maşinilor şi echipamentelor	97,1
PRODUCŢIA ŞI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ŞI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ŞI AER CONDITIONAT	**105,0**

C = Date confidenţiale (mai puţin de 3 unităţi raportoare)
Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Agricultura

În semestrul I al anului 2018, producţia agricolă globală îşi preia tempoul de creştere pierdut în anul 2017, şi astfel, comparativ cu anul precedent, înregistrează o creştere de 7,2%. Acest rezultat în marea lui parte se datorează producţiei vegetale, ce a înregistrat o creştere de 54,6% f.p.s.a.p. În aceeaşi perioadă producţia animalieră a crescut cu 0,7% f.p.s.a.p.

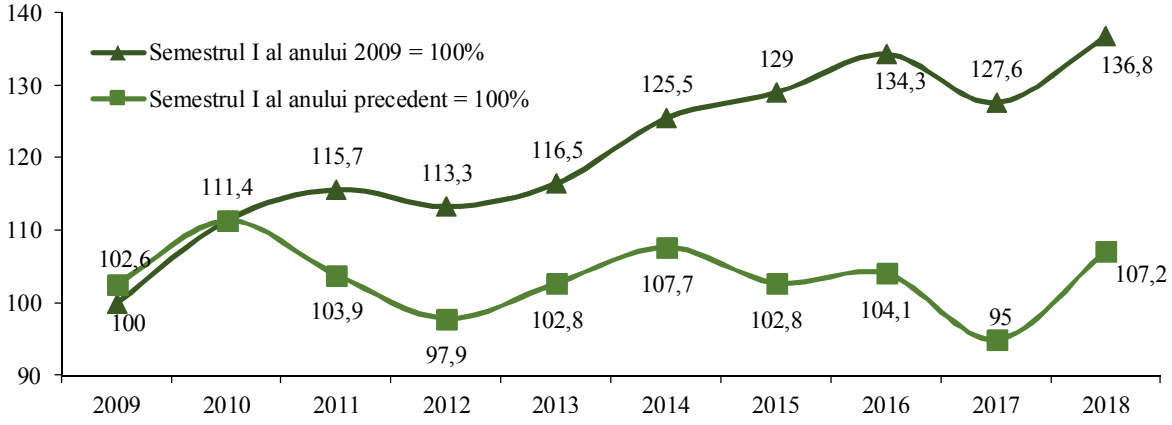

Figura 1.5. Evoluţia producţiei agricole în ianuarie-iunie 2009-2018, %
Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică

Creşterea producţiei vegetale a fost generată de ritmurile înalte de recoltare a culturilor agricole în anul respectiv.

Sectorul zootehnic în perioada respectivă a avut parte atât de creşteri, cât şi de diminuări. Astfel producţia (creşterea) vitelor şi păsărilor (în masă vie) în perioada respectivă marchează o

creştere de 5,9% comparativ cu perioada precedentă, fiind influenţată de sporirea producţiei în întreprinderile agricole cu 15,9% şi reducerea producţiei în gospodăriile populaţiei cu 1,9%. În acelaşi timp, producţia de lapte s-a redus cu 9,2% în urma scăderii producţiei în întreprinderile agricole cu 11,8% şi în gospodăriile populaţiei cu 9%. Producţia de ouă de asemenea s-a diminuat, ca rezultat al micşorării producţiei în întreprinderile agricole cu 3,5% şi în gospodăriile populaţiei cu 3,8%.

Tabelul 1.2. Producţia animalieră pe principalele tipuri, în perioada ianuarie-iunie 2018

	total	în % faţă de ian.-iun. 2017
Producţia (creşterea) vitelor şi păsărilor (în masă vie) – total, mii tone din care:	86,1	105,9
întreprinderile agricole	42,3	115,9
gospodăriile populaţiei	43,8	98,1
Lapte – total, mii tone din care:	203,5	90,8
întreprinderile agricole	11,8	88,2
gospodăriile populaţiei	335,1	91
Ouă – total, mil. buc. din care:	335,1	96,3
întreprinderile agricole	157,6	96,5
gospodăriile populaţiei	177,5	96,2

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Transportul

În semestrul I al anului 2018, volumul mărfurilor transportate pe toate tipurile de transport din Republica Moldova a atins cifra de 7708,3 mii tone, o valoare net superioară faţă de aceeaşi perioadă a anului 2017 cu 14,9%. Rezultatul obţinut se datorează sporirii în această perioadă a tuturor tipurilor de transport, şi anume: volumul mărfurilor transportate pe cale feroviară a crescut cu 18,6%, a celor transportate pe cale rutieră – cu 13,2%, pe cale fluvială – cu 21,1% şi pe cea aeriană – cu 38,9%.

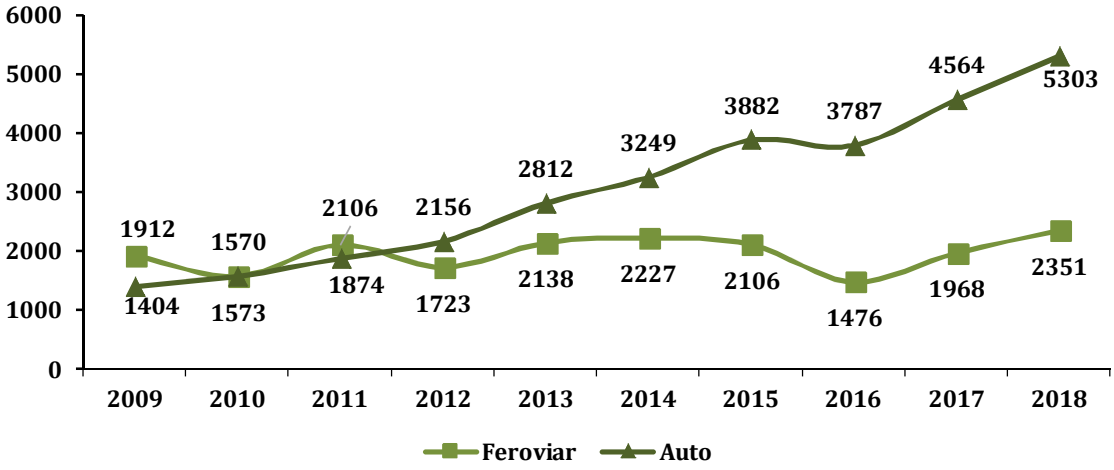

Figura 1.6. Mărfuri transportate în ianuarie-iunie 2009-2018, mii tone

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Prin intermediului **transportului feroviar** în perioada ianuarie-iunie au fost transportate 2351,1 mii tone de mărfuri, care au constituit 30,5% din totalul mărfurilor transportate în perioada respectivă. În aceeaşi perioadă a anului 2017, această cotă a fost de 29,9% din totalul mărfurilor transportate.

Cel mai semnificativ tip de transport este **transportul pe cale rutieră,** prin intermediul căruia în semestrul I al anului 2018 au fost transportate 5303,3 mii tone de mărfuri, ce au constituit 68,8% din totalul de mărfuri transportate în perioada respectivă, pe când în aceeaşi perioadă a anului 2017, ponderea acestora a constituit 69,4% comparativ cu totalul de mărfuri transportate.

Parcursul mărfurilor transportate pe toate tipurile de transport a atins cifra de 2157,3 mil. tone-km, o valoare cu 6,8% mai mare comparativ cu semestrul I al anului 2017. Rezultatul obţinut a fost favorizat în special de transportul rutier, ce a sporit în perioada respectivă cu 6,3%, fiind urmat de tipurile de transport feroviar, aerian şi fluvial care au avut creşteri de 8,3%, 21,6% şi 21,1% respectiv.

Tipul principal de transport ales de către pasageri în perioada respectivă este prin intermediul autobuselor şi microbuzelor, care comparativ cu perioada similară a anului precedent s-a redus cu 1,8%. La fel, în perioada respectivă s-a redus şi transportarea de pasageri pe cale feroviară, care comparativ cu semestrul I al anului precedent este mai mică cu 1,6%. Creşteri la capitolul transportarea de pasageri a fost înregistrată de tipul de transport fluvial (+24,5%) şi cel aerian (+0,5%), care însă nu deţin o cotă semnificativă în totalul de pasageri transportaţi în perioada respectivă.

Investiţii în active imobilizate

Investiţiile în active imobilizate în semestrul I al anului 2018 au înregistrat cifra de 6767,7 mil. MDL ce reprezintă o creştere comparativ cu perioada similară a anului 2017 cu 7,4%. Rezultatul dat se datorează în mare parte investiţiilor în imobilizările corporale, cu o creştere cu 7,2%, ce prezintă 97,9% din totalul investiţiilor în active imobilizate pentru perioada respectivă. Însă merită de menţionat că şi investiţiile în imobilizările necorporale în perioada dată se bucură de o creştere cu 21,6% comparativ cu perioada similară a anului precedent, însumând astfel cifra de 140,6 mil. MDL.

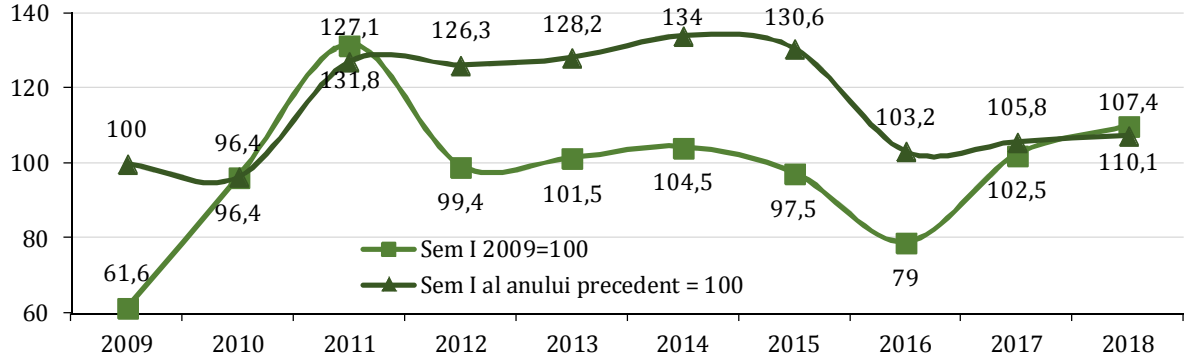

Figura 1.7. Evoluţia volumului investiţiilor în active imobilizate în ianuarie-iunie 2009-2018, %

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Principale tipuri de imobilizări corporale supuse investiţiilor sunt: maşini, utilaje şi instalaţii de transmisie, clădiri nerezidenţiale şi clădiri rezidenţiale care în sumă constituie 67,1% din totalul investiţiilor în active imobilizate.

Principalele surse de finanţare au fost şi sunt mijloacele proprii ale investitorilor, care deţinând o cotă de 69,8% din totalul investiţiilor în active imobilizate în perioada respectivă au înregistrat o creştere cu 2,9% f.p.s.a.p., fiind urmate de categoria altor surse, ce având o cotă de 15,5% au crescut în perioada respectivă cu 19,3%, bugetul de stat – cu o cotă de 5,5% şi o creştere 61,8%, bugetul unităţilor administrativ – teritoriale cu o cotă de 5,1% şi o creştere de 41,3% şi categoria surselor din străinătate cu o cotă de 4,1% şi o diminuare de 21,2%.

Tabelul 1.3. Investiţii în active imobilizate divizate pe surse de finanţare în ianuarie-iunie 2018

	Realizări, mil. lei	În % faţă de:	
		ianuarie-iunie 2017	total
Investiţii în active imobilizate – total	**6767,7**	**107,4**	**100**
din care, finanţate din contul:			
bugetului de stat	371,6	161,8	5,5
bugetelor unităţilor administrativ-teritoriale	344,2	141,3	5,1
mijloacelor proprii	4727,3	102,9	69,8
surselor din străinătate	278,9	78,8	4,1
altor surse	1045,7	119,3	15,5

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Comerţul şi alte servicii destinate pieţei

În semestrul I al anului 2018 cifra de afaceri din comerţul cu amănuntul (cu excepţia comerţului cu autovehicule şi motociclete) a înregistrat o creştere de 6,4% (în preţuri comparabile) faţă de perioada similară al anul 2017.

Cifra de afaceri din comerţul cu ridicata (cu excepţia comerţului cu autovehicule şi motociclete) în perioada ianuarie-iunie 2018 s-a majorat cu 9,3% (în preţuri curente), comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2017.

Cifra de afaceri pentru serviciile de piaţă prestate populaţiei în perioada corespunzătoare s-a majorat cu 9,7% (în preţuri comparabile) faţă de perioada similară a anului 2017, iar cifra de afaceri pentru serviciile de piaţa prestate, în principal, întreprinderilor în ianuarie-iunie 2018 a crescut cu 4,9% (în preţuri curente), comparativ cu perioada similară din anul 2017.

Cifra de afaceri din comerţul cu autovehicule şi motociclete în aceeaşi perioadă s-a majorat cu 7,9% (în preţuri curente), comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2017.

Turismul

În primul semestru al anului 2017 prin intermediul agenţiilor de turism şi al turoperatorilor au fost acordate servicii la 135,1 mii de turişti şi excursionişti. Această cifră a depăşit cu 22,4% perioada similară a anului precedent. Rezultatul obţinut se datorează turismului emiţător, ce a crescut cu 28,2% şi turismului receptor ce a crescut cu 24,9% f.p.s.a.p. Însă în acelaşi timp, s-a redus numărul de participanţi la turism intern cu 4,5% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.4. Turişti şi excursionişti participanţi la turism organizat prin intermediul agenţiilor de turism şi a turoperatorilor

	turişti şi excursionişti în perioada ianuarie-iunie 2018	**% faţă de ianuarie-iunie 2017**
TOTAL	135 119	122
Turism receptor (primirea cetăţenilor străini în ţară)	8 317	124,9
Turism emiţător (deplasarea rezidenţilor Republicii Moldova în străinătate)	108 951	128,2
Turism intern (deplasarea rezidenţilor Republicii Moldova prin interiorul ţării, în scop turistic)	17 851	95,5

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică.

Din totalul turiştilor receptori ce au vizitat Republica Moldova prin intermediul agenţiilor de turism şi a turoperatorilor 80,8% au fost cu scop de odihnă, recreere şi agrement, 16,0% cu scop de afaceri şi 3,2% cu scop de tratament. Nerezidenţi care au vizitat ţara în perioada respectivă

au fost predominant din asemenea ţări ca România (19,7%), Austria (13,1%), Federaţia Rusă (11,9%), Ucraina (8,4%), Germania (6,4%), Polonia (5,8%).

Circa 109 mii turişti (98,9% din totalul turismului emiţător de turişti şi excursionişti din Republica Moldova) care au profitat de serviciile agenţiilor de turism şi a turoperatorilor au plecat peste hotare cu scop de odihnă, recreere şi agrement, principalele locuri de destinaţie fiind: Turcia (33,6%), Bulgaria (20,0%), România (14,7%), Egipt (12,2%), Grecia (6,8%), Ucraina (3,9%).

Turismul intern în perioada respectivă a înregistrat o reducere cu 4,5% comparativ cu perioada similară a anului precedent, însumând 17851 turişti şi excursionişti. Deplasarea în scopul turismului intern a fost în principal organizată de turoperatorii din municipiul Chişinău (46,3%), regiunile de dezvoltare Centru (26,4%) şi Sud (24,1%).

Activitatea industrială şi investiţională în raioanele din stânga Nistrului şi mun. Bender[2]

În prima jumătate a anului 2018 activitatea industrială şi investiţională se bucură de o creştere semnificativă comparativ cu ultimii ani. Astfel, conform informaţiei prezentate de către Organul de statistică din regiunea transnistreană, indicele producţiei industriale pentru prima jumătate a anului 2018 a marcat o creştere de 36,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

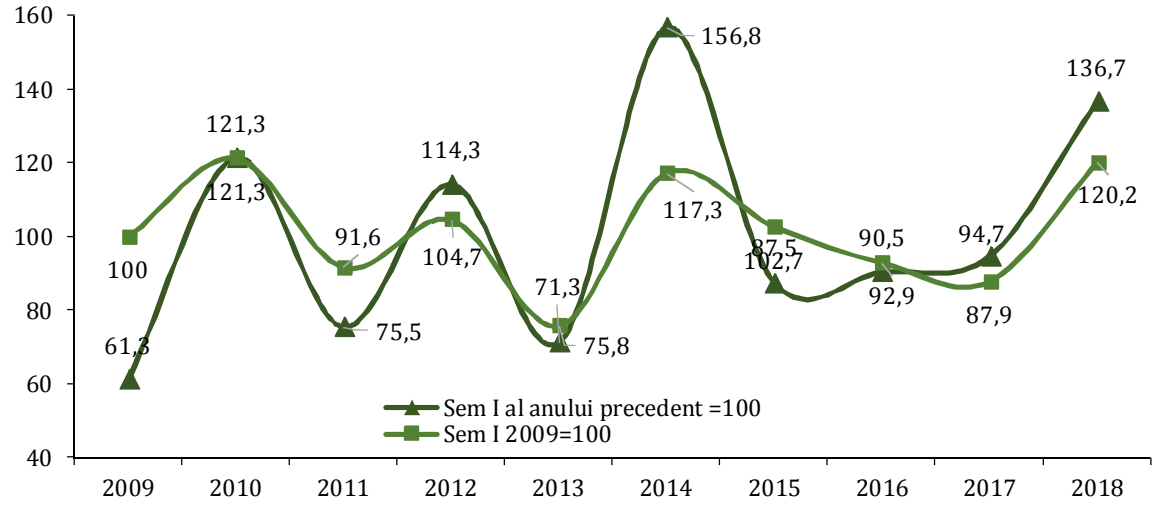

Figura 1.8. Dinamica anuală a indicelui producţiei industriale, sem.I 2009-2018 (%)
Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Organului oficial de statistică din regiunea transnistreană.

Rezultatul dat se datorează în marea măsură siderurgiei, care în perioada respectivă a crescut cu 87,8%, industriei electrotehnice – cu o creştere de 26,6%, industriei constructoare de maşini şi prelucrării metalelor – cu o creştere de 12,8%, industriei chimice – cu o creştere de 25,9%, ş.a. În aceeaşi perioadă, însă, au fost înregistrate şi reduceri în: industria tipografică cu 3,5% şi industria de prelucrare a făinii şi crupelor cu 8,7%.

Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie 2018 au crescut şi investiţiile în imobilizările corporale cu 41% comparativ cu ianuarie-iunie 2017, ca rezultat al creşterii investiţiilor în maşini, utilaje şi mijloace de transport (ce deţin o cotă de 63,9%) cu 42,9% f.p.s.a.p. şi a sporirii investiţiilor în lucrările de construcţii şi montaj (ce deţin o cotă de 32,6%) cu 38,3% f.p.s.a.p.

[2] Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskom-polozhenii-pmr.html

Agricultura se bucură de o mare creştere comparativ cu perioada similară a anului 2017, înregistrând o creştere de 99,1%. Rezultatul dat este asigurat de producţia vegetală ce în perioada respectivă a crescut de 3,7 ori şi producţia animalieră, care de asemenea, a crescut cu 30,5% f.p.s.a.p.

La capitolul transporturi, de asemenea se observă o creştere de 65,8% pe fonul perioadei similare a anului 2017, fapt ce se datorează creşterii volumului de mărfuri transportate cu 51,2%, dar şi a reducerii distanţei parcurse cu 8,2%. Transportul de pasageri în perioada respectivă a avut o creştere uşoară cu 3,4% f.p.s.a.p.

Comerţul în principal prestat populaţiei în perioada respectivă a înregistrat o creştere de 14,7% f.p.s.a.p. ca rezultat al creşterii cifrei de afacere a comerţului cu amănuntul cu 23,0% şi a creşterii cifrei de afacere a comerţului cu produse alimentare cu 8,6%. În acelaşi timp, cifra de afaceri pentru serviciile prestate în perioada respectivă a înregistrat reduceri cu 2,5% f.p.s.a.p.

Capitolul II
PREŢURI, RATE DE SCHIMB ŞI POLITICA MONETARĂ

2.1. Preţuri şi rate de schimb

Preţuri

Rata medie anuală a inflaţiei în prima jumătate a anului 2018 a înregistrat o evoluţie descendentă, menţinându-se în limitele intervalului asociat ţintei staţionare de 5 la sută (±1,5 puncte procentuale) şi a constituit 4,2%, ceea ce reprezintă o decelerare uşoară faţă de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent (-1,5 p.p.).

În trimestrul II, 2018 ritmul de creştere a IPC a coborât uşor sub limita inferioară a ţintei BNM şi a fost de 3,2%, diminuându-se faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 3,9p.p. Pentru componentele IPC în lunile aprilie-iunie 2018 s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 5,4%, produse nealimentare – 2,8%, servicii – 0,3%. Evoluţia descendentă a IPC în semestrul I al anului 2018 a fost rezultatul diminuării presiunilor din partea preţurilor la produsele alimentare, preţurilor reglementate şi aprecierea monedei naţionale.

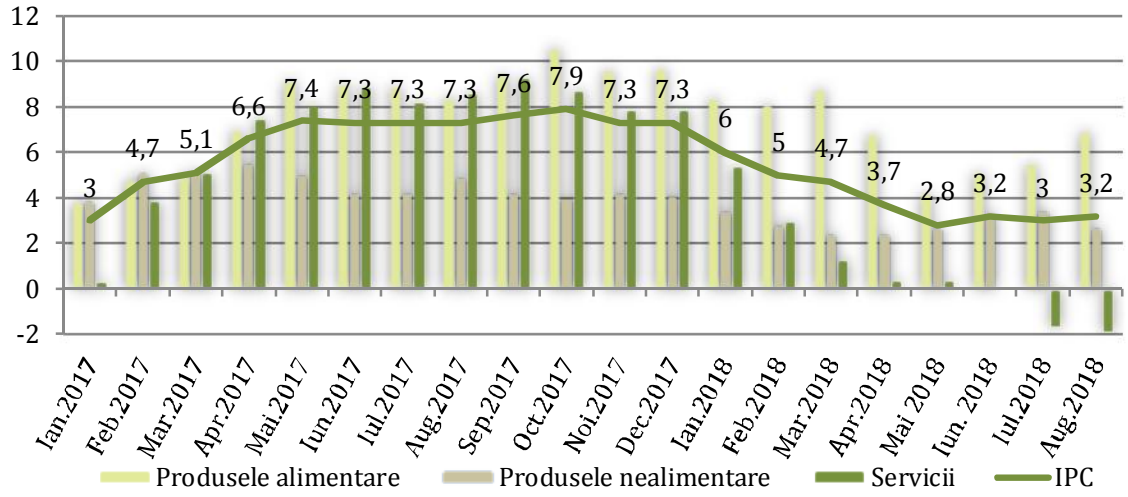

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creştere a IPC şi a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În trimestrul II 2018, preţurile la produsele alimentare s-au majorat cu 5,4% ceea ce reprezintă o temperare de ritm cu 3 p.p. sub nivelul înregistrat în trimestrul II al anului precedent precum şi faţă de nivelul înregistrat în trimestrul I al anului curent. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări a preţurilor la produsele alimentare: în aprilie – 6,8%, în mai – 4,2% şi în iunie – 5,1%. În trimestrul II, 2018 cele mai semnificative creşteri de preţ au fost la unele legume, precum: morcovul cu 73,4%, varza cu 21,2%, ceapa cu 20,6%; la fructe cu 11,6%, al unt cu 10% etc. Reduceri relative de preţ au fost înregistrate la produsele de morărit şi panificaţie, zahăr, ulei, usturoi etc.

Ritmul de creştere a preţurilor la produsele alimentare s-a diminuat în perioada vizată în mare parte datorită disipării impactului pe care l-au avut factorii meteorologici asupra preţurilor la produsele alimentare în anul precedent, precum şi aprecierea uşoară a monedei naţionale faţă de principalele valute de referinţă.

Preţurile la produsele nealimentare în trimestrul II 2018 s-au majorat cu 2,8% f.p.s.a.p, valoarea indicatorului dat diminuându-se cu 2,1 p.p. faţă de aceeaşi perioadă a anului 2017. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creşterile au fost de: 2,4% în aprilie, de 2,7% în mai şi de 3,3% în iunie. Diminuarea ritmului de creşterea preţurilor la produsele nealimentare s-a produs pe fundalul micşorării preţurilor reglementate (reducerea tarifelor la gazul din reţea şi preţurilor la medicamente) precum şi din contul scăderii preţurilor la produsele de import pe seama aprecierii monedei naţionale.

În trimestrul II 2018, au înregistrat creşteri de preţ majoritatea produselor nealimentare, cu excepţia autoturismelor, frigiderelor, maşinilor de spălat, televizoarelor şi medicamentelor. Cele mai mari majorări de preţ f.p.s.a.p au fost înregistrate la: ţigări – cu 17,5%, combustibil cu 7,4%, încălţăminte – cu 5%, confecţii – cu 4,5 etc. Preţurile la produsele nealimentare au crescut pe seama schimbărilor realizate în politica fiscală ce au condus la majorarea accizelor unor produse.

În trimestrul II al anului 2018 preţurile la servicii şi-au continuat trendul descendent, ritmul de creştere a acestora fiind doar de 0,3% f.p.s.a.p, cu 7,9p.p. sub nivelul indicatorului respectiv în anul 2017. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în aprilie şi mai – 0,4%, în iunie – 0,1%. În perioada de referinţă, comparativ cu trimestrul II al anului precedent, au crescut preţurile la serviciile în turism – cu 25%, la prestarea serviciilor de apă şi canalizare cu 11,8%, la confecţionarea mobilei cu 8,8% etc. Decelerarea ritmului de creştere a preţurilor la servicii s-a produs pe seama diminuării preţurilor la gazelele naturale din reţea cu 20,2%, la transportul feroviar cu 10,5 % şi la energia electrică cu 1,1%.

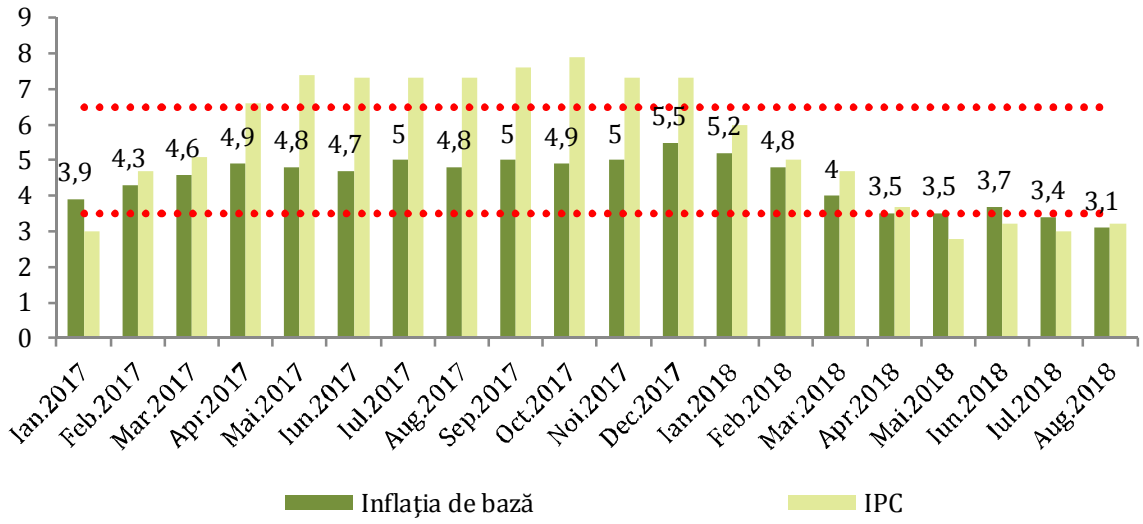

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creştere al IPC şi inflaţiei de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În trimestrul II al anului 2018 rata de bază a inflaţiei a crescut cu ritmuri ce au devansat uşor dinamica IPC. Ritmul anual de creştere al inflaţiei de bază în perioada aprilie-iunie 2018 a fost de 3,6% f.p.s.a.p., în scădere cu 1,2 p.p. faţă de nivelul atins pentru aceeaşi perioadă a anului precedent. În expresie lunară, ritmul de creştere a inflaţiei de bază a înregistrat următoarele majorări: în lunile aprilie şi mai – 3,5% şi în iunie – 3,7% f.p.s.a.p.

Trendul descrescător a inflaţiei de bază a fost determinat de aprecierea monedei naţionale faţă de principalele valute de referinţă precum şi prin scăderea presiunilor inflaţioniste din partea componentelor IPC. Totuşi, în această perioadă inflaţia de bază a fost supusă şi unor presiuni inflaţioniste din partea preţurilor subcomponentelor sale, precum cele la ţigări şi la serviciile de turism.

Preţurile producţiei industriale în primul semestru al anului 2018 înregistrează o decelerare de ritm. În lunile aprilie-iunie, 2018 ritmul de creştere a indicelui anual al preţurilor producţiei industriale a scăzut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 3,1p.p. şi a atins nivelul de 0,5%. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări f.p.s.a.p.: industria extractivă – 2%, industria prelucrătoare – 0,3%, sectorul energetic – 2,9%. Diminuarea ritmului de creştere a preţurilor producţiei industriale a fost susţinută de diminuarea preţurilor în industria alimentară, datorită recoltei bogate de produse agroalimentare din a doua jumătate a anului 2017 şi a recoltei bogate de fructe din primăvara anului curent, precum şi slăbirii impactului inflaţionist al preţurilor din sectorul energetic şi industria extractivă.

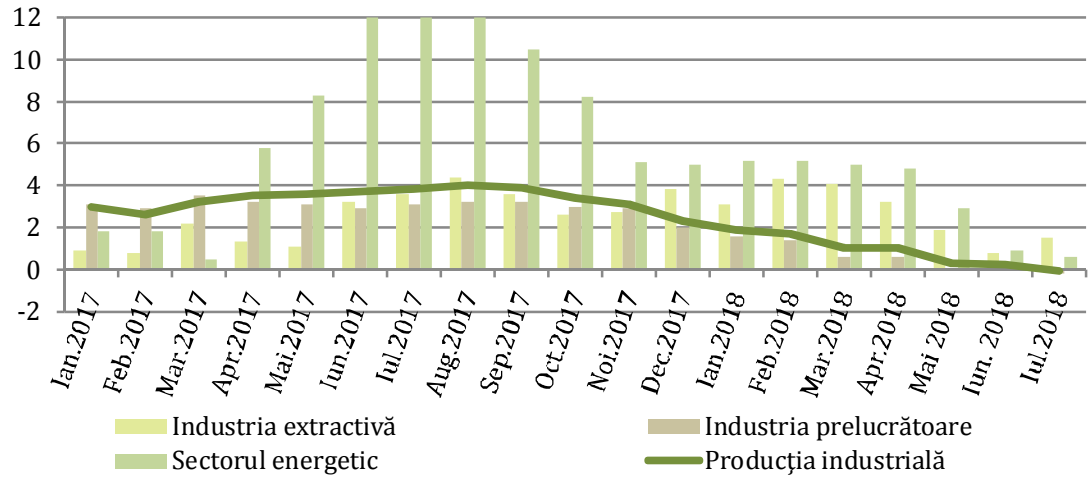

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creştere a preţurilor producţiei industriale şi a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Diminuarea activităţii investiţionale în domeniul construcţiilor şi aprecierea monedei naţionale a determinat scăderea pronunţată a ritmului de creştere a preţurilor producătorilor în construcţii. Ritmul de creştere al preţurilor în construcţii continue să scadă deja al şaselea trimestru la rând, aşa ca în trimestrul II al anului 2018 să scadă faţă de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 2,5p.p. şi să constituie 2,1%.

Recolta bogată scade preţurile la produsele agroalimentare al doilea an consecutiv. Recolta bogată de produse agroalimentare din a doua jumătate a anului 2017, precum şi majorarea volumului producţiei agricole în prima jumătate a anului 2018 a determinat scăderea preţurilor la produsele agricole în trimestrul II, 2018 cu (-)4,6% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent. La scăderea preţurilor, au contribuit, atât produsele vegetale, a căror preţuri s-au diminuat cu 4,5% f.p.s.a.p., precum şi produsele animaliere, preţul cărora a înregistrat o reducere cu 4,8%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Creşterea preţurilor la carburanţi şi aprecierea dolarului SUA pe piaţa internaţională au dus la majorarea preţurilor la combustibili. În trimestrul II, 2018 ritmul de creştere a preţurilor la combustibili pe piaţa naţională, a fost de 7,4% f.p.s.a.p., în scădere cu 2,3p.p. faţă de perioada similară a anului 2017, însă în creştere faţă de trimestrul I al anului 2018 cu 4,9p.p. În expresie lunară, comparativ cu p.s.a.p. indicii preţurilor la combustibili au înregistrat următoarele valori: în aprilie – 4%, în mai – 7,7% şi în iunie – 10,6%.

Rate de schimb

În trimestrul II al anului 2018, cursul de schimb MDL/USD a crescut uşor după o perioadă îndelungată de scădere iar cursul MDL/EUR şi-a continuat trendul descendent de la începutul anului curent.

Deprecierea uşoară a leului faţă de dolarul american în această perioadă a decelerat ritmul de apreciere a monedei naţionale. În aşa mod, În trimestrul II, 2018 cursul mediu nominal de schimb faţă de principalele valute de referinţă a fost de 16,7 MDL/USD şi 19,9 MDL/EUR şi, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 11,2% faţă de dolarul SUA şi cu 3,4% faţă de moneda unică europeană.

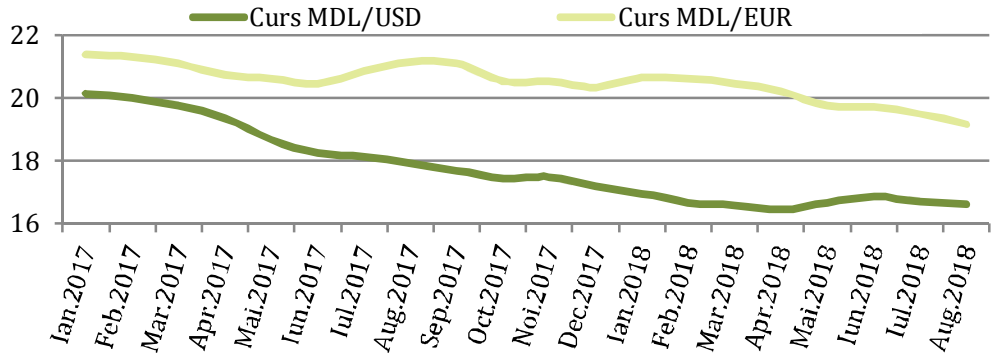

Figura 2.1.4. Evoluţia cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD şi EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Aprecierea cursului nominal de schimb în trimestrul II, 2018 a consolidat şi poziţia cursul real de schimb a monedei naţionale. Leul moldovenesc în termeni reali s-a apreciat în această perioadă cu 11,6% faţă de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) şi cu 4,8% faţă de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

De la începutul anului 2018 se observă o reducere a ritmului de creştere a ratei anuale a inflaţiei în regiunea din partea stângă a râului Nistru. Totuşi, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent IPC în trimestrul II 2018 a fost în creştere cu 7 p.p. şi a constituit 13,1%.

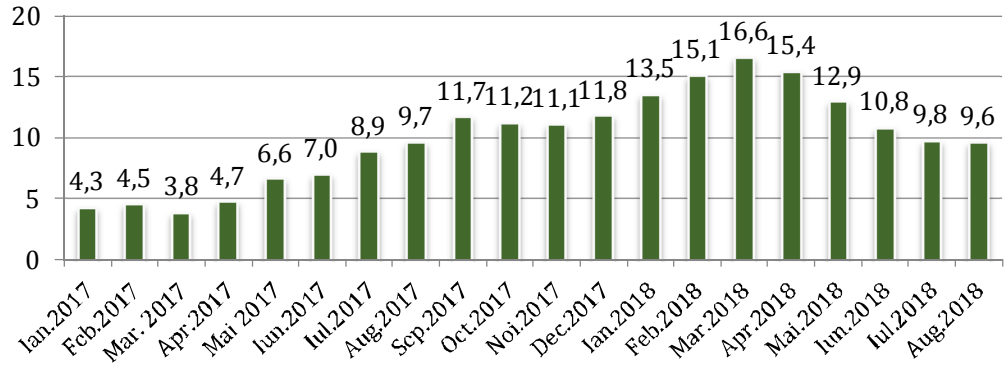

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creştere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %

Sursa: Conform datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru.

Cele mai mari presiuni inflaţioniste asupra IPC în această perioadă au venit din partea preţurilor la produsele alimentare. Un impact major având produsele agroalimentare, a căror preţuri au crescut considerabil în această perioadă.

În trimestrul II al anului 2018 Banca Centrală a regiunii din partea stângă a râului Nistru şi-a continuat politica de ajustare a cursului valutar la realităţile economice interne. În luna aprilie

2018 cursul fixat al dolarului SUA a fost majorat de la 16,00 ruble până la 16,10 RUB/USD. În rezultatul acestor modificări a scăzut indicele cursului real efectiv de schimb, principalul indicator în luarea deciziilor privind politica de schimb valutar.

După intervenţiile Băncii Centrale, rubla transnistreană şi-a încetinit uşor ritmul de depreciere considerabil. Cursul mediu nominal de schimb RUB/EUR, în trimestrul II, 2018 a fost de 19,21 ruble pentru un Euro, apreciindu-se faţă de valoarea înregistrată în trimestrul I, 2018 cu 0,3 ruble.

2.2. Politica monetară

În primul semestru al anului 2018, pentru realizarea obiectivului de stabilitate a preţurilor, în condiţiile persistenţei presiunilor deflaţioniste, Banca Naţională a Moldovei a menţinut neschimbate ratele la principale instrumente ale poticii monetare.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul II, 2018 BNM a păstrat neschimbate valorile principalelor instrumente ale politicii monetare: rata dobânzii de politică monetară a fost menţinută la nivelul de 6,5 la sută, iar amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilităţile permanente a rămas nemodificată (±3 puncte procentuale). În aşa mod rata dobânzii la creditele overnight a constituit 9,5% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 3,5%.

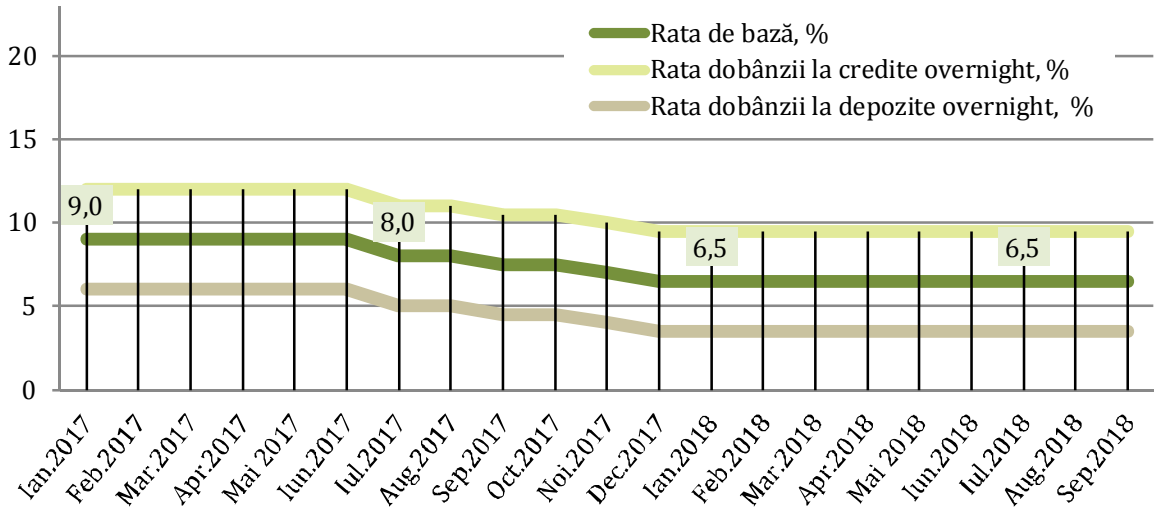

Figura 2.2.1. Evoluţia ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naţionale a Moldovei

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Rezervele obligatorii

În scopul gestionării lichidităţii excesive de pe piaţa monetară BNM a menţinut în prima jumătate a anului 2018 neschimbată rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă, la nivelul de 40 la sută iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile, la nivelul de 14 la sută.

În luna septembrie 2018, BNM a adoptat o nouă majorare a ratei rezervelor obligatorii, acesta va creşte cu 2,5% şi va spori volumul masei monetare imobilizat pe conturile bancare, masă monetară care ar putea fi redirecţionată pentru creditarea economiei.

Operaţiunile de piaţă deschisă şi facilităţile permanente

În trimestrul II al anului 2018 BNM a continuat să absoarbe excedentul net de lichiditate din sistemul bancar prin vânzarea de CBN-uri şi intermediul facilităţii de depozit. Pe parcursul trimestrului II, 2018 soldul mediu lunar al operaţiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel superior perioadei similare a anului precedent (în creştere cu 2,7 mld. MDL) şi a constituit 8,27mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna iunie 2018, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 8,5 mld. MDL.

În trimestru II al anului 2018 comparativ cu perioada similară a anului precedent, solicitările de depozite "overnight" s-au redus uşor, soldul mediu zilnic constituind pentru lunile aprilie, mai şi iunie 2018 – 832 mil.MDL, 806,5 mil.MDL şi 840,4 mil.MDL, corespunzător. În această perioadă din partea băncilor comerciale solicitări de credite "overnight" de la BNM nu au parvenit.

Intervenţiile pe piaţa valutară

În trimestrul II, 2018 BNM a intervenit pe piaţa valutară în special ca cumpărător de valută pentru a absorbi excesul de valută liber convertibilă şi a tempera volatilitatea cursului de schimb a MDL. Volumul procurărilor de valută în trimestrul II, 2018 a constituit în sumă circa 41,1 mil.USD. Operaţiuni de vânzare BNM a efectuat doar în luna aprilie, acestea au constituit 0,13 mil.USD.

Volumul major de valută procurată pe piaţa valutară de BNM în primul semestru al anului 2018 au determinat sporirea şi consolidarea activelor oficiale de rezervă.

Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piaţa valutară interbancară în perioada ianuarie 2017 – iulie 2018

Luna	Volumul procurărilor, *(echivalentul în mil. dolari SUA)*	Volumul vânzărilor, *(echivalentul în mil. dolari SUA)*
Ianuarie 2017	0,48	-
Februarie 2017	0,46	-
Martie 2017	28	-
Aprilie 2017	9,5	-
Mai 2017	37,4	-
Iunie 2017	52,81	-
Iulie 2017	70	-
August 2017	58,9	-
Septembrie 2017	67	-
Octombrie 2017	80	-
Noiembrie 2017	20	-
Decembrie 2017	10	-
Ianuarie 2018	101	44,4
Februarie 2018	41,6	-
Martie 2018	19,8	0,3
Aprilie 2018	11	0,13
Mai 2018	10,1	-
Iunie 2018	20	-
Iulie 2018	51	-

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Rezervele oficiale la sfârşitul trimestrului II 2018 s-au majorat cu 86 mil. USD faţă de sfârşitul anului precedent şi constituiau 2889,8 mil. USD. În a doua jumătate a anului 2018 activele oficiale continue să crească atingând în luna septembrie valori record de peste 3 mld. USD.

Indicatorii monetari

În trimestrul II, 2018 masa monetară îşi accelerează ritmul de creştere, comparativ cu dinamica înregistrată în p.s.a.p. O contribuţie mai semnificativă la creşterea masei monetare, au avut-o, similar perioadelor anterioare, componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă naţională.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.06.2018, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.06.2017 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creştere cu 9,8% şi a constituit aproximativ 18,6 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 19,7% şi a atins un nivel de 34,2 mld. MDL;
- ritmul de creştere a agregatului monetar M2 a sporit cu 13,1% şi a constituit cca. 54,1 mld. MDL;
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creştere de 9,1% şi s-a cifrat la 77,9 mld. MDL.

La sfârşitul trimestrului II al anului 2018, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de 8% f.p.s.a.p. şi a constituit 38,8 mld. MDL.

În structura masei monetare se observă o dinamică de micşorare ponderii depozitelor în valută străină, masa monetară în monedă naţională fortificându-şi continuu poziţiile. La 30.06.2018 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulaţie) – 23,9%; depozite la vedere –20,1%; depozite la termen – 25,6% şi depozite în valută – 30,5%. Comparativ cu datele de la sfârşitul trimestrului II al anului 2017, menţionăm o reducere a ponderii depozitelor în valută străină cu 2,4p.p. şi a ponderii depozitelor la termen în monedă naţională cu 1,5 p.p. f.p.s.a.p. Totodată ponderea agregatului monetar M0 şi depozitelor la vedere s-a majorat cu 0,2 p.p. şi 3,7p.p. corespunzător.

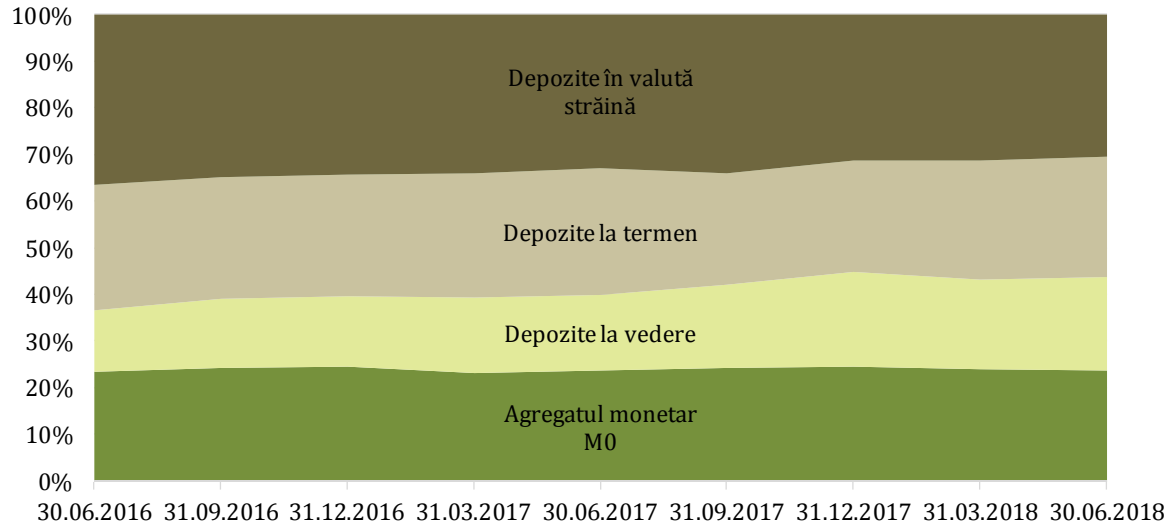

Figura 2.2.2. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Structura masei monetare denotă o tendinţă de majorare a depozitelor de scurtă durată (depozite la vedere) care nu pot fi utilizate pentru investiţii pe termen lung. În condiţiile în care sectorul bancar naţional se caracterizează printr-un înalt grad de lichiditate, acesta nu joacă un rol semnificativ în calitate de investitor, nu poate influenţa transformarea economiilor în investiţii, şi prin urmare nu-şi aduce aportul necesar la creşterea economiei reale. Totodată,

creşterea volumului depozitelor este cauzată de majorarea fluxului remitenţelor şi lipsa altor instrumente de economisire pe piaţa financiară din Republica Moldova.

Politica monetară în regiunea din partea stângă a râului Nistru

Strategia de politica monetară a băncii centrale din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru se bazează mecanismul reglementării pieţei valutare şi urmăreşte crearea condiţiilor pentru creşterea economică şi stabilitatea financiară în regiune.

După majorarea treptată a cursului fixat de schimb a monedei locale faţă de USD, situaţia în regiune s-a stabilizat uşor, respectiv în trimestrul II al anului 2018, în condiţiile unor procese inflaţioniste moderate, rata de refinanţare a băncii centrale s-a menţinut la nivelul de 7%. Rata rezervelor obligatorii a fost menţinută la nivelul stabilit în luna februarie 2017, de 12% pentru sursele atrase în valută străină şi de 15% pentru cele atrase în ruble.

La sfârşitul trimestrului II, 2018, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 7930,5 mil.ruble (echivalentul a cca. 7555,4 mil. MDL[3]), înregistrând un spor de aproximativ 19%, comparativ cu volumul ofertei monetare înregistrat în p.s.a.p. Această creştere se datorează devalizării rublei în această perioadă de banca centrală din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru (din luna iunie 2017, cursul fixat al dolarului SUA a fost majorat în mai multe etape de la 11,30 la 16,10 ruble).

Modificările de politică monetară şi-au lăsat amprenta şi asupra structurii masei monetare. La 01.01.2018 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulaţie) – 12,1%; cvasimoneda – 18,9%; masă monetară în valută străină – 68,4%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, la sfârşitul trimestrului II al anului 2018 a crescut uşor ponderea masei monetare în valută cu 2,4 p.p., ponderea banilor în circulaţie scăzut cu 1,6 p.p. şi a cvasi monedei cu cca. 1 p.p.

[3]Calculat conform cursului oficial de schimb al CBPMR la data de 01.07.18, http://www.cbpmr.net/?kv=1&lang=ru

Capitolul III
FINANŢE

3.1. Finanţe publice

În primul semestru al anului 2018 s-a menţinut tendinţa de creştere a Veniturilor Bugetului Public, înregistrată în primul trimestru al anului curent. Creşterea produsului intern brut de 3,7% s-a bazat pe creşterea consumului populaţiei (3,7% faţă de trimestrul I 2017) ca urmare a creşterii salariului mediu pe economie cu 13,2% şi a creşterii remitenţelor cu circa 18,2%.

În sem. I al anului 2018 veniturile totale ale bugetului public naţional au constituit 27776,9 mil. MDL, asigurându-se o creştere de 2872,4 mil. MDL sau 11,5%, iar ca pondere în PIB, veniturile au înregistrat o creştere cu 0,4 p.p. de la 16,6% în sem. I 2017 până la 17,0% în sem. I 2018. În raport cu aceeaşi perioadă a anului 2017, bugetului public naţional a avut următoarea structură: la bugetul de stat – 17288,0 mil. MDL, la bugetul asigurărilor sociale de stat – 9980,7 mil. MDL (inclusiv transferuri), la fondurile asigurării obligatorii de asistenţă medicală – 3352,3 mil. MDL (inclusiv transferuri), la bugetele locale – 7050,6 mil. MDL (inclusiv transferuri).

Analiza structurii veniturilor nete ale BPN (fără transferurile între componentele bugetare) reflectă o pondere considerabilă a încasărilor bugetului de stat (17261,5 mil. MDL), care constituie 62,14%, în scădere cu 0,95 p.p. în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului 2017.

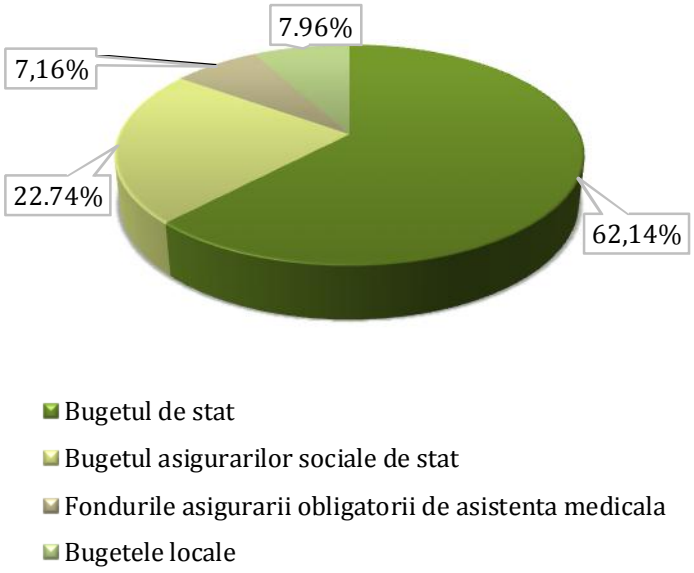

Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN* în I semestru 2018, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

Nota: *cu excluderea transferurilor în cadrul bugetului public naţional în sumă de 9894,6 mil. MDL (inclusiv dobânzi încasate la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar – 2,5 mil. MDL).

Transferurile în perioada sem. I al anului 2018 au constituit 9892,1 mil. MDL, având următoarea structură: 0,27% sau 26,5 mil. MDL (2,8 mil. MDL în 2017) – bugetul de stat, 37,02% sau 3662,3 mil. MDL (1689,7 mil. MDL în anul 2017) – BASS, 13,79% sau 1364,0 mil. MDL (682,0 mil. MDL în anul 2017)- FAOAM şi cel mai mare beneficiar fiind bugetul local cu o pondere de 48,92% sau 4839,3 mil. MDL (2055,9 mil. MDL în 2017).

În acelaşi timp, contribuţiile la bugetul asigurărilor obligatorii în sem. I al anului 2018 au crescut cu 996,8 mil. MDL sau 13,7% în raport cu sem. I al anului 2017, ponderea asigurărilor în BPN constituind 29,77%, în creştere cu 0,57 p.p. în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

Contribuţiile la BASS au crescut cu 13,8%, constituind 6291,1 mil. MDL. Ponderea BASS în sem. I al anului 2018 a constituit 22,65%, în creştere cu 0,46 p.p. în raport cu aceeaşi perioadă a anului 2017. Ponderea FAOAM în BPN în sem. I al anului 2018 a constituit 7,12%, înregistrând o creştere de 0,12 p.p. în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului precedent şi constituind 1976,9 mil. MDL.

Valoarea veniturilor provenite din impozite şi taxe în perioada analizată a înregistrat o creştere de 9,3% faţă de perioada similară a anului precedent de la 16353,7 mil. MDL (2017) la 17880,9 mil. MDL, aportul cel mai mare având impozitele şi taxele la mărfuri şi servicii 42,11%, inclusiv TVA – 30,49% şi impozitul pe venit 18,21%. Ponderea accizelor în venituri s-a redus de la 11,02% în sem. I 2017 până la 8,44% în perioada nominalizată.

Ponderea taxelor asupra comerţului exterior şi operaţiunilor externe în sem. I 2018 a constituit 2,84%, cu 0,16p.p. faţă de anul 2017. Impozitul pe bunurile imobiliare, la fel, a înregistrat o scădere de la 1,32% în 2017 la 0,78%.

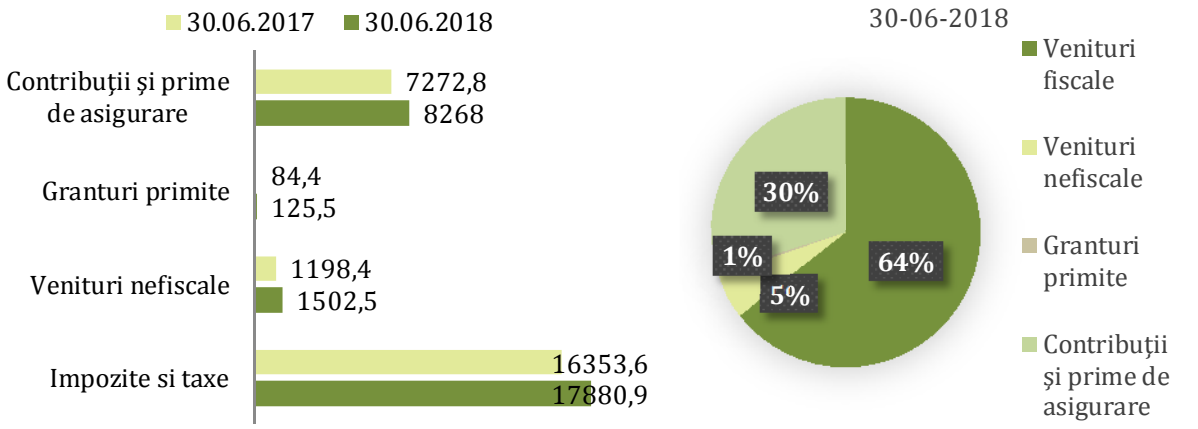

Figura 3.1.2. Structura veniturilor după sursă în BPN în I semestru 2017-2018, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

Ponderea impozitelor şi taxelor a constituit 64,37%, în scădere cu 1,28 p.p. în raport cu 2017, iar a contribuţiilor şi primelor de asigurare – 29,76%, în creştere 0,5 p.p. faţă de 2017. Importanţa granturilor pentru BPN în 2018 a crescut de la 0,34% în 2017 la 0,45%, la fel, ca şi cota veniturilor nefiscale – de la 4,81% în 2017 la 5,41%. În sem. I al anului 2018 au fost primite granturi cu 41,2 mil. MDL sau 48,9% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului 2017, inclusiv 90,44% – de la organizaţii internaţionale, valoarea granturilor de la guvernele altor state fiind în scădere cu 19,6 mil. MDL sau 7,6% faţă de anul 2017.

Veniturile fiscale ale BPN în sem. I al anului 2018 au constituit 17880,9 mil. MDL, ce corespunde creşterii de 109,3% în raport cu sem. I a anului 2017. În perioada nominalizată impozitele pe venit au crescut cu 28,8 p.p., constituind 5059,0 mil. MDL, din contul preponderent al veniturilor persoanelor juridice (138,5%), impozitele pe proprietate au înregistrat o creştere de 102,5%, iar cea mai mare pondere de 7,6 mil. MDL (din 8,3 mil. MDL total) fiind asigurată de impozitul pe bunurile imobiliare. Impozitele şi taxele pe mărfuri şi servicii au avut o creştere de 103,0%, constituind 11696,2 mil. MDL, dintre care cea mai mare creştere a demonstrat TVA cu 109,7%, înregistrând 8469,2 mil. MDL, în special, TVA la mărfurile produse şi serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova – cu 113,2% şi TVA la mărfurile importate – 108,8%. Taxa asupra

comerţului exterior şi operaţiunilor externe a adus în BPN suplimentar 746,1 mil. MDL comparativ cu sem. I al anului 2017.

Veniturile nefiscale în sem. I al anului 2018 au constituit 1502,5 mil.MDL, demonstrând o creştere de 125,7% faţă de anul precedent. Venituri din proprietate au constituit în perioada analizată 321,5 mil. MDL, prezentând creşterea de 137,9%, inclusiv la dobânzi încasate - 192,3% sau 89,8 mil. MDL şi dividende primite – 129,6% sau 192,0 mil.MDL. Venituri din vânzarea mărfurilor şi serviciilor au generat un venit de 693,7 mil. MDL sau o scădere de 1,5 p.p. pe seama reducerii cu 546,0 mil. MDL sau cu 5,4 p.p. a comercializării mărfurilor şi serviciilor de către instituţiile bugetare. „Taxe şi plăţi administrative" au constituit 177,0 mil. MDL sau 111,8% faţă de sem. I al anului 2017. Veniturile din amenzi şi sancţiuni au crescut cu 26,5 mil. MDL, constituind 205,0 mil. MDL şi o creştere de 114,8%. Astfel, statul încasează venituri mai mari din vânzarea mărfurilor şi serviciilor de către instituţiile bugetare, totuşi acestea fiind în descreştere, iar veniturile din amenzi şi sancţiuni fiind comparabile cu cele din dividendele primite.

Valoarea veniturilor fiscale ale bugetului de stat în sem. I al anului 2018 a înregistrat 16007839,8 mil. MDL, inclusiv din: 8425174,8 mil. MDL – TVA, 3807234,9 mil. MDL – impozitul pe venit, 2345789,5 mil. MDL – accizele, inclusiv accizele la mărfurile importate – 2268924,8 mil. MDL, 11398209,3 mil. MDL – impozitele şi taxele pe mărfuri şi servicii, 14264,6 mil. MDL – impozitul pe bunurile imobiliare.

Veniturile bugetelor locale au crescut în sem. I al anului 2018 cu 10,9%, constituind 7050,6 mil. MDL, ponderea acestora în BPN fiind de 25,38%, în scădere cu 0,16 p.p. faţă de aceeaşi perioadă a anului 2017.

Partea de cheltuieli a bugetului public naţional în sem. I al anului 2018 a constituit 26884,4 mil. MDL, demonstrând o creştere de 107,5%, ca pondere în PIB şi înregistrându-se o descreştere cu 0,1 p.p. de la 16,6% în sem. I 2017 până la 16,5% în sem. I 2018.

Valoarea cheltuielilor în sem. I 2018 a constituit:

- bugetul de stat – 17850,1 mil. MDL,
- bugetul asigurărilor sociale de stat – 9433,0 mil. MDL,
- fondurile asigurării obligatorii de asistenţă medicală – 3076,5 mil. MDL,
- bugetele locale – 6419,4 mil. MDL.

Comparativ cu sem. I 2017, cea mai mică creştere a cheltuielilor a fost înregistrată la fondurile asigurării obligatorii de asistenţă medicală – 5,5%, iar cea mai mare creştere au atins cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat şi bugetelor locale – cu 8,3% fiecare. Cheltuielile bugetului de stat au înregistrat o creştere de 7,5%.

Cele mai importante creşteri au fost înregistrate pe sectoarele protecţie socială – cu 17,7% şi apărare naţională – cu 10,8% în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului 2017. În perioada nominalizată s-a menţinut tendinţa de reducere a ponderii cheltuielilor în domeniul protecţiei mediului de la 0,26% la 0,19%, gospodăria de locuinţe şi servicii comunale – de la 2,14% la 1,91%, ocrotirea sănătăţii – de la 13,29% la 12,73% şi cultură, sport, tineret, culte şi odihnă – de la 2,36% la 2,28%. (Figura 3.1.3)

Executarea bugetului public naţional în sem. I 2018 a generat un sold bugetar (excedent) de 892,5 mil. MDL (sau 0,54% din PIB), menţinând tendinţa din sfârşitul trim.I., însă aceasta fiind insuficientă pentru a demonstra o creştere faţă de perioada similară a anului 2017, când s-a înregistrat deficitul de –101,5 mil.MDL. (Figura 3.1.4)

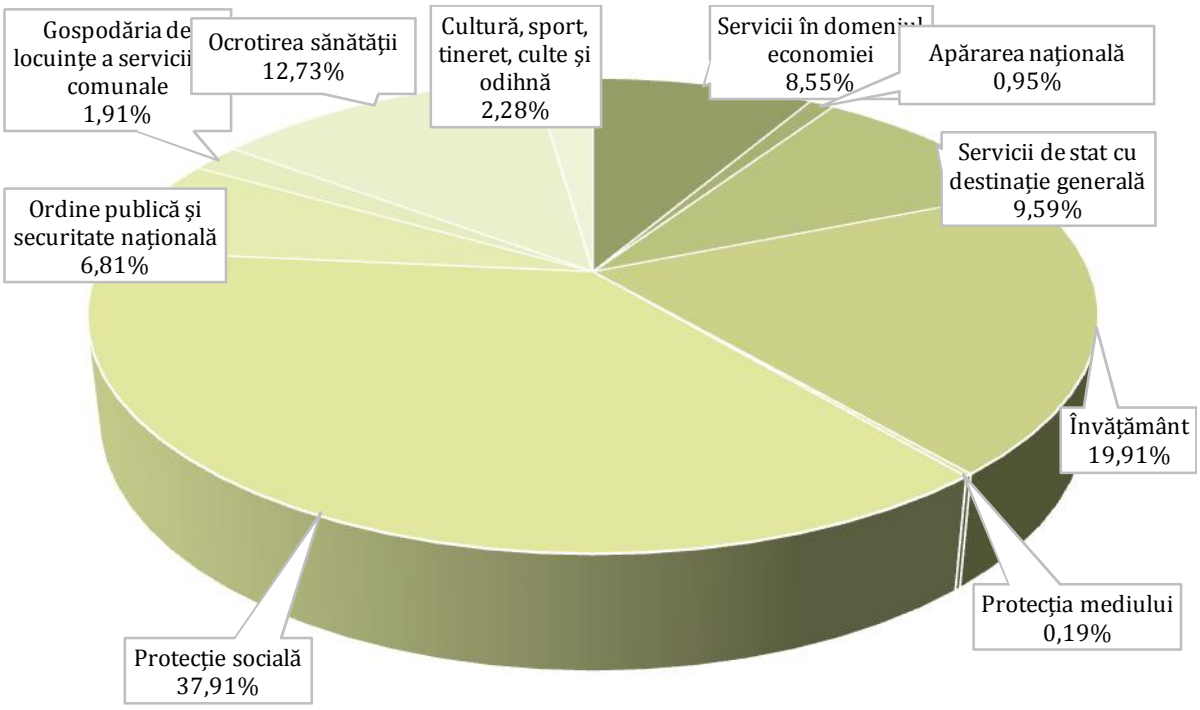

Figura 3.1.3. Structura cheltuielilor executate din BPN în I sem. 2018, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

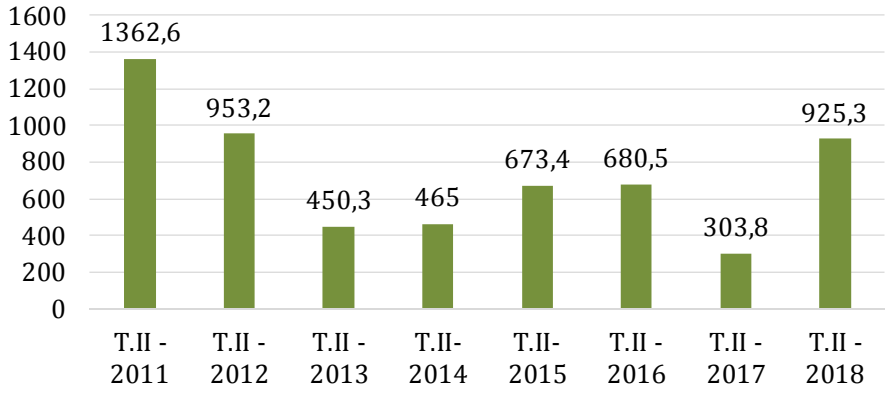

Figura 3.1.4. Deficitul BPN, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

Modificarea soldului de mijloace băneşti a constituit -852,3 mil. MDL, cauzată de diminuarea soldurilor de mijloace băneşti la sfârşitul perioadei cu -7607,2 mil. MDL faţă de soldurile de mijloace băneşti la începutul perioadei, ce constituia 6776,9 mil. MDL, astfel, reducându-se comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2017 cu 363,6 mil. MDL. Corectarea soldului a constituit -22,0 mil. MDL sau >200%. (Figura 3.1.5)

La situaţia din 30 iunie 2018, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 1113,6 mil. MDL sau cu 1,9% comparativ cu sfârşitul anului 2017, constituind 57337,9 mil. MDL. Ponderea datoriei sectorului public în PIB la 30 iunie 2018 a constituit 35,2%, fiind în diminuare cu 3,7 p.p. comparativ cu sfârşitul anului 2017 şi cu 3,5 p.p. în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului 2017.

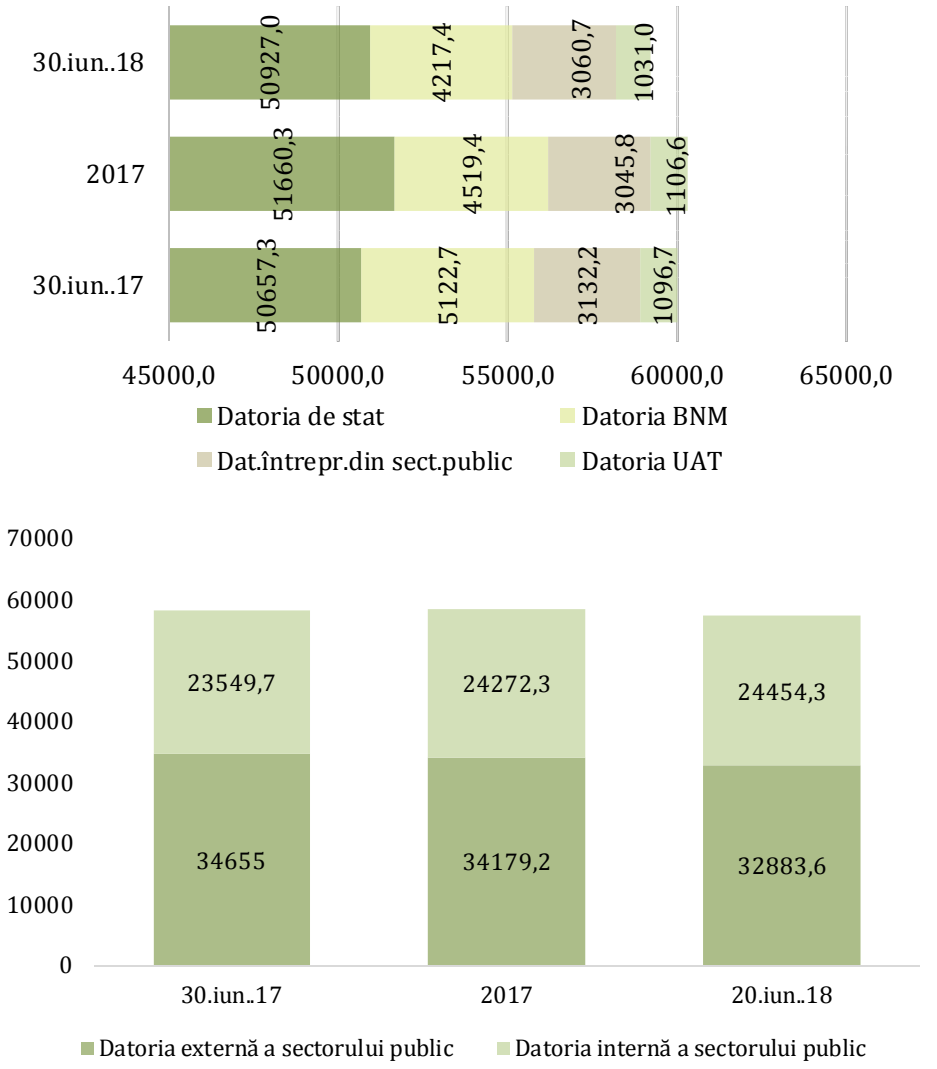

Figura 3.1.5. Structura datoriei sectorului public în perioada 2017-2018, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

La sfârşitul sem. I al anului 2018 s-a înregistrat scăderea valorilor pe toate componentele datoriei sectorului public în comparaţie cu sfârşitul anului 2017, fiind condiţionată preponderant de diminuarea soldului datoriei de stat cu 733,3 mil. MDL, soldului datoriei BNM cu 302,0 mil. MDL, soldului datoriei directe a UAT cu 48,9 mil.MDL, precum şi soldului datoriei întreprinderilor din sectorul public cu 29,4 mil. MDL.

Valoarea datoriei externe a sectorului public în sem.I 2018 a constituit 1952,4 mil. dol. SUA (sau 32 883,6 mil. MDL) sau 57,4% din soldul datoriei sectorului public. Datoria internă a sectorului public în aceeaşi perioadă a constituit 24454,3 mil.MDL (sau 42,6%), astfel, datoria sectorului public s-a diminuat sub influenţa scăderii datoriei externe a sectorului public de 3,8%.

Soldul datoriei de stat în sem.I 2018 a constituit 50927,0 mil. MDL, înregistrând o diminuare cu 733,3 mil. MDL (sau 1,4% faţă de sfârşitul anului 2017), sub influenţa diminuării soldului datoriei de stat externe cu 953,1 mil. MDL, şi majorării soldului datoriei de stat interne cu 219,8 mil. MDL. Ponderea datoriei de stat în PIB a constituit 31,2%, înregistrând o diminuare cu 3,1 p.p. faţă de sfârşitul anului 2017.

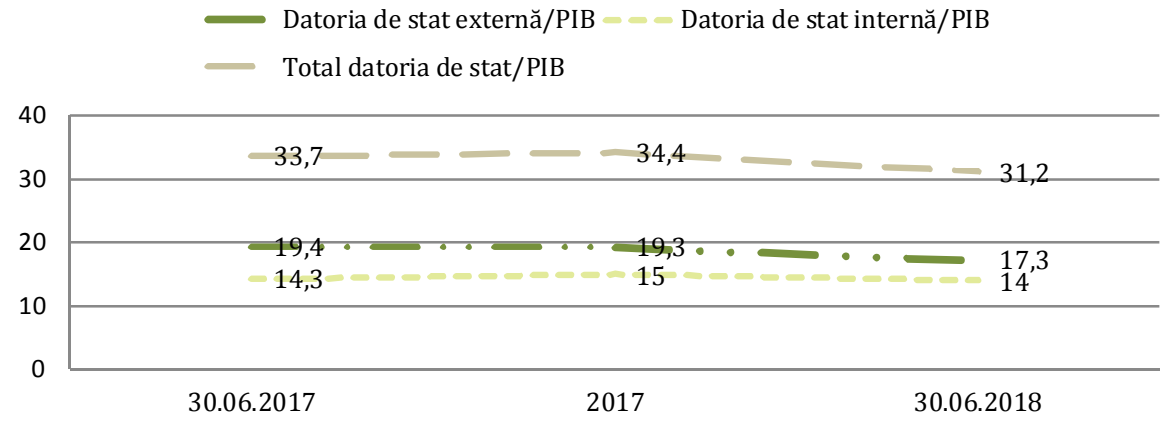

Figura 3.1.6. Raportul tipurilor de datorii de stat faţă de PIB

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Ponderea majoritară în structura datoriei de stat în sem.I 2018 este deţinută de împrumuturile de stat externe (49,8%), în scădere cu 1,0 p.p. faţă de sfârşitul anului 2017 şi cu 1,9 p.p. faţă de perioada similară 2017. Ponderea VMS emise pentru executarea obligaţiilor de plată derivate din garanţiile de stat este de 26,1%, ponderea VMS emise pe piaţa primară – 14,6%, alocarea DST – 5,5% şi VMS convertite (în portofoliul BNM) – 4,1%.

Structura coşului valutar DST a suferit faţă de anul sem. I 2017 anumite modificări, astfel, ponderea majoritară în structura datoriei de stat în sem.I 2018 este deţinută de leul moldovenesc – 44,8% (42,5% – 2017), Euro – 26,2% (15,7% – 2017), Dolarul SUA – 18,7% (5,9% – 2017), Yenul japonez – 4,4% (2,1% – 2017), Yuanul chinezesc – 3,4% şi Lira sterlină – 2,5% (0,02% – 2017).

Structura pe tipuri de rată a dobânzii în sem.I 2018 este constituită din datoria cu rata dobânzii flotantă – 16,6% din portofoliul datoriei de stat sau o majorare cu 2,1 p.p. faţă de sfârşitul anului 2017 şi cu 1,5 p.p. – sem.I 2017, precum şi datoria de stat purtătoare de rată a dobânzii fixă, care a constituit 83,4% din portofoliul datoriei de stat.

Finanţele publice în regiunea din partea stângă a râului Nistru

Conform datelor Ministerului Finanţelor privind execuţia bugetelor pentru sem.I al anului 2018 bugetul regiunii a primit fonduri în valoare de 947,9 mil. RUP, ceea ce reprezintă o creştere cu 134,5 mil. RUP sau 16,5% faţă de sem. I al anului 2017. Cea mai mare pondere în veniturile bugetului ocupă veniturile fiscale – 60% din veniturile totale sau 568,2 mil. RUP, ceea ce reprezintă cu 110,6 mil. RUP sau 24,1% mai mult faţă de sem. I al anului 2017. Valoarea venitului bugetului consolidat al regiunii în sem. I 2018 a constituit 1401,7 mil. RUP.

În structura veniturilor fiscale ale bugetului regiunii cota cea mai mare revine următoarelor tipuri de impozite:

- impozitul pe veniturile organizaţiilor – 234,5 mil. RUP, ceea ce reprezintă cu 30,3 mil. RUP (sau cu 14,8%) mai mult decât în sem. I 2017;
- taxe vamale – 180,7 mil. RUP, ceea ce reprezintă cu 58,1 mil. RUP (sau cu 47,4%) mai mult decât în sem. l I al anului 2017;
- accize – 145,1 mil. RUP, ceea ce reprezintă 86,9 mil. RUP sau de 2,5 ori) mai mult decât în sem. I al anului 2017;
- impozitul pe venitul persoanelor fizice – 14,4 mil. RUP, care reprezintă o creştere cu 1,4 mil. RUP (sau 11,1%) mai mult decât în sem. I al anului 2017.

Veniturile bugetelor locale au constituit 453,8 mil. RUP, ceea ce reprezintă cu 88,1 mil. RUP (sau 24,1%) mai mult decât în prima jumătate a anului 2017.

Cheltuielile bugetului consolidate al regiunii au constituit 2408,1 mil. RUP în sem. I al anului 2018, inclusiv 1688,6 mil. RUP – bugetul aşa-numit republican şi 719,5 mil. RUP – bugetele locale.

Soldul deficitar al bugetului consolidate al regiunii în sem. I 2018 a fost în mărime de -1006,4 mil. RUP.

3.2. Sectorul bancar

Pe parcursul semestrului I, 2018 sectorul bancar al Republicii Moldova a cunoscut evoluţii pozitive la majoritatea indicatorilor ce caracterizează activitatea generală a băncilor, precum şi la cea prudenţială. După o perioadă mai îndelungată de timp, în care primele 3 bănci din sistem, BC „Moldova-Agroindbank" S.A., BC „Moldindconbank" S.A. şi B.C. „Victoriabank" S.A., care deţin în total 65,5% din activele sectorului bancar s-au aflat sub supravegherea intensivă, datorită expunerii acestora la riscuri majore şi unei structuri netransparente a acţionarilor, intensificarea activităţii privind asigurarea transparenţei acţionarilor băncilor s-a soldat cu unele succese. În luna august, 2018 Banca Naţională a ridicat regimul de supraveghere intensivă a BC „VICTORIABANK"S.A. În această perioadă banca reuşind nu doar să diminueze soldul creditelor neperformante, dar şi să se conforme cerinţelor de transparentizare a structurii acţionariatului, din 16.01.2018 investitor majoritar al acesteia devenind Banca Transilvania.

Tot la acest capitol, rămâne a fi nesoluţionată în continuare problema identificării investitorilor, care să achiziţioneze pachetul de 63,89% al BC „Moldindconbank" S.A. şi 43,1% ale BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A, acţiuni ale unui grup, ce activau concertat şi care au fost plasate spre vânzare sub forma unui pachet unic la BVM.

În primul semestru al anului 2018, activele bancare au înregistrat fluctuaţii volatile în volum, cât şi în calitate. La începutul anului 2018, ritmul de creştere a activelor bancare s-a situat pe o pantă ascendentă, după care în trimestrul II volumul de creştere a acestora s-a încetinit, înregistrând o scădere de 612,4 mil. MDL sau 0,8 % faţă de sfârşitul primului trimestru, fiind la finele lunii iunie 2018 în valoare de 80365,1 mil MDL. Faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent, activele bancare au crescut semnificativ, cu 5339,36 mil. MDL sau 7,1%.

Activele ponderate la risc au crescut uşor ca volum faţă de sfârşitul trimestrului I, 2018 de la 33 313,0 mil. MDL la 33979,6 mil. MDL la sfârşitul lunii iunie 2018. Faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent volumul de active ponderate la risc s-a diminuat cu 0,5%. Pe fondalul creşterii activelor totale comparativ cu anul precedent, s-a diminuat şi ponderea activelor riscante în total active, atingând valoarea de 42,3% fiind mai mică decât la finele trimestrului II 2018 cu 3,3 p.p. (Figura 3.2.1)

În secţiunea băncilor, se observă că la sfârşitul trimestrului II, 2018 patru bănci B.C. „Victoriabank" S.A, B.C. „EXIMBANK" S.A., B.C .„Moldindconbank" S.A. şi B.C. „ProCredit Bank" S.A. şi-au îmbunătăţit calitatea activului faţă de perioada similară a anului precedent, în special banca B.C. „Victoriabank" S.A, valoarea activului riscant a căreia s-a redus cu 734 mil MDL şi banca B.C .„Moldindconbank" S.A. cu o reducere de 676, iar celelalte 7 au crescut valoarea activelor ponderate la risc. Lider la acest capitol pot fi menţionate două bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A. cu 667,6 mil.MDL şi BC „MOBIASBANCA - Groupe Societe Generale" S.A. cu 471,8 mil MDL. Reducerea activelor ponderate la risc ale celor 4 bănci a fost atât de considerabilă, încât a compensat creşterea riscului activelor pentru celelalte 8 bănci, astfel, încât per total volumului activului riscant s-a redus.

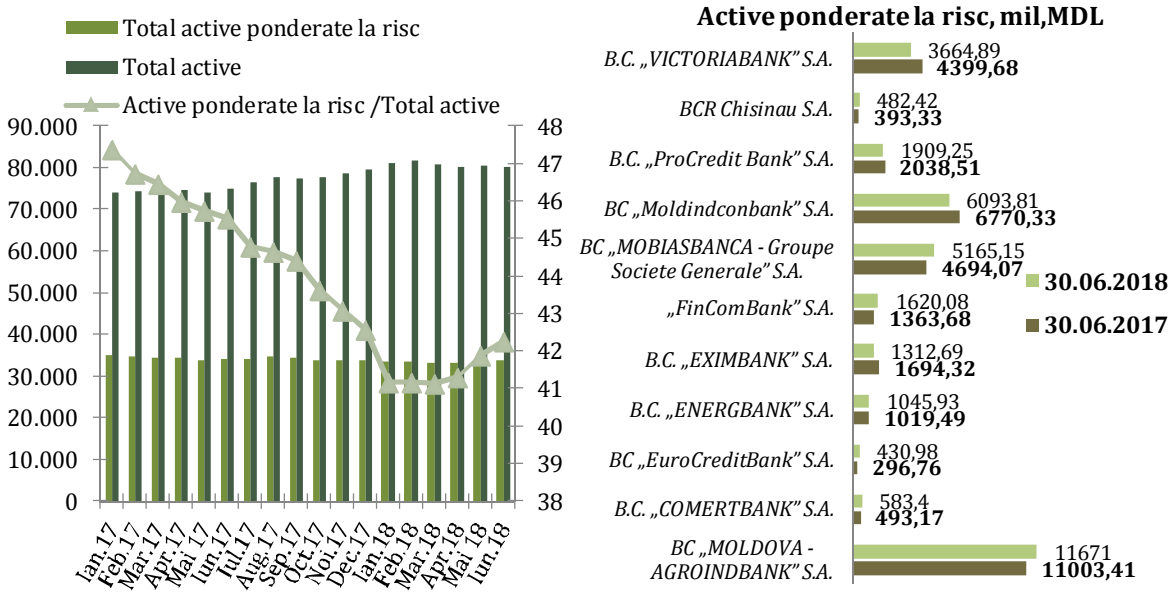

Figura. 3.2.1. Evoluţia calităţii activelor bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Calitatea activelor bancare a fost susţinută şi de volumul de capital propriu, astfel, încât gradul de adecvare a capitalului este net superior minimului impus de cerinţele prudenţiale de 16% şi ajunge la 33,9%. Panta graficului ce reprezintă gradului de suficienţă a capitalului pentru perioada trimestrului II al anului 2018 se asemănă cu cea din perioada similară a anului precedent, doar că şi-a început ascensiunea de la un nivel mai ridicat. Diminuarea bruscă a acestui indicator, înregistrată în luna mai a anului 2018 a fost rezultată din creşterea activelor ponderate la risc într-un ritm mult mai accelerat decât creşterea Capitalului Normativ Total (Figura 3.2.2 comparativ cu Figura 3.2.1)

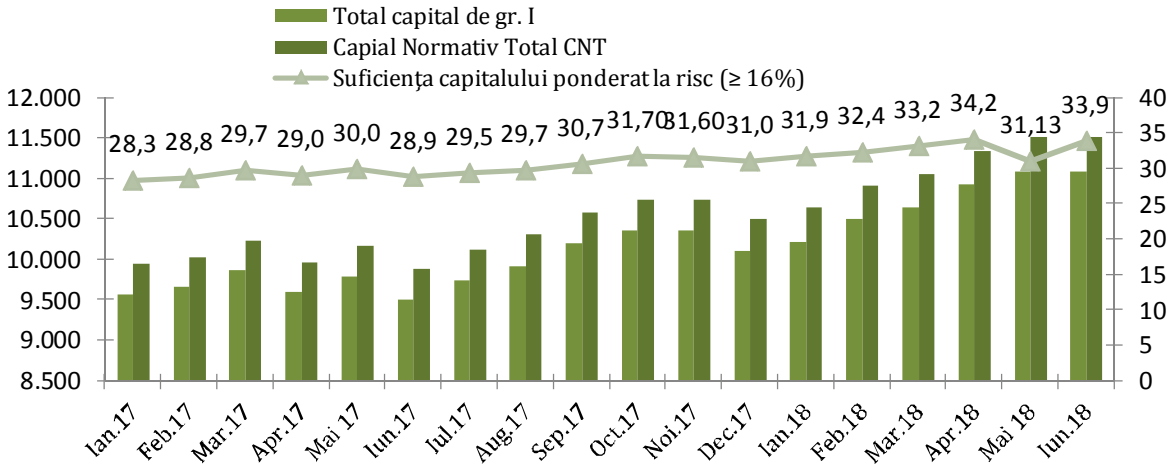

Figura 3.2.2. Evoluţia calităţii capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Creşterea valorii activelor, din păcate s-a datorat mai mult creşterii lichidităţilor, decât a creditelor acordate. La 30.06.2018, portofoliul de credite brut a constituit 41,2 % din totalul activelor sau 33146,1 mil. MDL, micşorându-se faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 3,1 la sută (1070 mil. MDL). Luând în consideraţie că creditarea sectorului real este pilonul de bază care asigură o creştere sustenabilă a ţării, această tendinţă poate fi considerată una negativă.

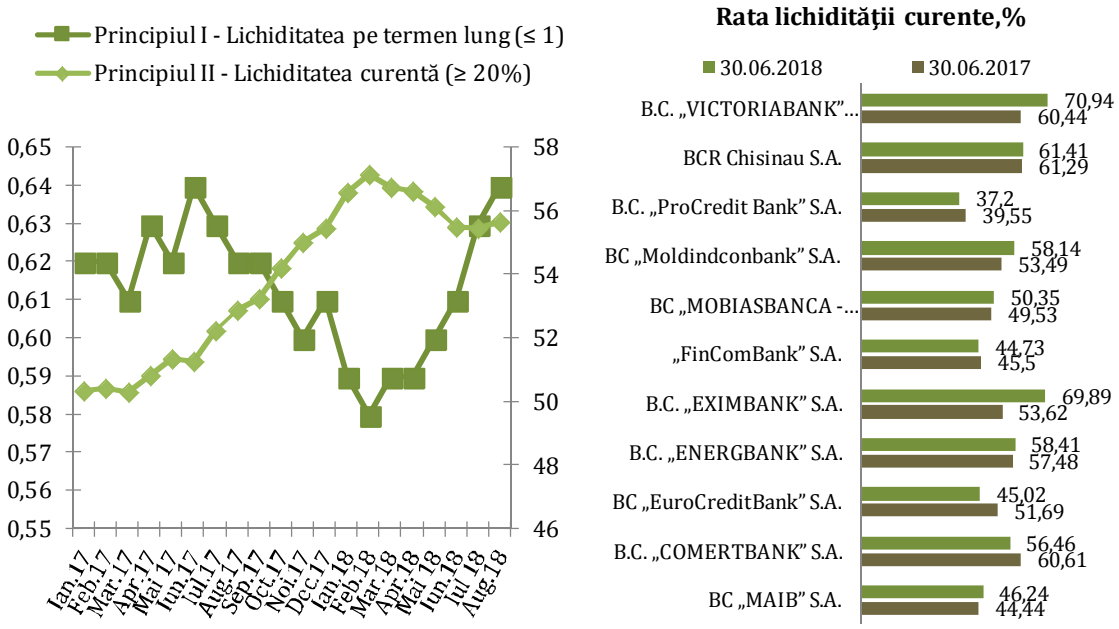

Figura 3.2.3. Nivelul lichidităţii sectorului bancar la 30.06.2018

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În trimestrul II al anului 2018, indicatorii de lichiditate a sectorului bancar se încadrează în limitele prudenţiale, stabilite de BNM, ponderea activelor lichide în totalul activelor(principiul II al lichidităţii) înregistrează 55,5%, mai mult cu 4,2 p.p. faţă de 30.06.2017 şi aproape 3 ori mai mult decât limita minimă, stabilită de BNM. Valoarea indicatorului de lichiditate pe termen lung (principiul I al lichidităţii (≤1)) al întregului sistem bancar a constituit 0,61 la 30.06.2018, mai puţin cu 0,03p.p. faţă de 30.06.2017. Se constată o creştere exagerată a lichidităţilor bancare, precum şi la o migrare a unei păţi de active din credite spre active lichide cu risc redus şi rentabilitate acceptabilă, cum ar fi valorile mobiliare de stat.

Majoritatea băncilor înregistrează un exces de lichiditate, indicatorul lichidităţii curente fiind în creştere continuă. Lideri la acest capitol sunt B.C. „Victoriabank" S.A. cu 70,94%, B.C. „Eximbanc" S.A. cu 69,89%, B.C. „BCR Chişinău" S.A. cu 61,41% şi B.C. „Energbank" S.A. cu 58,41%.

Tendinţa de diminuare a volumului creditelor, care a început la sfârşitul anului 2014, s-a menţinut şi în primul semestru al anului 2018. Înregistrând o evoluţie negativă în primul trimestru al anului 2018 portofoliul de credite brute acordate de către băncile comerciale şi-a menţinut acelaşi curs şi în trimestrul II al anului 2018 diminuându-se faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 3,13% ceea ce reprezintă circa 1070 mil. MDL.

Volumul creditelor noi înregistrând creşteri în primul trimestru al anului 2018 şi-a continuat trendul, pe fundalul diminuării ratei dobânzii la credite, creşterea alcătuind 12,2%.

Totodată, poate fi remarcată menţinerea tendinţei de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice (74,06% în trimestrul II 2018 comparativ cu 79,42% în trimestrul II 2017) şi din valută străină în cea naţională, (61,8% în trimestrul II al anului 2018 faţă de 58,4% în aceiaşi perioadă a anului precedent). Astfel, pe fondalul reducerii volumului general al creditelor acordate, cele acordate persoanelor fizice au crescut cu 1558 mil.MDL, faţă de perioada similară a anului trecut, iar cele acordate persoanelor juridice ai scăzut cu 2627 mil. MDL. Tendinţa de scădere a creditelor acordate persoanelor juridice reflectă procesul de încetinire a activităţii economice, nivelul înalt de incertitudine cât şi modificarea continuă a modelului de dezvoltare a economie naţionale de la producere spre consum.

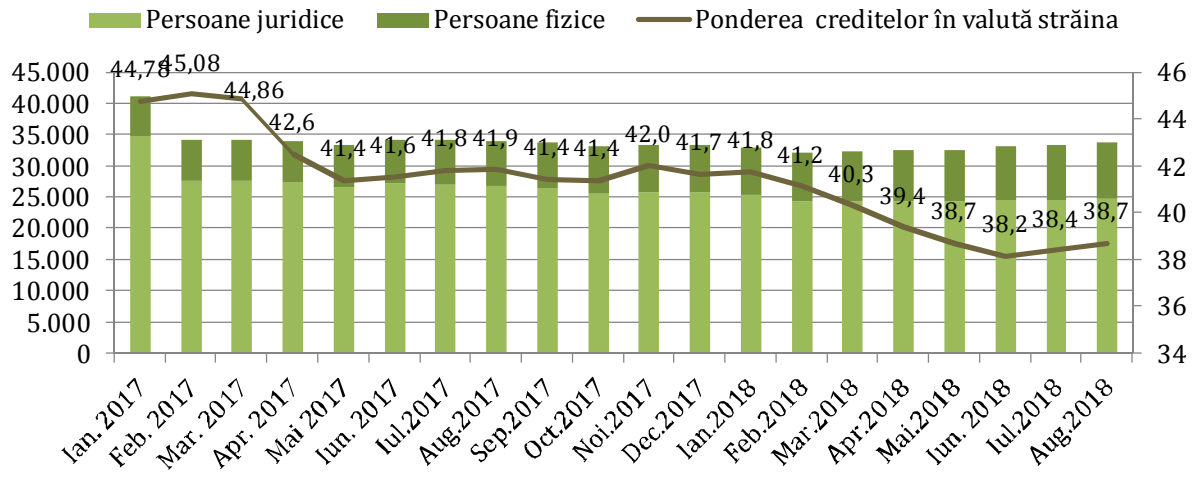

Figura 3.2.4. Evoluţia creditelor după valuta în care sunt acordate şi categoria debitorilor
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Scăderea volumului de creditare s-a asociat şi cu scăderea nivelului de risc a portofoliului. Astfel, trimestrul II al anului 2018, valoarea creditelor neperformante a constituit 4882,6 mil. MDL în descreştere cu 1151,67 mil.MDL sau 19% faţă de 30.06.2017. Descreşterea volumului creditelor neperformante în mare parte se datorează curăţirii bilanţurilor băncilor o dată cu schimbarea acţionarului majoritar la una din băncile aflate sub supraveghere intensivă (B.C. „Eximbanc" S.A) în principal din contul profiturilor anului curent.

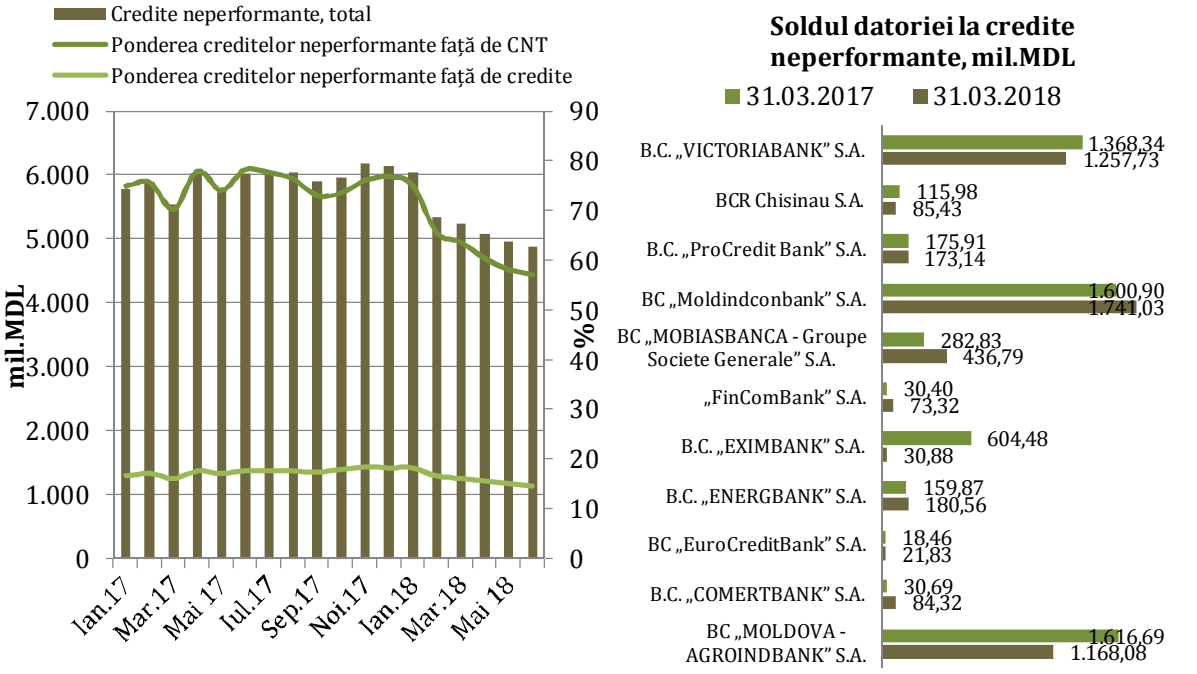

Figura 3.2.5. Evoluţia creditelor neperformante în sectorul bancar
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

La sfârşitul trimestrului II, 2018 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 2,91 p.p. faţă de aceeaşi perioadă a anului 2017, constituind 14,73%. Ponderea creditelor neperformante în total CNT a atins nivelul de 42,3%, în descreştere cu -18,3% faţă de data de 30.06.2017 dar cu o reducere de 9,3% faţă de finele trimestrului I, 2018.

Ratele de dobândă rămân a fi imune la deciziile politicii monetare. Această afirmaţie este susţinută de trendul ratelor de dobândă la credite şi depozite nou acordate, care, este în continuă scădere, ajungând chiar mai mici decât rata de refinanţare, care este considerată una prime-rate pentru formarea dobânzilor la credite). În perioada iunie 2017 – iunie 2018, ratele medii a dobânzii practicate de băncile comerciale pentru credite şi depozitele au scăzut cu 1,31 p.p. şi 1,09 p.p. corespunzător, situându-se la nivelul de 8,72% pentru creditele noi atrase şi 4,58% pentru depozitele noi atrase. Diminuarea rapidă a dobânzilor la depozite indică asupra unui trend descrescător în continuare, fapt ce va descuraja economisirea din partea populaţiei.

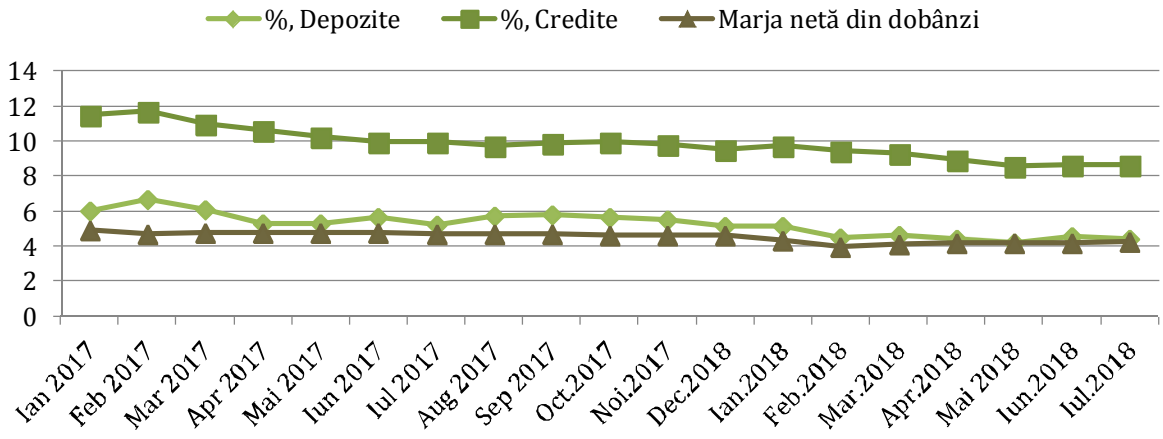

Figura 3.2.6. Evoluţia marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite şi la credite noi atrase în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În trimestrul II, 2018 soldul depozitelor bancare a constituit 60930,87 mil. MDL, în creştere cu 8,4%, faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent. Pe fondalul creşterii valorii depozitelor, rata de depunere a persoanelor fizice scade, ajungând la 65,55%, în diminuare cu 2,32% faţă de trimestru II al anului 2017. Această diminuare este cauzată de scăderea venitului destinat economisirii a populaţiei, dar şi diminuării încrederii persoanelor fizice în bănci după delapidarea sectorului bancar.

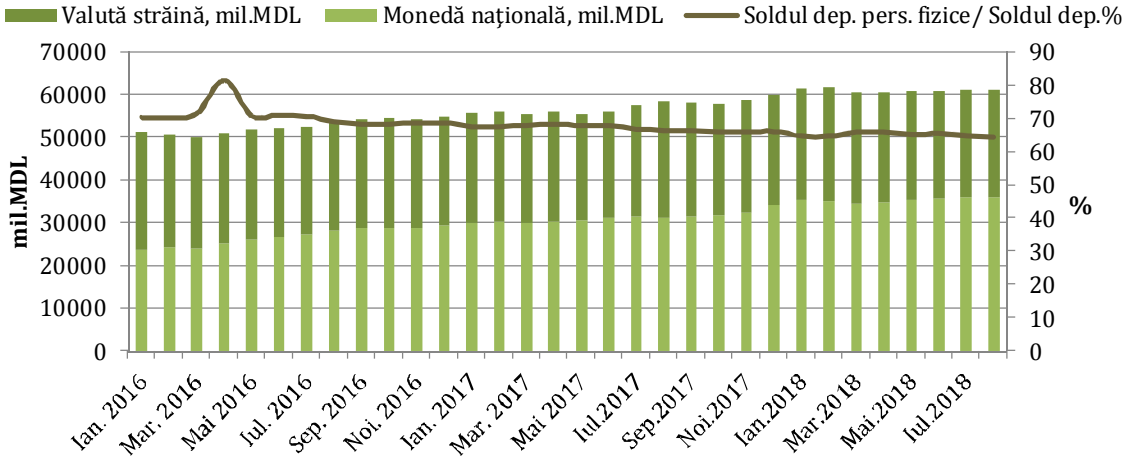

Figura 3.2.7. Evoluţia depozitelor atrase de bănci, mil. MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În trimestrul II 2018, se menţine tendinţa de diminuare a soldului depozitelor în valută în total depozite, care deşi ca volum s-au majorat cu 164,34 mil. MDL însă ca pondere au scăzut cu

3,08%. Diminuarea ponderii depozitelor în valută străină concomitent cu creşterea rapidă a soldului depozitelor în MDL este rezultatul întăririi semnificative a monedei naţionale pe piaţa valutară.

În semestrul I, 2018 se atestă o dinamică crescătoare a profitului băncilor în întreg sistem bancar, care însă este mai mic faţă de cel înregistrat în aceeaşi perioadă a anului precedent. La sfârşitul lunii iunie 2018, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 937 mil. MDL, în creştere cu 414 mil. MDL sau 79% faţă de sfârşitul trimestrului precedent şi în scădere cu 19,73 sau 2,1% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent. Diminuarea profitului s-a datorat diminuării ratei dobânzii la credite precum şi a volumului de credite acordate ceea ce a determinat micşorarea veniturilor obţinute din dobânzi cu 11,7% sau cu 285,7 mil.MDL, Ponderea veniturilor neaferente dobânzilor în totalul veniturilor băncilor rămâne a fi semnificativă, ce demonstrează dezinteresul băncilor de a participa la finanţarea economiei.

La sfârşitul trimestrului II, 2018 rentabilitatea activelor şi rentabilitatea capitalului au constituit 2,19% şi respectiv 13,4%, fiind în descreştere cu 10,2p.p. şi respectiv cu 8,4p.p. comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

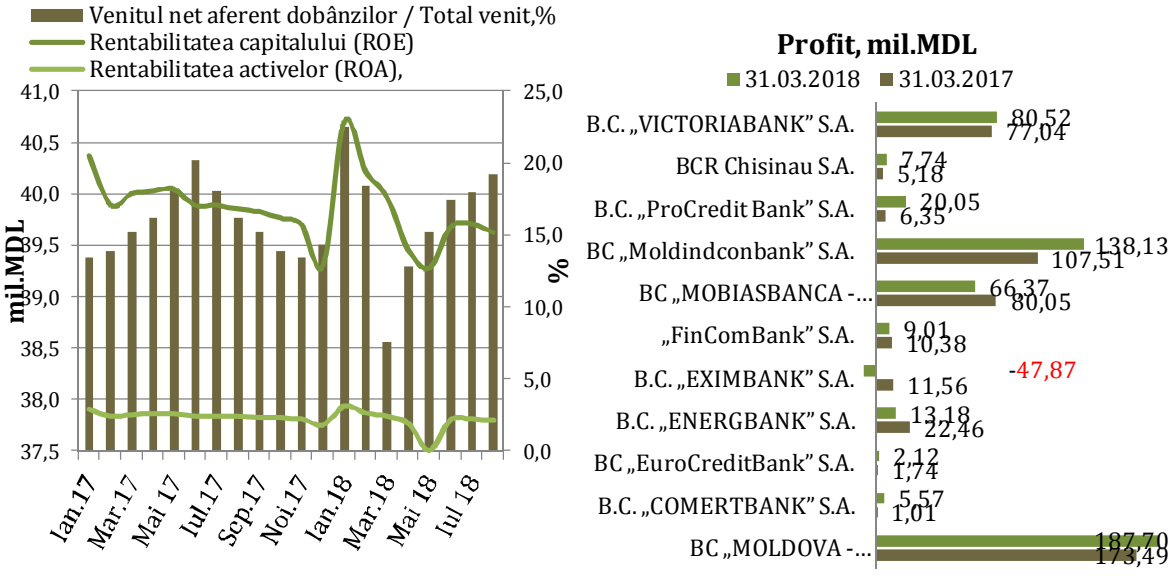

Figura 3.2.8. Evoluţia rentabilităţii şi profitabilităţii bancare în 2017-2018
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Cea mai mare contribuţie la formarea profitului net al sistemului bancar în semestrul I, 2018 îi revine BC „Moldindconbank" S.A., care comparativ cu rezultatele înregistrate în aceeaşi perioadă a anului precedent şi-a majorat profitul cu 46,9 mil. MDL sau 18,9%. Creşteri de profit au realizat şi B.C. „ProCredit Bank" S.A. – cu 20,2 mil. MDL sau 298%, BC „MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A. cu 13,3mil. MDL sau 4,2%. Un impact negativ asupra profitului net al sistemului bancar în semestrul I, 2018 l-a avut activitatea B.C. „EXIMBANK" S.A. care a avut o pierdere netă de – 47,8 mil. MDL. Considerăm că pe parcursul anului financiar profitul băncilor va urma să fie ajustat cu toate creşterile şi reducerile sezoniere, şi că băncile îşi vor suplini până la sfârşitul anului neîncasările de profit.

Capitolul IV
SECTORUL EXTERN

Balanţa de plăţi

Soldul contului curent al balanţei de plăţi, în semestrul I 2018, a înregistrat un deficit de 481,73 mil. dolari (din care în trimestrul II 2018 a constituit 282,10 mil. dolari), ce s-a aprofundat cu 56,5 % faţă de cel înregistrat în ianuarie-iunie 2017. Raportat la PIB, deficitul contului curent a constituit 9,8% (faţă de 7,9% în semestrul I a. 2017). În trimestrul II a. 2018, soldul contului curent al balanţei de plăţi**,** a înregistrat un deficit de 282,10 mil. dolari, (deteriorându-se cu 50,6% faţă de perioada similara a anului precedent).

Soldul balanţei serviciilor, în trimestrul II a. 2018, a constituit 86,02 mil. dolari, crescând cu 29,4% faţă de trimestrul II a. 2017, această creştere a avut loc datorită majorării valorii serviciilor prestate nerezidenţilor (+22,9%), decât a serviciilor primite de la nerezidenţi (+21,1%). Cea mai mare pondere în cadrul *exporturilor de servicii*, o deţin *serviciile de transport* 29,5% (107,92 mil. dolari), al căror export s-a majorat cu 7,9% faţă de perioada similară a anului precedent. Cea mai mare pondere, în cadrul *exporturilor de servicii de transport*, îi revine *transportului de mărfuri* 53,1%, *transportului de pasageri* 31,5% şi de *alte servicii de transport* 15,4%. *Exportul serviciilor de călătorii* a totalizat 94,75 mil. dolari, fiind în creştere cu 28,2%, de *servicii de prelucrare a materiei prime* aflate în proprietatea terţilor – 60,13 mil. dolari, în creştere cu 51%, *servicii de telecomunicaţii*, de *informatică şi de informaţii* a constituit 57,38 mil. dolari şi a crescut cu 32,3%, *alte servicii pentru afaceri* a constituit 30,61 mil. dolari în creştere cu 12,2%, *bunuri şi servicii ale administraţiei publice* a constituit 8,54 mil. dolari cu 7,4% mai mult.

În trimestrul II a. 2018, î*n cadrul importurilor de servicii* ponderea cea mai mare o deţin *serviciile de transport* 34,1%, valoarea acestora fiind de 95,32 mil. dolari, în creştere cu 16,4% comparativ cu trimestrul II a. 2017. *Transportului de mărfuri* îi revine o pondere de 58,1%, *transportului de pasageri* 23,2%, iar *altor servicii de transport* 18,7%. *Importul de servicii de călătorii* a constituit 95,15 mil. dolari în creştere cu 24,4%, alte *servicii pentru afaceri* au constituit 41,05 mil. dolari, mai mult cu 46,3%, *servicii de telecomunicaţii, de informatică şi de informaţi*i 21,66 mil. dolari, fiind în scădere cu 1,5%, *bunuri şi servicii ale administraţiei publice* 7,24 mil. dolari în creştere cu 13,5%, taxe pentru utilizarea proprietăţii intelectuale 6,71 mil. dolari, fiind în creştere cu 48,8%.

Contul de capital, în trimestrul II a. 2018, a înregistrat un sold negativ în valoare de 10,84 mil. dolari. Administraţia publică a primit din exterior granturi aferente proiectelor investiţionale în valoare de 3,45 mil. dolari, cu 6,8% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent, în timp ce alte sectoare au înregistrat ieşiri nete în valoare de 14,29 mil. dolari. Valoarea soldului contului curent şi de capital în perioada de raportare denotă un necesar net de finanţare de 292,94 mil. dolari.

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 252,39 mil. dolari, ca rezultat al diminuării nete a activelor financiare externe cu 209,14 mil. dolari şi al acumulării nete de pasive în sumă de 43,25 mil. dolari.

Poziţia investiţională internaţională

Stocul total de pasive sub formă de investiţii directe la 30.06.2018 a constituit 3915,27 mil. dolari fiind în creştere cu 4,9%, faţă de 31.12.2017. Creşterea stocului a rezultat din intrările efective nete de investiţii directe de 128,47 mil. dolari, din evoluţia ratelor de schimb ale

valutelor originale faţă de dolarul SUA cu 41,97 mil. dolari, majorarea preţurilor acţiunilor cu 12,22 mil. dolari şi alte modificări cu 0,82 mil. dolari. Ponderea participaţiilor şi acţiunilor ale fondurilor de investiţii în stocul total de pasive sub formă de investiţii directe este uşor superioară comparativ cu cea a instrumentelor de natura datoriei (52,4%, faţă de 47,6%). Componenţa instrumentelor de natura datoriei este mixtă: 1140,51 mil. dolari reprezintă stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcţi, 156,63 mil. dolari sunt angajamente sub formă de credite comerciale faţă de investitorii străini direcţi şi 567,18 mil. dolari este stocul altor datorii faţă de investitorii străini direcţi.

Pe parcursul trimestrului II a. 2018, principala activitate economică care a beneficiat de ISD, sunt industria prelucrătoare 25,2%, urmată de activităţi financiare şi asigurări 24,4%, comerţ cu ridicata şi amănunt 16,5%, alte activităţi care au atras investitori străini au fost industria energetică, informaţii şi comunicaţii, transport şi depozitare, tranzacţiile imobiliare.

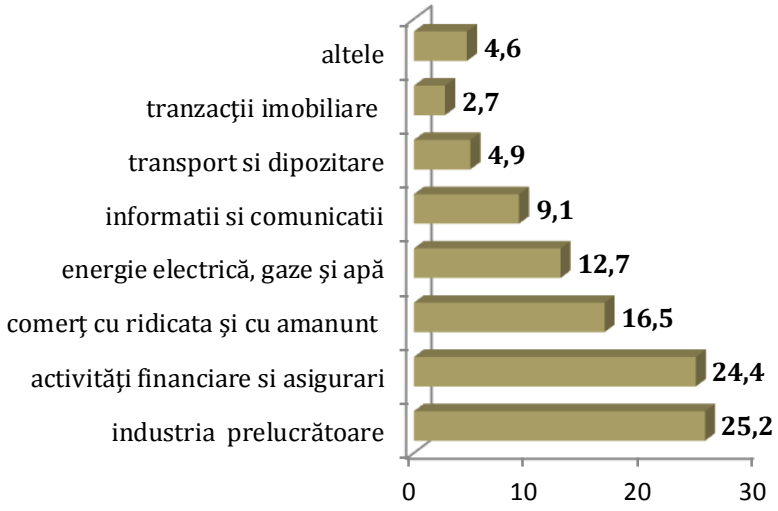

Figura 4.1. Investiţiile directe, pasive, capital propriu acumulat la 36.06.2018, pe activităţi economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

În distribuţia geografică a investiţiilor directe sub formă de participaţii şi acţiuni acumulate, investitorilor din ţările UE le-a revenit ponderea de 82,7%. Investitorii din ţările CSI au deţinut o pondere de 7,3% din totalul capitalului acumulat, cei proveniţi din alte ţări deţin investiţii în proporţie de 10%.

Transferurile de peste hotare

Volumul total al transferurilor de mijloace băneşti din străinătate în favoarea persoanelor fizice din R. Moldova, în I Semestru a. 2018 a fost în creştere cu 16,1% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului precedent. Volumul total al transferurilor de mijloace băneşti a constituit 640 mil. USD.

În trimestrul II a. 2018, de peste hotarele ţării au fost transferate în favoarea persoanelor fizice 342,59 milioane dolari, ceea ce este în creştere cu 14,2% comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2017.

Conform provenienţei geografice, transferurile băneşti din UE au înregistrat o pondere de 39,9%, celor din CSI le-au revenit o ponderea de 29,2%, respectiv, transferurile băneşti din alte state au constituit 30,9%. Din totalul transferurilor **din CSI**, transferurile băneşti din Rusia deţin o pondere majoră 96,5%. Transferurile din alte state CSI au următoarele ponderi: Ucraina – 1,4%,

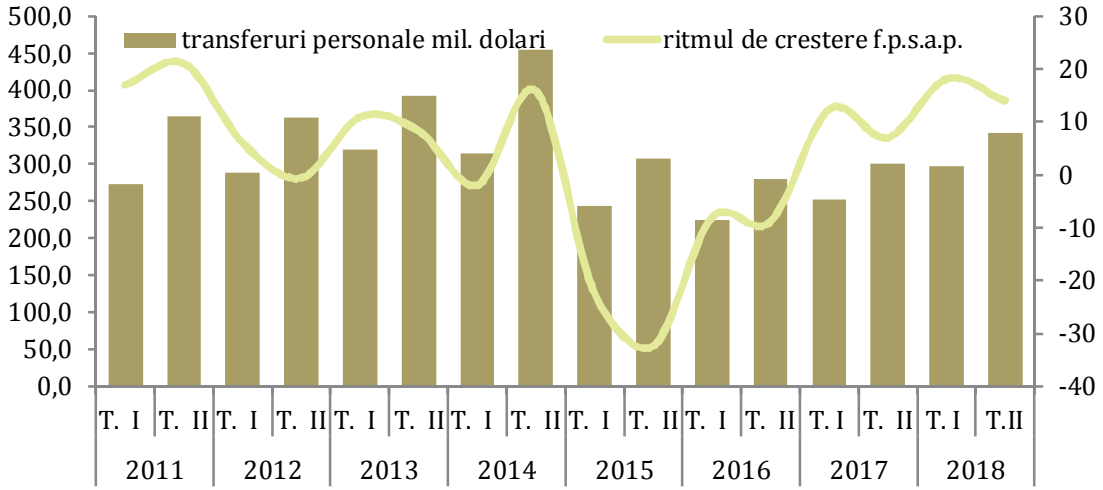

Figura 4.2. Transferuri de mijloace băneşti din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2018, mil. dolari SUA

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Kazahstan – 0,7%, Belarus – 0,4%, Uzbekistan – 0,4%, Azerbaidjan – 0,3% şi restul statelor CSI – 0,3%. În cadrul transferurilor din **UE**, transferurile din Italia au cea mai mare pondere 31,5%, urmată de transferurile din Germania (16%), Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord (14,7%), Franţa (9,2%), Spania (3,4%), Irlanda (3,1%), Cehia (3%), Portugalia (2,7%), România (2,5%), Belgia (2,3%) Polonia (2,1%), Cipru (1,4%) şi Grecia (1,2%).

În topul celor zece ţări de unde sunt transferaţi cei mai mulţi bani, poziţia de lider ocupă Rusia, transferurile din această ţară fiind de 96,60 milioane dolari, ceea ce reprezintă 28,2%. Israel ocupă locul doi cu o pondere de 17,7% (60,60 mil. dolari), Italia locul trei cu 12,6% (43,03 mil. dolari), SUA – 8,1% cu 27,87 mil. dolari, Germania – 6,4% (21,82 mil. dolari), Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord – 5,9% (20,13 mil. dolari), Franţa – 37% (12,52 mil. dolari), Spania – 14% (4,63 mil. dolari), Cehia – 1,2% (4,10 mil. dolari), Portugalia – 1,1% (3,64 mil. dolari).

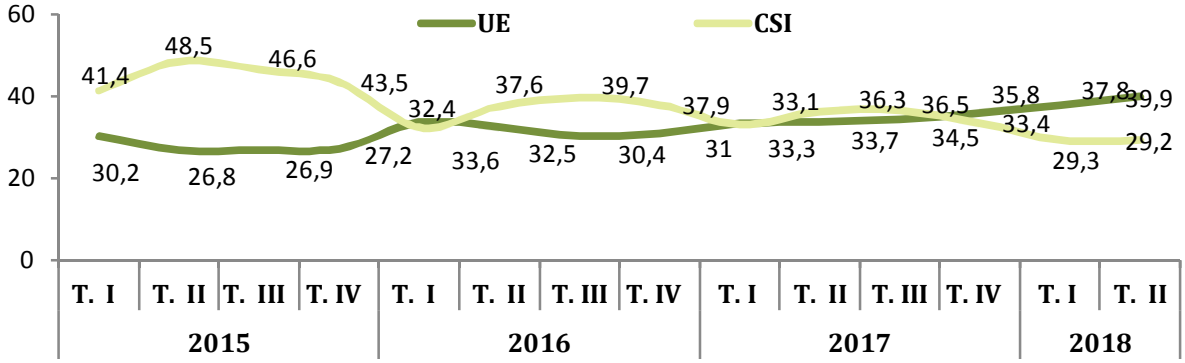

Figura 4.3. Dinamica transferurilor trimestriale de mijloace băneşti din CSI şi UE în favoarea persoanelor fizice în perioada 2015-2018, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Comerţul exterior cu bunuri

Comerţul exterior cu bunuri în perioada ianuarie-iunie a. 2018 a înregistrat o creştere cu 26,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Astfel comerţul exterior cu bunuri a constituit 4050,4 mil. dolari.

În perioada ianuarie–iunie 2018 decalajul considerabil în evoluţia exporturilor şi importurilor a determinat acumularea unui ***deficit al balanţei comerciale*** în valoare de 1420 mil. dolari, cu 266,8 mil. dolari (+23,1%) mai mult, faţă de cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2017. *Cu ţările UE* balanţa comercială s-a încheiat cu un deficit de 495,7 mil. dolari, respectiv cu 75 mil. dolari (+17,8%) mai mare, faţă de cel înregistrat în ianuarie-iunie 2017. Iar ***cu ţările CSI*** – de 429,1 mil. dolari cu 103,3 mil. dolari (+31,7%) mai mare, faţă de cel înregistrat în ianuarie-iunie 2017.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-iunie 2018 a fost de 48,1%, comparativ cu 47,1% în perioada similară din anul 2017.

Tabelul 4.1. Evoluţia schimburilor comerciale în Semestrul I 2017-2018, mil. dolari SUA

	Sem. I 2017	Sem. I 2018	Dinamica 2018/2017
	mil. dolari SUA	mil. dolari SUA	%
Comerţul exterior cu bunuri	**3209,6**	**4050,4**	**26,2**
Export	**1028,2**	**1315,2**	**27,9**
Inclusiv: ţările UE	652,2	900,7	38,1
ţările CSI	216,9	208,3	-4
alte ţări	159,1	206,2	29,6
Import	**2181,4**	**2735,2**	**25,4**
Inclusiv: ţările UE	1072,9	1396,4	30,2
ţările CSI	542,8	637,4	17,4
alte ţări	565,4	701,4	24,1
Balanţa comercială	**-1153,2**	**-1420**	**23,1**
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi	47,1%,	48,1%	-

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În perioada ianuarie-iunie 2018 ***exporturile de mărfuri*** au totalizat 1315,2 mil. dolari, volum superior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2017 cu 27,9%. ***Exporturile de mărfuri autohtone*** au constituit 877,1 mil. dolari (66,7% din total exporturi), fiind în creştere cu 35,1% faţă de ianuarie-iunie 2017, care a contribuit la majorarea pe total exporturi cu 22,2%. ***Reexporturile de mărfuri străine*** au înregistrat o creştere de 15,6% comparativ cu ianuarie-iunie 2017. Reexporturile de mărfuri străine au constituit 438,1 mil. dolari (33,3% din total exporturi), Reexporturile de mărfuri după prelucrare (îmbrăcăminte, fire, cabluri şi transformatoare

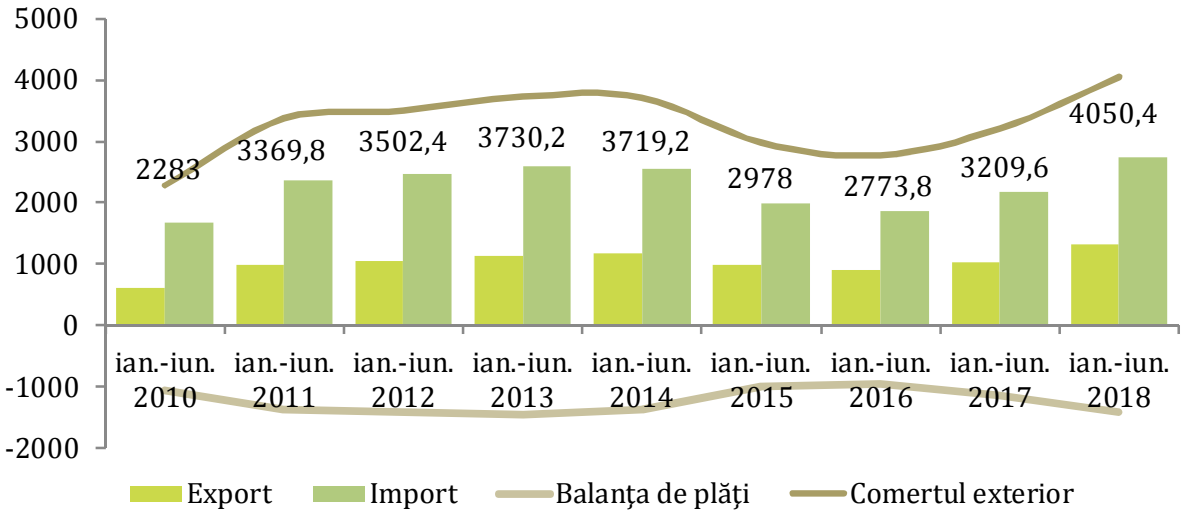

Figura 4.4. Tendinţele comerţului exterior de mărfuri, ianuarie-iunie 2010-2018, mil. lei
Sursa: Conform datelor, Biroului Naţional de Statistică.

electrice, încălţăminte şi părţi de încălţăminte, nuci decojite, scaune şi alt mobilier, valize, geamantane) au deţinut 24,5% în total exporturi, iar, care nu au suferit transformări esenţiale (medicamente, ţigări de foi, rachiuri, lichioruri şi alte băuturi spirtoase, ţesături, materiale tricotate sau croşetate, uleiuri esenţiale, preparate pentru toaleta, produse pentru înfrumuseţare, articole de transport sau de ambalare din materiale plastice, combustibili, vehicule rutiere) – 8,8%.

În UE în perioada ianuarie-iunie a. 2018 exporturile de mărfuri au constituit 900,7 mil. dolari ceea ce este cu 38,1% mai mult faţă de ianuarie-iunie 2017. Exporturile de mărfuri în UE au deţinut o cotă de 68,5% în total exporturi (63,4% – în ianuarie-iunie 2017).

Exporturile în ***ţările CSI*** au fost prezente cu o pondere de 15,8% (21,1% - în ianuarie-iunie 2017), ce corespunde unei valori de 208,3 mil. dolari. Exporturile de mărfuri către aceste ţări s-au micşorat cu 4%, comparativ cu ianuarie-iunie 2017.

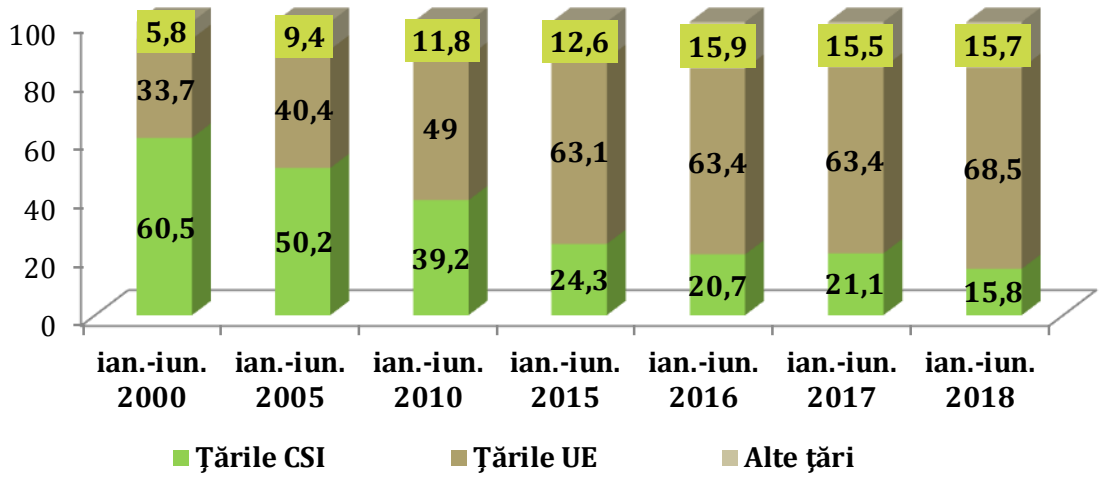

Figura 4.5. Structura exportului pe grupe de ţări pentru perioada ianuarie-iunie 2000-2018, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţional de Statistică.

Analiza evoluţiei exporturilor pe ţări în ianuarie-iunie 2018, comparativ cu perioada similară din anul 2017, relevă o majorare a exporturilor către România cu 38,2%, Italia de 1,6 ori, Germania de 1,6 ori, Elveţia de 2,4 ori, Polonia 37,2%, Serbia de 4 ori, Franţa de 1,6 ori, Portugalia de 190,3 ori, Ucraina cu 29,6%, Olanda de 1,7 ori, Slovacia de 2,8 ori, Spania de 1,7 ori, Austria cu 46,7%, Emiratele Arabe Unite de 4,7 ori, Grecia cu 51,7%, Republica Cehă cu 37,9%, Liban de 1,7 ori, SUA cu 33,3%, Georgia cu 31,6%, China cu 34,9%, Belgia cu 27,5%, Cipru cu 45,4%, Indonezia de 2,3 ori, Myanmar de 3,9 ori, Kazahstan cu 17,1%, Lituania cu 27,0%, Letonia cu 49,4%, Arabia Saudită cu 47,0%, Malaysia cu 38,5%, care a favorizat creşterea pe total exporturi cu 32,1%.

Totodată ***s-au redus livrările*** către Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord cu 29,3%, Federaţia Rusă cu 7,8%, Belarus cu 14,3%, Bulgaria cu 18,2%, Irak cu 24,1%, Siria cu 49,3%, Uzbekistan cu 44,7%, Macedonia cu 49,7%.

În ianuarie-iunie 2018, comparativ cu aceeaşi perioadă din anul 2017, au fost înregistrate creşteri la exporturile de maşini şi aparate electrice de 1,6 ori; legume şi fructe cu 44,9%; cereale şi preparate pe bază de cereale cu 54,4%; îmbrăcăminte şi accesorii cu 24,3%; grăsimi şi uleiuri vegetale fixate, de 1,9 ori; mobilă cu 31,6%; băuturi alcoolice şi nealcoolice cu 21%; seminţe şi fructe oleaginoase cu 15,5%; articole din minerale nemetalice de 1,7 ori; produse medicinale şi farmaceutice cu 24,9%; hrană destinată animalelor de 1,7 ori; animale vii de 2,6 ori; petrol şi produse petroliere de 1,6 ori; tutun brut şi prelucrat de 1,6 ori; articole din lemn de 1,8 ori; articole

de voiaj; sacoşe şi similare cu 54,9%; încălţăminte cu 18,1%; maşini şi aparate specializate de 1,7 ori; instrumente şi aparate, profesionale cu 14,1%; produse tanante şi colorante de 4,3 ori; produse chimice organice cu 9,4%; care au contribuit la majorarea pe total exporturi cu 31,2%. Totodată s-au micşorat exporturile de zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere cu 38,3%; vehicule rutiere cu 36,3%; fire, ţesături, articole textile şi produse conexe cu 11,8%;, maşini şi aparate industriale cu aplicaţii generale cu 31,4%; uleiuri esenţiale, produse pentru înfrumuseţare cu 25,1%; carne şi preparate din carne cu 34,7%; produse lactate şi ouă cu 10,9%.

Importurile de mărfuri, în perioada ianuarie-iunie 2018 au constituit 2735,2 mil. dolari, în creştere cu 25,4%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Importurile de mărfuri din ţările UE au constituit 1396,4 mil. dolari cu 30,2% mai mult faţă de ianuarie-iunie 2017, deţinând o pondere de 51,1% în total importuri (49,2% – în ianuarie-iunie 2017). Totodată importurile de mărfuri provenite din ***ţările CSI*** au fost în creştere cu 17,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Importurile din ţările CSI au constituit 637,4 mil. dolari, care echivalează cu o cotă de 23,3% în total importuri (24,9% – în ianuarie-iunie 2017).

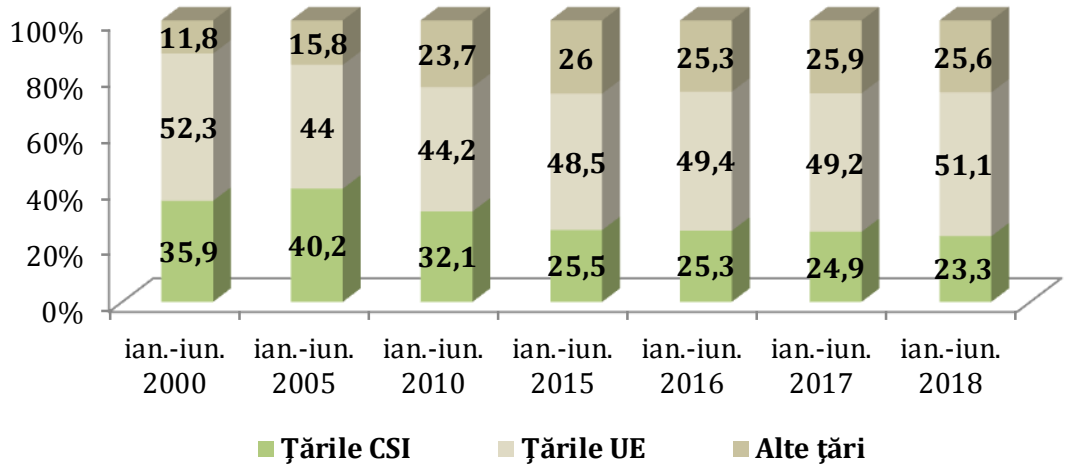

Figura 4.6. Structura importurilor pe grupe de ţări pentru perioada ianuarie-iunie 2000-2018, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţional de Statistică.

Analiza evoluţiei importurilor pe ţări în ianuarie-iunie 2018, comparativ cu perioada similară din anul 2017, a înregistrat creşteri la importurilor din România cu 28,9%; China cu 30,1%; Germania cu 36,1%; Federaţia Rusă cu 23,7%; Italia cu 25,9%; Ucraina cu 13,9%; Polonia cu 37,7%; Austria de 1,6 ori;, Franţa cu 29,4%; Ungaria cu 36,1%;, Turcia cu 10,3%; Japonia de 1,8 ori; Republica Cehă cu 36,7%; Spania cu 36%; Olanda cu 36%; Coreea de Sud de 1,6 ori; Belgia cu 33,2%; Serbia de 1,8 ori; Slovacia cu 37,5%; Turkmenistan de 804,8 ori; Suedia cu 39%;, Israel de 1,7 ori, Brazilia de 2,2 ori; Vietnam cu 20,2%; Slovenia cu 26,1%; Portugalia cu 38,3%; Letonia de 1,6 ori; Emiratele Arabe Unite de 3,5 ori; Thailanda cu 49,1%; Mexic de 1,9 ori; care a favorizat majorarea pe total importuri cu 24,6%. În acelaşi timp s-au diminuat livrările din Belarus cu 6,4%; Macedonia cu 48%; SUA cu 4,9%.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie a. 2018 regiunea transnistreană a înregistrat o creştere a comerţului exterior. Tranzacţiile comerciale externe cu bunuri au crescut cu 34% faţă de perioada similară a anului precedent. În perioada ianuarie-iunie a. 2018 tranzacţiile comerciale externe cu bunuri au constituit 938,7 mil. dolari.

Exportul bunurilor în perioada ianuarie-iunie a. 2018 a constituit 348,2 mil. dolari fiind în creştere cu 41,5 % faţă de perioada similară a anului precedent (exportul de bunuri ianuarie-iunie a. 2017 au constituit 246 mil. dolari). ***Importurile de bunuri*** au constituit 590,4 mil. dolari cu 39,1 % mai mult faţă de perioada similară a anului precedent. ***Balanţa comercială*** a constituit -242,3 mil. dolari.

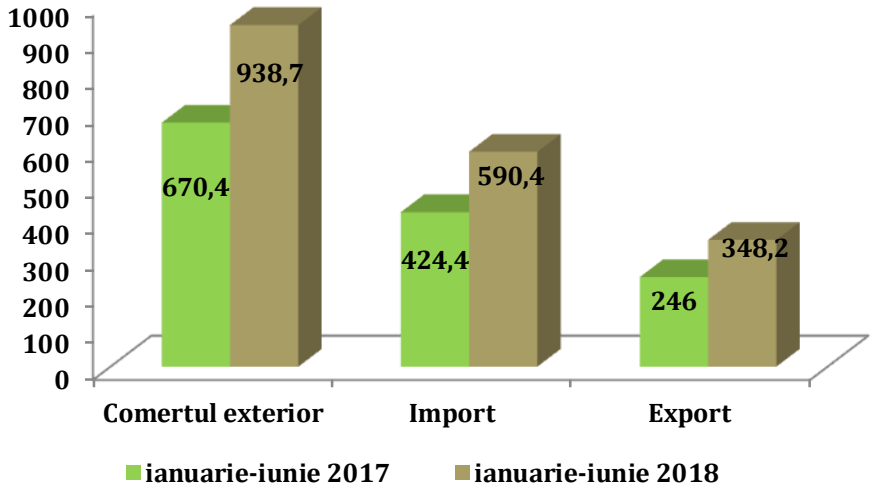

Figura 4.7. Evoluţia valorii comerţului exterior al regiunii Transnistrene, în Semestru I anul 2017-2018, mil. dolari SUA

Sursa: Conform datelor: http://mer.gospmr.org/

În perioada ianuarie-iunie 2018 regiunea Transnistreană a realizat tranzacţii comerciale externe cu 88 de ţări ale lumii (în ianuarie-iunie 2017 cu 78 de ţări) inclusiv 10 ţări din CSI. Pentru 13 ţări şi anume Azerbaidjan, Armenia, Bosnia şi Herţegovina, Guineea, Indonezia, Irak, Islanda, Kenya, Kirghizia, Malaiezia, Palestina, Muntenegru, Africa de Sud, cifra de afaceri a comerţului exterior a fost una, a constituit numai exportul de mărfuri.

Principalii parteneri comerciali ai Transnistriei rămân a fi în continuare Rusia, Moldova, Ucraina, Germania şi Italia. Creşterea este observată şi în ţări precum Polonia, România şi China. În acelaşi timp, Rusia reprezintă 40% din cifra de afaceri totală. În relaţiile comerciale cu aceasta, importurile predomină. În acelaşi timp, exporturile către Federaţia Rusă în structura totală a vânzărilor externe se situează la nivelul de 7%.

Cea mai mare parte a bunurilor exportate sunt către Moldova (46%), urmată de România (17%), Italia (8%), Ucraina (8%), Germania (6%), Rusia (7%), Slovacia (2%) şi Serbia (1%). În UE sunt exportate circa 37% din totalul mărfurilor, în timp ce doar 7% reprezintă exportul către ţările Uniunii Vamale.

Imaginea inversă se observă la importurile de bunuri: de la Uniunea vamală se importă circa 63% din total bunuri, iar din UE doar 18%.

În prima jumătate a anului, conform Comitetului de Stat al Vămilor, exporturile de metale şi produse metalice au crescut de două ori şi jumătate. Sa majorat şi vânzările de produse minerale, produse chimice şi energie, precum şi îmbrăcăminte şi produse alimentare. În acelaşi timp, exportul de maşini, încălţăminte şi produse textile a scăzut uşor. În acelaşi timp, o creştere a importurilor este înregistrată pentru aproape toate categoriile de bunuri.

Capitolul V
MEDIUL DE AFACERI

Principalii indicatori de dezvoltare a întreprinderilor în a.2017

La finele anului 2017, BNS avea la evidenţă 54,3 mii de întreprinderi active, cu o uşoară creştere de 3,8% f.p.s.a.p. Creşterea numărului de companii în anul 2017 s-a produs, în primul rând, datorită întreprinderilor mari, mici şi micro, care au înregistrat o majorare a numărului de întreprinderi f.p.s.a.p. cu 6,6%, 4,8%, respectiv 3,6%.

În perioada 2016-2017 numărul total de salariaţi la toate întreprinderile din RM, per total, luate la evidenţă de organele statistice, a continuat tendinţa de creştere din perioada precedentă, indicând o creştere cu 3,1%, ca urmare a evoluţiilor pozitive atestate în special, în întreprinderile mari şi mici, care au marcat o creştere cu 3,2%, respectiv 4,5%.

Sectorul IMM în anul 2017 a înregistrat o creştere cu 3,1% a numărului de salariaţi f.p.s.a.p. În cadrul sectorului IMM, întreprinderile mijlocii, mici şi micro au marcat o creştere a numărului mediu de salariaţi în anul 2017 f.p.s.a.p.

În perioada analizată veniturile din vânzări a întreprinderilor continuă tendinţa de creştere din anii precedenţi (2015-2016), inclusiv sectorul IMM a înregistrat în această perioadă o majorare a cifrei de afaceri. În anul 2017, indicatorul dat, per total întreprinderi, s-a majorat faţă de anul precedent cu 10,05%. În a.2017 rata anuală de creştere a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a constituit 10% f.p.s.a.p.

Rezultatul financiar până la impozitare în anul 2017 a marcat o creştere considerabilă în sectorul IMM, majorându-se f.p.s.a.p. cu 79,8%. Creşterea rezultatului financiar până la impozitare în anul 2017 s-a produs, în special, datorită întreprinderilor micro, care au înregistrat o majorare a rezultatului financiar până la impozitare f.p.s.a.p. de 2,2 ori.

Tabelul 5.1. Dinamica principalilor indicatori ai activităţii întreprinderilor în perioada 2016-2017

Indicatori	Total			IMM		
	2016	**2017**	**Indici %**	**2016**	**2017**	**Indici %**
Numărul întreprinderilor, mii un.	52,3	54,3	*103,8*	51,6	53,6	*103,8*
Numărul mediu de salariaţi, mii pers.	512,5	528,6	*103,1*	313,5	323,3	*103,1*
Venituri de vânzări, mil. MDL	300733,4	330963,9	*110,1*	124954,4	137506,1	*110,0*
Rezultatul financiar până la impozitare. Profit (+) Pierdere (-), mil. MDL				5878,5	10568,9	*179,8*

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

În RM majoritatea întreprinderilor aparţin sectorului IMM (98,6%). În structura sectorului IMM, predomină micro-întreprinderile (86,2%), întreprinderile mici constituie 11,3%, mijlocii - 2,5% din total IMM-uri (Tabelul 5.2).

Tabelul 5.2. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2017

Indicatori	Total IMM	Mijlocii	Mici	Micro
A	***1***	***2***	***3***	***4***
Numărul întreprinderilor, unit.	53 573	1 328	6 061	46 184
% din Total	*98,6*	*2,5*	*11,3*	*86,2*
Numărul mediu de salariaţi din sectorul IMM, mii pers.	*323,3*	103,5	112,0	107,8

Tabelul 5.2 – continuare

A	*1*	*2*	*3*	*4*
% dinTotal	*61,2*	*32,0*	*34,7*	*33,3*
Venituri de vânzări, mil. MDL	137506,1	45237,0	56090,4	36178,7
% din Total	*41,5*	*32,9*	*40,8*	*26,3*
Rezultatul financiar până la impozitare. Profit (+) Pierdere (-),mil. MDL	10568,9	3322,9	3811,5	3434,4
% din Total		*31,4*	*36,1*	*32,5*

Sursa: calculele autorilor conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În perioada ianuarie-iunie 2018, în regiunea din partea stângă a Nistrului, 60,7% din organizaţii şi întreprinderi au obţinut profit, constituind 128 de organizaţii, în creştere cu 18,5% f.p.s.a.p. şi, respectiv, 36% au înregistrat pierderi (cu excepţia întreprinderilor mici, băncilor, organizaţiilor bugetare şi de asigurări). Dintre organizaţiile, care au înregistrat profit în semestrul I 2018, ponderea cea mai mare le revine organizaţiilor din gospodărie de locuinţe şi deservire comunală (71,4%), industrie (70%), comerţ şi alimentaţia publică (65,4%). În aspect valoric, spre deosebire de perioada precedentă, majoritatea întreprinderilor au înregistrat profit net (cu excepţia întreprinderilor din comunicaţii, construcţii, alte ramuri).

Tabelul 5.3. Date privind profitul (pierderea) netă a organizaţiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-iunie 2018

	Numărul organizaţiilor care au primit profit	În % de la numărul total	Numărul organizaţiilor cu pierdere	În % de la numărul total	Profit net (pierdere netă), mii RUB.
Total	128	60,7	76	36	693871
inclusiv:					
industria	42	70,0	18	30	417574
agricultura	12	63,2	7	36,8	24775
transport	15	53,6	13	46,4	31606
comunicaţii	2	22,2	1	11,1	-20827
construcţii	1	14,3	6	85,7	-4538
comerţ şi alimentaţia publică	34	65,4	18	34,6	245084
gospodărie de locuinţe şi deservire comunală	10	71,4	3	21,4	16175
alte ramuri	6	54,5	5	45,5	-5997

Sursa: Пресс – Выпуск "Финансовая Деятельность Организаций За Январь-Июнь 2018 Года" (кроме субъектов малого предпринимательства, банков, страховых и бюджетных организаций).

Capitolul VI
SECTORUL SOCIAL

Situaţia demografică. În T II din 2018 persistă tendinţa de micşorare a numărului născuţilor-vii, decedaţilor, căsătoriilor, reducându-se în acelaşi timp şi ratele natalităţii, mortalităţii şi nupţialităţii. S-au majorat numărul divorţurilor şi rata divorţialităţii. În interiorul ţării a crescut numărul plecărilor atât din localităţi rurale, cât şi din cele urbane, iar numărul sosirilor s-a majorat doar în localităţile urbane, în timp ce în cele rurale s-a redus, totodată numărul migranţilor de muncă s-a majorat.

În T II din anul 2018 numărul născuţilor-vii total pe ţară a constituit 16040 pers., fiind în scădere cu 828 copii sau cu 4,9% mai puţin comparativ cu T II din anul precedent, rata natalităţii a fost de 9,1 născuţi-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,4 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedaţi a constituit 19099 pers., înregistrând o scădere de 676 persoane sau cu 3,4% mai puţin f.p.s.a.p., iar rata mortalităţii a ajuns la 10,9 decedaţi la 1000 locuitori, în scădere cu 0,3 p.p. f.p.s.a.p. Numărul copiilor decedaţi în vârstă sub 1 an în T II din anul 2018 a constituit 173 cazuri, fiind cu 1 caz mai puţin decât în T I din anul precedent. Scăderea naturală în T II din 2018 a constituit -3059 persoane (-2907 persoane în T II din anul precedent) sau -1,7 persoane la 1000 de locuitori (-1,6 persoane la 1000 de locuitori în T II din anul precedent).

Numărul *căsătoriilor* total pe ţară în T II din anul 2018 a constituit 7899, micşorându-se cu 161 sau cu 2,0% faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut, iar rata nupţialităţii a constituit 4,5 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 0,1 p.p. f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului divorţurilor din ţară a constituit 5051, fiind în creştere cu 71 sau cu 1,4% faţă de T II din anul precedent. Rata divorţialităţii a constituit 2,9 divorţuri la 1000 locuitori, cu 0,1 p.p. mai mult f.p.s.a.p.

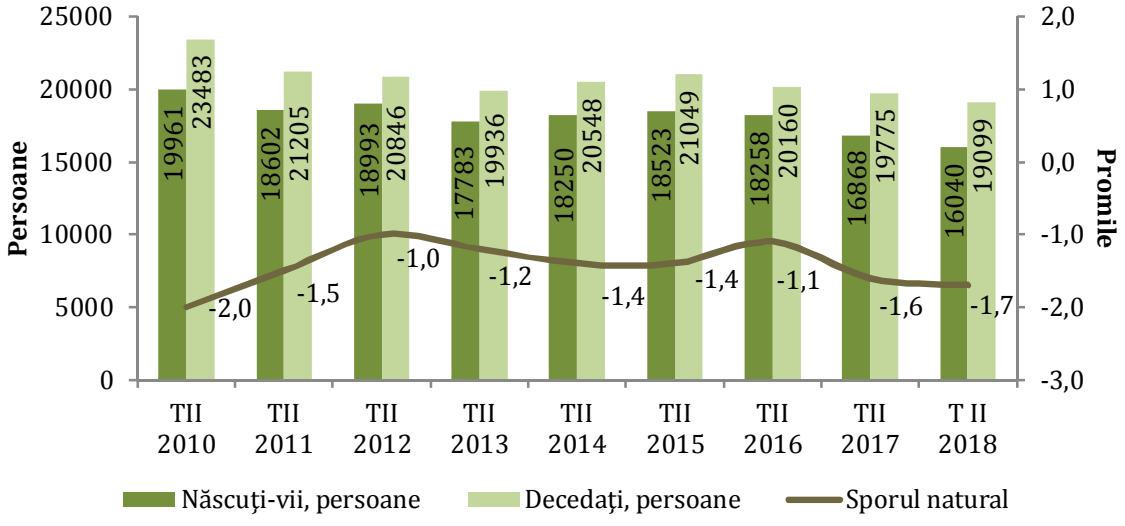

Figura 6.1. Mişcarea naturală a populaţiei în T II în anii 2010-2018

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Privitor la migraţia internă determinată de schimbarea domiciliului în T II din anul 2018 numărul total de sosiri în interiorul ţării a constituit 14781 persoane, cu 247 sau cu 1,7% mai mult decât în p.s.a.p. Localităţile urbane au avut 9500 de sosiri, cu 649 sosiri sau cu 7,3% mai

mult f.p.s.a.p. şi 6443 plecări, cu 236 plecări sau cu 3,8% mai mult f.p.s.a.p. Localităţile rurale au avut 5281 de sosiri, cu 402 sosiri sau cu 7,2% mai puţin f.p.s.a.p. şi 8338 plecări, cu 11 plecări sau cu 0,1% mai mult f.p.s.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor a fost în localităţi urbane (64,3%), iar a plecărilor – din localităţile rurale (57,0%).

Cu privire la migraţia forţei de muncă, în T II din 2018 din ţară au emigrat 355,3 mii persoane, cu 40,5 mii persoane sau cu 12,9% mai mult decât în p.s.a.p. Majoritatea dintre aceste persoane o constituiau bărbaţii – 67,7%. Din populaţia urbană care a emigrat peste hotare în căutarea unui loc de muncă în T II din 2018 bărbaţii constituiau majoritatea – 72,4%, iar din cadrul populaţiei rurale care a emigrat bărbaţii deţineau o pondere de 65,8%.

Piaţa forţei de muncă. T II din anul 2018 este caracterizat de o reducere a numărului şomerilor şi a populaţiei economice inactive, precum şi a ratei de şomaj, având loc o creştere uşoară a populaţiei economic active şi a celei ocupate, precum şi a ratelor de activitate şi de ocupare. Grupul NEET în T II din anul 2018 a avut o pondere de 27,0% din populaţia din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populaţia plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă) faţă de 28,2% în T II din 2017.

În T II din anul 2018 *populaţia economic activă* a constituit 1384,3 mii pers., majorându-se cu 5,2% sau cu 68,3 mii persoane în comparaţie cu T II din anul 2017. Totodată, *rata de activitate* a populaţiei a fost de 46,4% şi s-a majorat cu 2,3 p.p. faţă de nivelul T II al anului 2017. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbaţi (49,1%) decât la femei (44,0%). Există disparităţi şi în funcţie de mediu, rata de activitate fiind mai mare în mediul rural (49,0%) decât în cel urban (43,1%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 29,6%, iar în grupa 15-64 ani – 50,6%. Rata de activitate economică a populaţiei în vârstă de muncă (după legislaţia naţională: 16-57,5 ani – femei şi 16-62 ani şi 4 luni - bărbaţi) a constituit 52,5%.

Populaţia ocupată a fost de 1343,4 mii persoane, majorându-se cu 5,8% faţă de nivelul T II din 2017. Nu au fost diferenţe majore pe sexe – bărbaţi – 49,6% şi femei – 50,4%. Ponderea persoanelor ocupate în mediul urban a fost mai mică decât cea din mediul rural: în localităţi urbane – 39,5%, în localităţi rurale – 60,5%.

Rata de ocupare a populaţiei de 15 ani şi peste a constituit 45,0%, fiind în creştere faţă de T II din anul 2017. Rata de ocupare a bărbaţilor – 47,5% a fost mai înaltă în comparaţie cu cea a femeilor (42,8%). După mediile de reşedinţă, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 40,7%, fiind sub cea din mediul rural – 48,4%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-57,5 ani – femei/62 ani şi 4 luni – bărbaţi) a avut valoarea de 50,7%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 49,0%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 27,8%. (Figurta 6.2)

Numărul şomerilor, definit conform Biroului Internaţional al Muncii în T II din 2018 a constituit 40,9 mii pers., fiind în descreştere cu 10,5% sau cu 4,8 mii persoane faţă de T II din anul 2017. Şomajul a fost într-o proporţie mai mare în rândul bărbaţilor – 53,0% din numărul total al şomerilor, precum şi în rândul persoanelor din mediul urban – 77,0%.

Rata şomajului la nivelul ţării în T II din 2018 a fost de 3,0%, fiind mai mică cu 0,5 p.p. decât cea din T II din 2017. Rata şomajului la bărbaţi a constituit 3,2%, iar la femei – 2,8%. Au fost înregistrate mici disparităţi între ratele şomajului în mediul urban şi cel rural (respectiv, 5,6% şi 1,1%). În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata şomajului a fost de 7,8%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 6,0%.

Populaţia inactivă din ţară (15 ani şi peste) în T II din 2018 a fost de 1598,3 mii persoane şi s-a redus cu 69,6 mii persoane sau cu 4,2% faţă de T II din 2017. În populaţia inactivă se includ: *pensionarii* (35,4%); *persoanele declarate de către gospodării aflate peste hotare, la lucru sau în*

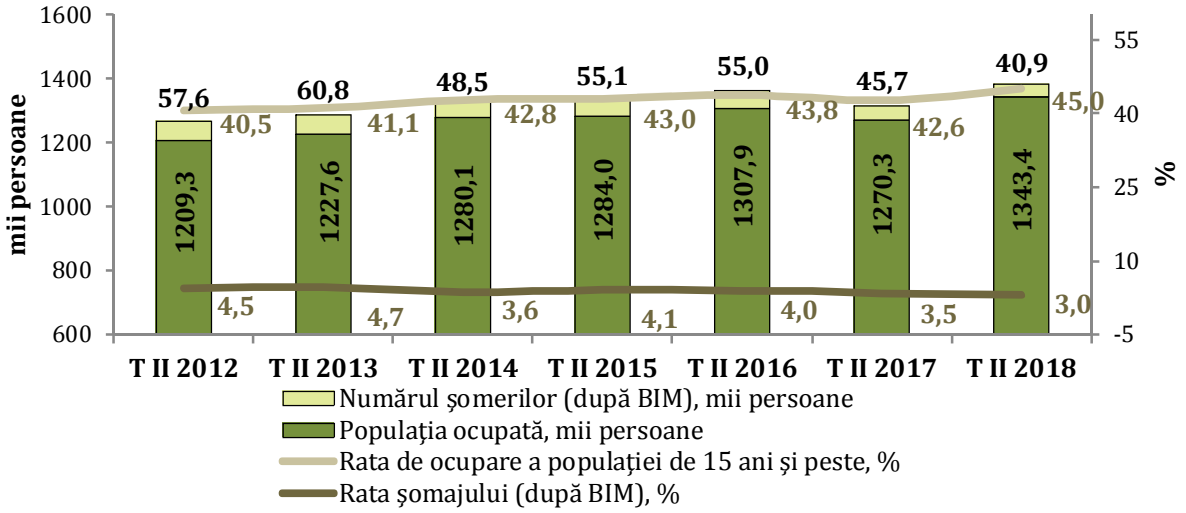

Figura 6.2. Evoluţiile numărului populaţiei ocupate, al şomerilor şi a ratelor de ocupare şi a şomajului populaţiei de 15 ani şi peste, în T II din anii 2012-2018

***Sursa**:* Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

căutare de lucru (22,2%); *elevi şi studenţi* (15,4%); *persoane care îngrijesc de familie* (11,8%); *persoane care (la momentul interviului) se aflau în ţară, dar care nu lucrează în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă (permanent sau sezonier) peste hotare sau persoane care planifică să lucreze peste hotare* (11,0%); *alte categorii de persoane inactive din punct de vedere economic* (4,2%).

Grupul NEET îl constituie tinerii în grupa de vârstă de 15-29 ani, ce nu sunt parte a populaţiei ocupate, nu studiază în sistemul formal de educaţie şi nu participă la cursuri sau alte instruiri din afara sistemului formal de educaţie. În T II din anul 2018 ponderea acestui grup a constituit 27,0% din populaţia din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populaţia plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă) faţă de 28,2% în T II din 2017.

Remunerarea muncii.

În T II din anul 2018 câştigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 6369,8 MDL, majorându-se cu 13,0% faţă de T II din anul 2017, iar în termeni reali – cu 9,5%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (5569,3 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 13,1%, într-o mai mare măsură decât câştigul salarial mediu lunar din sectorul real (6679,6 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,7%. Cele mai bine plătite tipuri de activităţi economice sunt: Informaţii şi comunicaţii (14026,3 MDL), Activităţi financiare şi de asigurări (11724,7 MDL) şi Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat (10939,2 MDL).

În T II din 2018 câştigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 6369,8 MDL şi s-a majorat cu 13,0% faţă de T II din 2017, iar în termeni reali (ajustat la indicele preţurilor de consum) – cu 9,5%. În sectorul bugetar câştigul salarial mediu lunar a constituit 5569,3 MDL (mai mult cu 13,1% faţă de TII din anul 2017), în sectorul economic real – 6679,6 MDL (mai mult cu 12,7% faţă de T II din anul 2017). După tipurile de activităţi economice, cel mai mare salariu mediu lunar în T II din anul 2018 s-a înregistrat în: *Informaţii şi comunicaţii* – 14026,3 MDL (de 2,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie), *Activităţi financiare şi de asigurări* – 11724,7 MDL (184,1% din salariul mediu pe economie), *Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat* – 10939,2 MDL (171,7% din salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii în TII din anul 2018 au primit persoanele din următoarele activităţi economice: *Artă, activităţi de recreere şi de agrement* – 3734,8 MDL (58,6% din salariul mediu pe economie),

Agricultură, silvicultură şi pescuit – 4154,6 MDL (65,2% din salariul mediu pe economie) şi *Activităţi de cazare şi alimentaţie publică* – 4404,8 MDL (69,2% din salariul mediu pe economie).

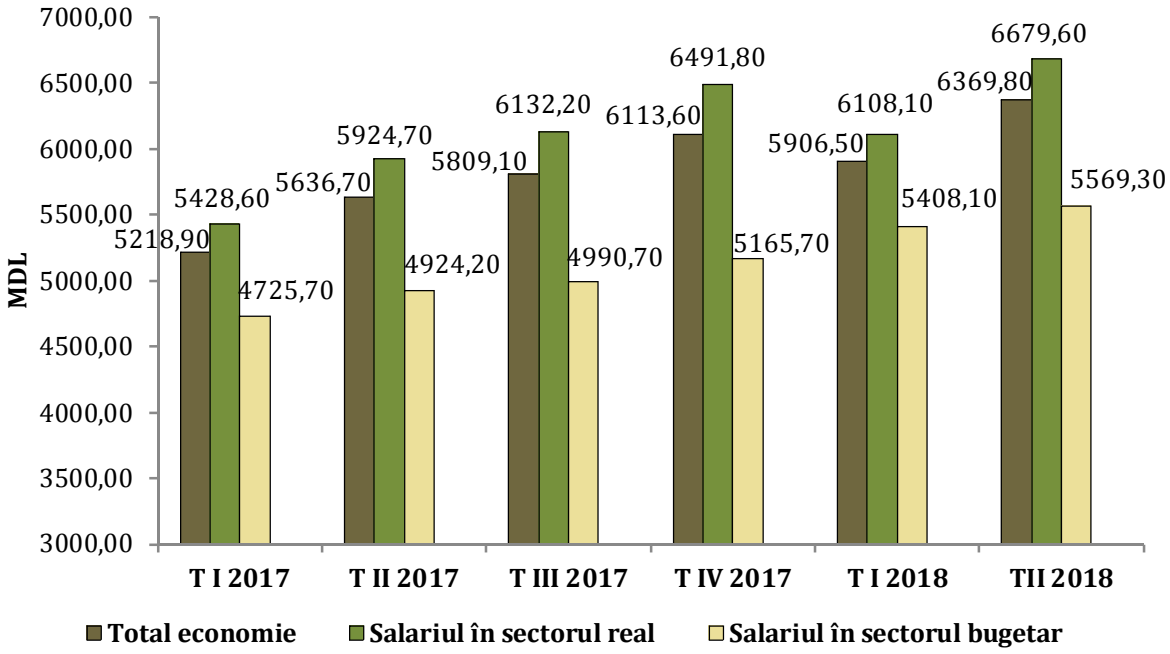

Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar şi în cel real în perioada T I 2017 – TII 2018, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Boxa 6.1. Salarizarea în sectorul real

Conform Hotărârii din 25.04.2018 cu privire la modificarea punctului 1 din Hotărârea Guvernului nr.165 din 9 martie 2010, publicat din 27.04.2018 în Monitorul Oficial Nr. 133-141 art Nr. 438, Guvernul decide: „Începând cu 1 mai 2018, cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real (la întreprinderi, organizaţii, instituţii cu autonomie financiară, indiferent de tipul de proprietate şi forma de organizare juridică, în continuare – unităţi) se stabileşte în mărime de 15,44 MDL pe oră, sau 2610 MDL pe lună, calculat pentru un program complet de lucru în medie de 169 de ore pe lună".

Sursa: http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=375188&lang=1

Veniturile disponibile ale populaţiei în Trimestrul II al anului 2018 au constituit în medie pe o persoană pe lună 2374,0 MDL, fiind în creştere cu 6,6% f.p.s.a.p., iar faţă de trimestrul I din 2018 au crescut cu 0,9%. În termeni reali veniturile populaţiei s-au majorat cu 3,3%. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (42,4%), prestaţiile sociale (23,9%) şi transferurile băneşti din afara ţării (16,5%).

Veniturile disponibile ale populaţiei în T II din anul 2018 au fost în medie la o persoană pe lună în mărime de 2374,0 MDL, cu 6,6% mai mult decât în aceeaşi perioadă din anul precedent, iar în termeni reali (cu ajustarea la indicele preţurilor de consum) s-au majorat cu 3,3%. Contribuţia salariilor în structura veniturilor populaţiei rămâne în continuare cea mai importantă sursă

financiară. Veniturile din salarii reprezintă 42,4% din veniturile totale disponibile, ponderea acestora fiind în scădere faţă de T II din anul 2017 cu 0,8 p.p. Prestaţiile sociale sunt a doua sursă semnificativă de venit a moldovenilor ce constituie 23,9%, fiind în creştere cu 1,9 p.p. f.p.s.a.p. La formarea veniturilor au contribuit şi activităţile pe cont propriu cu o pondere de 13,5% din veniturile medii lunare ale unei persoane, dintre care de la activităţile individuale agricole – 7,3%, iar din activitatea individuală non-agricolă – 6,2%. Încă o sursă foarte importantă pentru bugetul gospodăriei casnice o reprezintă transferurile băneşti de peste hotare. Acestea constituie 16,5% din totalul veniturilor, fiind în scădere f.p.s.a.p. De constatat faptul că veniturile populaţiei din mediul urban, în medie, au fost cu 643 MDL sau de 1,3 ori mai mari faţă de cele din mediul rural. Pentru populaţia din mediul urban principalele surse de venituri sunt activitatea salarială, care a asigurat veniturile populaţiei în proporţie de 53,6% (în scădere faţă de T II din anul 2017 cu 1,4 p.p.) şi prestaţiile sociale – 22,7% (la nivelul T II din 2017). Veniturile populaţiei din mediul rural sunt generate în baza activităţii salariale în proporţie de 31,0%, iar contribuţia acestei activităţi fiind cu 22,6 p.p. mai mică decât în mediul urban. În acelaşi timp, veniturile din activitatea individuală agricolă au avut o pondere de 13,9% din veniturile disponibile totale. Veniturile populaţiei din mediul rural într-o proporţie mai mare depind de prestaţiile sociale şi de transferurile de peste hotare decât veniturile populaţiei din mediul urban. Astfel, prestaţiile sociale în localităţile rurale au o proporţie de 25,9%, în timp ce în localităţi urbane ponderea lor a fost de 22,0%, iar transferurile din afara ţării în sate deţin o pondere de 21,9%, în timp ce în oraşe ponderea dată este de 11,2%.

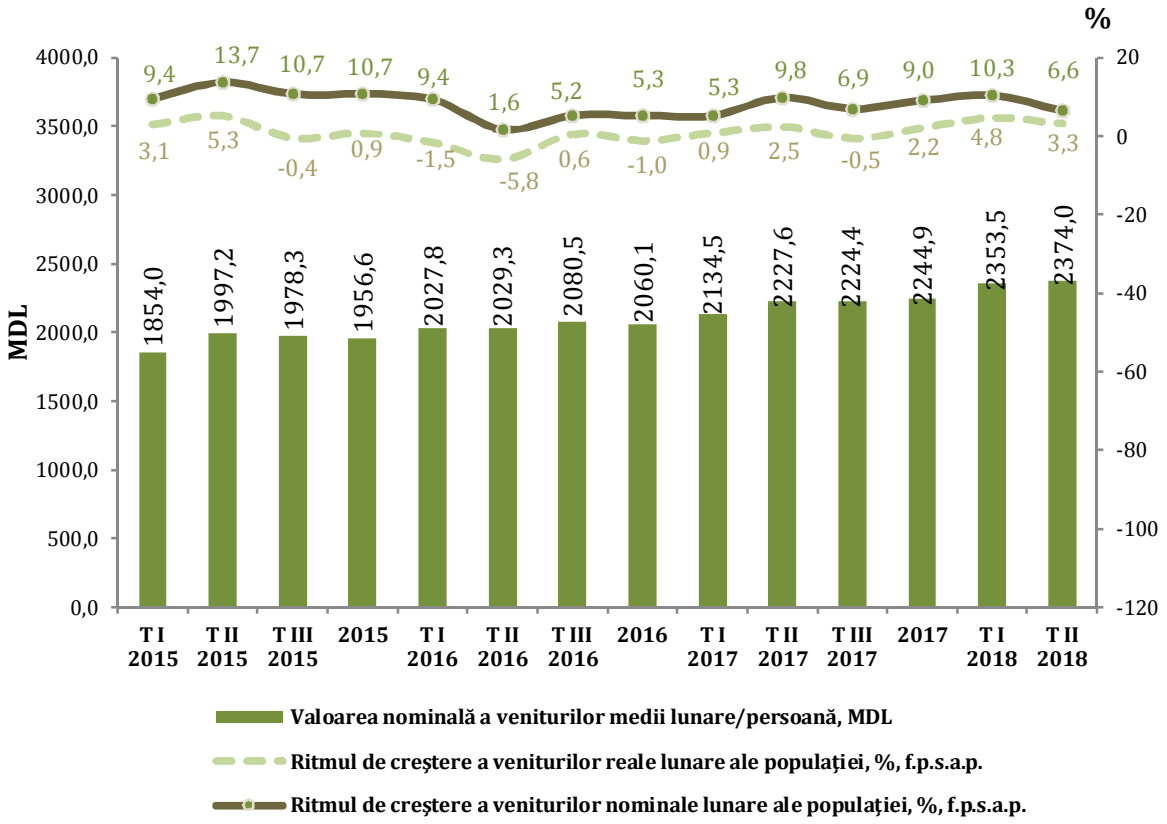

Figura 6.4. Evoluţia veniturilor disponibile ale populaţiei, valoarea nominală şi ritmuri de creştere, pe trimestre, T I 2015 – T II 2018

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populaţiei în T II din 2018 au constituit în medie pe o persoană 2379,0 MDL, majorându-se f.p.s.a.p. cu 5,9%, iar faţă de T I din 2018 s-au majorat cu 2,1%. În termeni reali, ajustând la indicii preţurilor de consum, cheltuielile populaţiei s-au majorat în medie cu 2,6% f.p.s.a.p. Cea mai mare parte a cheltuielilor

continuă să fie direcţionată spre: consumul alimentar (45,0%), întreţinerea locuinţei (18,2%) şi îmbrăcăminte şi încălţăminte (10,4%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populaţiei în medie pe o persoană în T II din anul 2018 au fost de 2379,0 MDL, majorându-se cu 5,9% faţă de T II din anul precedent. În termeni reali (ajustând la indicii preţurilor de consum), cheltuielile populaţiei s-au majorat în medie cu 2,6% faţă de T II din anul precedent. O bună parte a cheltuielilor este direcţionată spre consumul alimentar – 45,0% (44,3% în T II din 2017). Cheltuielile pentru întreţinerea locuinţei în medie la o persoană au avut o pondere de 18,2% din cheltuielile de consum totale (18,4% în T II din anul 2017). Cheltuielile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte au constituit 10,4% (ca şi în p.s.a.p.), pentru servicii de sănătate – 5,4% (5,5% în T II din 2017), pentru comunicaţii – 4,4%, dotarea locuinţei – 3,7%, transport – 3,8%, învăţământ – 0,4%, etc. Structura cheltuielilor de consum nu s-a modificat substanţial f.p.s.a.p. Cheltuielile de consum ale populaţiei din mediul urban în medie au constituit 2746,0 MDL pe lună pe o pers., cu 652 MDL sau de 1,3 ori mai mult decât în mediul rural. Populaţia din mediul urban, pentru consumul de produse alimentare a direcţionat 42,9% din cheltuielile lunare de consum (41,9% în T II din 2017), iar în mediul rural – 47,1% (46,8% în T II 2017).

Totodată, populaţia urbană a cheltuit mai mult pentru transport – 3,8% vs 3,7% la populaţia rurală, pentru comunicaţii – 4,5% vs 4,2%, agrement – 2,4% versus 0,4%, pentru hoteluri, cafenele şi restaurante – 2,5% versus 0,7%, învăţământ – 0,5% vs 0,3%, diverse – 4,8% vs 3,7%. Populaţia rurală a cheltuit mai mult pentru produse alimentare – 47,1% vs 42,9% la populaţia urbană, pentru băuturi alcoolice, tutun – 1,7% vs 1,5%, îmbrăcăminte, încălţăminte – 10,5% vs 10,2%, servicii de sănătate – 5,5% vs 5,4%, dotarea locuinţei – 3,8% vs 3,6%, întreţinerea locuinţei – 18,4% vs 18,0%.

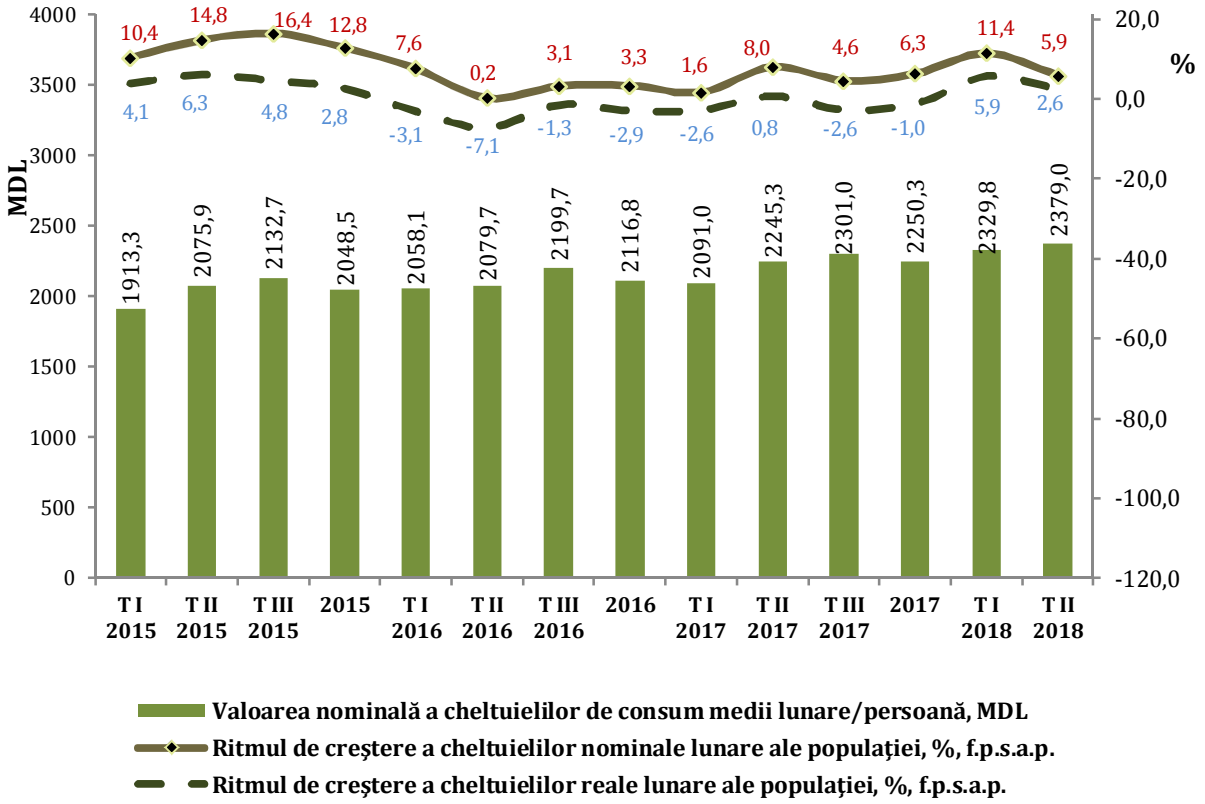

Figura 6.5. Evoluţia cheltuielilor de consum, valoarea nominală şi ritmuri de creştere, pe trimestre, T I 2015 – T II 2018

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Boxa 6.2. Majorarea tarifului pentru energia termică

Din data de 29.06.2018 în Monitorul Oficial a fost publicată Hotărârea Nr. 203 din 15.06.2018 privind tarifele şi preţurile la energia electrică cu următoarele modificări:

1. Se aprobă tarifele pentru serviciul de distribuţie a energiei electrice prestat de către „RED Nord" S.A., diferenţiate în funcţie de nivelul tensiunii reţelelor electrice de distribuţie.

2. Se aprobă preţurile reglementate de furnizare a energiei electrice de către S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord", diferenţiate în funcţie de punctele de delimitare sau locurile de consum ale consumatorilor finali.

3. Prezenta hotărâre intră în vigoare din 1 iulie 2018.

Sursa: http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=376221&lang=1

Protecţia socială a populaţiei. Conform datelor Casei Naţionale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflaţi la evidenţa organelor de protecţie socială la 1 iulie 2018 a constituit 714,7 mii persoane sau cu 2,2 mii persoane mai mult comparativ cu 1 iulie 2017. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 iulie 2018 a constituit 1658,68 MDL, fiind în creştere cu 11,7% faţă de 1 iulie 2017.

Boxa 6.3. Valorizarea pensiilor

Conform modificării şi completării Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 42–44, art. 247), cu modificările şi completările ulterioare, se adoptă şi se completează:

Începând cu 1 aprilie 2018 se valorizează pensiile pentru limită de vârstă şi pensiile de dizabilitate stabilite în anii 2012–2013, iar începând cu 1 octombrie 2018 se valorizează pensiile pentru limită de vârstă şi pensiile de dizabilitate stabilite în perioada 1 ianuarie 2014 – 31 martie 2017.

Persoanele, care la momentul intrării în vigoare a prezentei legi, întrunesc condiţiile de stabilire anticipată a pensiei pentru limită de vârstă prevăzute la art. 151 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii îşi vor putea exercita acest drept în condiţiile menţionate şi după intrarea în vigoare a prezentei legi.

Sursa: http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=373603&lang=1

Minimul de existenţă. Minimul de existenţă în Semestrul I din anul 2018 în medie pe lună la o persoană a constituit 1895,7 MDL, majorându-se cu 1,6% f.p.s.a.p. În oraşele mari minimul de existenţă a constituit 2061,7 MDL, mai mult cu 2,3% f.p.s.a.p., pentru oraşe mici – 1870,3 MDL, cu 1,8% mai mult f.p.s.a.p., pentru sate el a constituit 1830,1 MDL, mai mult cu 1,1% f.p.s.a.p. Minimul de existenţă în oraşele mari a fost cu 10,2% mai mare decât cel din oraşele mici şi cu 12,7% mai mare decât minimul de existenţă în sate. Pe categorii de populaţie, valoarea maximă a minimului de existenţă revine populaţiei în vârstă aptă de muncă – 2014,7 MDL şi, în special, bărbaţilor – 2177,1 MDL.

Dezvoltarea socială a regiunii din partea stângă a râului Nistru[4]

Situaţia demografică. Declinul natural al populaţiei pentru ianuarie-iunie 2018 a constituit 1610 de pers., comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent s-a majorat cu 20,3% faţă de ianuarie-iunie 2017.

Pe perioada ianuarie-iunie 2018 au fost înregistraţi 1935 născuţi-vii, micşorându-se cu 229 pers., sau cu 10,6% faţă de perioada similară a anului precedent. În ianuarie-iunie 2018, numărul de decese cauzate de boala coronariană a crescut cu 4,5% faţă de ianuarie-iunie 2017, în timp ce numărul de otrăviri, traume şi crime a scăzut cu 15,6%, de la bolile organelor digestive – cu 7,7%, de la leziunile vasculare ale creierului – cu 4,8%, de la neoplasme – cu 1,1%.

Mortalitatea infantilă a copiilor sub vârsta de 1 an în ianuarie-iunie 2018 a constituit 13 pers., cu 31,6% mai puţin decât în ianuarie-iunie 2017.

Structura principalelor cauze ale mortalităţii infantile include:

- anomalii congenitale (3 cazuri);
- condiţiile care apar în perioada perinatală (5 cazuri).

Scăderea migraţională a populaţiei în ianuarie-martie 2018, luând în consideraţie migraţia internă şi externă, a fost de 384 pers., pe când în aceeaşi perioadă din anul trecut a fost un spor natural de 94 pers. Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie a anului 2018 *au sosit* 3358 pers. (din afara regiunii – 1477 pers.), ceea ce reprezintă 84,0% din numărul de sosiri din perioada respectivă a anului precedent, dintre ei copii sub vârsta de 16 ani – 740 pers., adică 22,0% din numărul total de sosiri. *Au plecat* 3742 pers. (în afara regiunii – 1802 pers.) sau 95,9% din numărul celor care au plecat în ianuarie-iunie din anul 2017, inclusiv copii cu vârsta mai mică de 16 ani – 579 pers. sau 15,5% din numărul total de plecări. Din numărul total de sosiri în regiune – 48,3% sunt bărbaţi (1623 pers.), iar din numărul de plecări din regiune ponderea bărbaţilor constituie 49,5% (1854 pers.).

În ianuarie-iunie din anul 2018 în zonele urbane au sosit 2210 pers. şi au plecat 2630 pers., ceea ce faţă de perioada respectivă a anului 2017 reprezintă 83,4% şi 95,6%, respectiv. Din afara regiunii au sosit 1208 pers., iar din regiune au plecat 1472 pers. În localităţile rurale au venit 1148 pers. şi au plecat 1112 pers., ceea ce în comparaţie cu aceeaşi perioadă a anului precedent reprezintă 85,3% şi 96,5%, respectiv. Din afara regiunii au venit 269 pers., iar persoanele care au plecat din regiune constituie 330 pers.

Numărul *căsătoriilor* înregistrate în ianuarie-iunie 2018 a fost de 1038, în comparaţie cu perioada respectivă din anul 2017 acest număr s-a redus cu 5,2%. Numărul de *divorţuri* a atins cifra de 800, comparativ cu aceeaşi perioadă din anul precedent s-a redus cu 9,8%.

Piaţa forţei de muncă

Numărul de angajaţi în toate organizaţiile economice (cu excepţia întreprinderilor mici, organizaţiilor religioase şi non-profit, structurilor de forţă şi autorităţilor vamale) la 07.01.2018 au fost 95,0 mii pers., comparativ cu aceeaşi dată din anul trecut, a scăzut cu 1899 pers. sau cu 2,0%. De la începutul anului 2018 din numărul cetăţenilor înregistraţi la agenţiile de ocupare a forţei de muncă au fost recrutate 8955 pers., inclusiv 519 pers. – la locurile de muncă nou-create şi suplimentar introduse. Procentul de substituţie a angajaţilor pensionari cu personal nou a fost de 100,6%.

Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie 2018 din instituţii şi organizaţii s-au concediat 8900 persoane, reprezentând 9,4% din numărul scriptic de angajaţi de la începutul anului. Motivul

[4] Analiza a fost efectuată în baza datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

principal de întrerupere a contractului de muncă este concedierea din propria iniţiativă a lucrătorului, din această categorie fac parte 7901 pers. (88,8%).

Potrivit Fondului unic de asigurări sociale ale Transnistriei la sfârşitul lunii iunie 2018 numărul cetăţenilor înregistraţi oficial, care nu sunt ocupaţi în activitate de muncă a constituit 3575 pers., ceea ce este cu 48,0% mai puţin decât la sfârşitul lunii iunie a anului 2017. Din numărul total de cetăţeni înregistraţi – 1813 pers. sau 50,7% sunt femei. În ianuarie-iunie 2018 prin intermediul organelor teritoriale ale Fondului unic de asigurări sociale ale Transnistriei au fost înregistrate 3267 pers. în căutarea unui loc de muncă, dintre care 1541 pers. sunt femei (47,2% din numărul total al cetăţenilor înregistraţi). În ianuarie-iunie 2018 pentru plata ajutoarelor de şomaj s-au cheltuit 8042,9 mii de ruble[5]. Prestaţii de şomaj au primit 2526 pers., mărimea medie a ajutoarelor de şomaj a constituit 425,7 ruble sau 29,3% din bugetul minimului de existenţă în medie pe cap de locuitor.

Remunerarea muncii. Pentru ianuarie-iunie 2018, salariul mediu lunar nominal calculat al unui lucrător din regiune (fără întreprinderile mici, organizaţiile religioase şi non-profit, structurile de forţă şi organele vamale) a constituit 4204 ruble sau 109,5% faţă de ianuarie-iunie 2017. În organizaţiile bugetare, salariul mediu lunar a fost de 2818 ruble, ceea ce este cu 4,4% mai mult decât în perioada respectivă din anul precedent.

În ianuarie-iunie 2018, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mare decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Electro– şi radio-comunicaţii" (10440 ruble sau 652 dolari SUA), „Bănci şi credite" (8115 ruble sau 507 dolari SUA), „Asigurări" (7297 ruble sau 455 dolari SUA), „Industria" (5828 ruble sau 364 dolari SUA), „Educaţie fizică, recreere şi turism" (4748 ruble sau 296 dolari SUA) „Servicii de informare şi de calculator" (4745 ruble sau 296 dolari SUA), „Construcţii" (4437 ruble sau 277 dolari SUA), „Transport" (4318 ruble sau 270 dolari SUA), „Comerţ şi alimentaţie publică" (4214 ruble sau 263 dolari SUA).

În ianuarie-iunie 2018, în toate subsectoarele industriei din regiune, cu excepţia "Metalurgiei feroase", "Construcţiilor de maşini şi prelucrării metalelor" şi "Electroenergeticii", salariul nominal mediu lunar calculat al angajaţilor era mai mic decât media pe industrie din regiune.

Cele mai mari salarii medii lunare nominale calculate pentru ianuarie-iunie 2018 s-au format la lucrătorii din subsectoare ale industriei precum: "Metalurgia feroasă" (7915 ruble sau 494 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 88,3%; "Electroenergetica" (6588 ruble sau 411 dolari SUA) – cu 56,7% mai mult decât salariul mediu; "Construcţii de maşini şi prelucrarea metalelor" (6376 ruble sau 398 dolari SUA), mai mult decât salariul mediu pe regiune cu 51,7%; "Industria alimentară" (5117 ruble sau 319 dolari SUA), cu 21,7% mai mult decât salariul mediu pe regiune; "Industria materialelor de construcţii" (5062 ruble sau 316 dolari SUA), cu 20,4% mai mult decât salariul mediu pe regiune; "Industria chimică"(4923 ruble sau 307 dolari SUA), cu 17,1% mai mult decât salariul mediu pe regiune.

Protecţia socială a populaţiei. În perioada aprilie-iunie 2018 numărul pensionarilor a fost de 116015 persoane, dintre care pensie de muncă primesc 111809 pers., iar pensie socială – 4205 pers. Mărimea medie a pensiei în aprilie-iunie 2018 constituie 1337,67 ruble (pensia de muncă – 1362,91 ruble şi pensia socială – 666,47 ruble).

Minimul de existenţă. În ianuarie-iunie 2018 minimul de existenţă pe cap de locuitor a constituit 1453 ruble, ceea ce este cu 9,4% mai mult decât în ianuarie-iunie 2017.

[5] Cursul oficial de schimb al autorităţii monetare din partea stângă a râului Nistru pe perioada ianuarie – iunie 2018 – 1 dolar SUA=16,0177 ruble (http://www.cbpmr.net/data/Svk_avg_2018_narast_itog.pdf).

Infracţiuni. Potrivit organelor de ocrotire a ordinii publice, în ianuarie-iunie 2018 au fost înregistrate 5097 cereri şi rapoarte cu privire la crime, ceea ce este cu 11,6% mai puţin decât în ianuarie-iunie 2017.

Tabelul 6.1. Minimul de existenţă în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului în ianuarie-iunie 2018, ruble pe lună

	Total populaţie	Inclusiv:				
		Aptă de muncă			Copii	
		Bărbaţi 16-59 ani	Femei 16-54 ani	Pensionari	cu vârsta sub 6 ani	de la 7 până la 15 ani
Ianuarie	1428	1582	1473	1202	1343	1616
Februarie	1442	1598	1485	1214	1355	1634
Martie	1452	1611	1494	1224	1360	1636
Aprilie	1464	1624	1506	1235	1372	1654
Mai	1456	1615	1496	1228	1365	1646
Iunie	1474	1634	1514	1244	1386	1672

Sursa: Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

În perioada analizată, în regiune au fost înregistrate 2075 infracţiuni, cu 12,8% mai puţin decât în perioada ianuarie-iunie a anului 2017. Din numărul total de infracţiuni înregistrate 388 (18,7%) sunt grave, 137 (6,6%) – deosebit de grave. Trebuie remarcat că în comparaţie cu ianuarie-iunie 2017, numărul infracţiunilor deosebit de grave a scăzut cu 19,4%, iar a celor grave cu 14,2%. Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie 2018 au fost înregistrate 529 furturi; 273 infracţiuni legate de traficul de droguri; 85 infracţiuni legate de traficul ilicit de arme; 100 infracţiuni legate de escrocherii; 55 acte de huliganism; 41 jafuri; 31 violuri şi alte infracţiuni contra inviolabilităţii sexuale; 31 vătămări corporale grave; 16 omoruri; 25 infracţiuni legate de corupţie; 2 crime comise folosind arme, muniţii şi explozivi; alte infracţiuni – 657.

În ianuarie-iunie 2018 au fost investigate 2226 infracţiuni, dintre care 397 (17,8%) sunt infracţiuni comise de persoane condamnate anterior, 304 (13,7%) – de femei, 286 (12,8%) – de un grup de persoane, 189 (8,5%) – de cetăţeni minori. În ianuarie-iunie 2018, 205 (9,2%) crime comise au fost realizate în stare de ebrietate alcoolică, narcotică sau de altă natură. Ca urmare a infracţiunilor comise, au suferit 1145 persoane, 21 (1,8%) dintre acestea au decedat, 26 (2,3%) – au fost rănite grav.

Capitolul VII
PROGNOZA PENTRU ANUL 2018
(varianta actualizată)

Evoluţia social-economică a Republicii Moldova în primul semestru al anului 2018

În primele luni ale anului 2018 majoritatea sectoarelor şi domeniilor economiei naţionale au înregistrat o dinamică pozitivă. S-au înregistrat creşteri în sectoarele agricol şi industrial, ca rezultat al evoluţiilor pozitive a producţiei vegetale şi industriei prelucrătoare, precum şi a creşterii cererii interne şi externe etc. Comerţul interior cu bunuri şi serviciile de piaţă prestate populaţiei de asemenea au crescut, ceea ce denotă sporirea continuă a consumului. Ca sector important al economiei, serviciile de transport au evoluat în aceeaşi direcţie ca şi alte sectoare ale economiei naţionale. Comerţul exterior, având la bază creşterile din sectorul agricol şi industrial din anul trecut şi din primele luni ale anului curent, precum şi ca rezultat al extinderii pieţelor externe, reflectă continuarea trendului ascendent evidenţiat încă în anul 2017. Investiţiile în active imobilizate au înregistrat creştere susţinută atât de investiţiile private, cât şi publice.

Produsul Intern Brut (PIB). Dinamica pozitivă a majorităţii indicatorilor macroeconomici din primele luni ale anului 2018 în mod natural s-a reflectat şi asupra principalului indicator macroeconomic-al PIB-ului, care a înregistrat o creştere de 4,5%, în termeni nominali calculat conform noii metodologii, constituind 81,8 mld.lei. La creşterea PIB au contribuit următoarele activităţi economice.

Pe ***categorii de resurse:*** comerţul cu ridicata şi cu amănuntul; transport şi depozitare; activităţi de cazare şi alimentaţie publică (+1,6%), cu o pondere de 20,4% la formarea PIB; Industria (+1,1%), cu o pondere de 16,3% la formarea PIB; construcţiile (+0,5%), cu o ponderie la formarea PIB de 8,3%.Volumul impozitelor nete pe produse a depăşit cu 3,0% realizările perioadei respective a anului precedent, contribuind la creşterea PIB cu 0,4%..

Pe ***categorii de utilizări*** creşterea s-a produs în baza: consumului final al gospodăriilor populaţiei (+3,3%), cu o contribuţie la formarea PIB de 87,1%; formării brute de capital fix (+1,7%), cu o pondere de 23,3% la formarea PIB. Impact negativ asupra indicelui volumului fizic al PIB a avut exportul net (-2,2%), consecinţă a contribuţiei mai accentuate la formarea lui a importurilor de bunuri şi servicii (61,2%) faţă de cea a exporturilor de bunuri şi servicii (33,6%).

În luna iulie 2018 s-a înregistrat ***deflaţie***. Rata deflaţiei a constituit 0,4% faţă de decembrie 2017 comparativ cu rata inflaţiei de 3,8%, înregistrată în aceeaşi perioadă a anului 2017. Rata inflaţiei anuală a constituit 3%, fiind sub nivelul ţintă a inflaţiei stabilit de Banca Naţională a Moldovei (5% +/- 1,5%). În luna august 2018 inflaţia anuală a constituit 3,2%, inclusiv la: produse alimentare – 6,9%, mărfuri nealimentare şi servicii prestate populaţiei – 2,7%. Totodată, indicele preţurilor de consum în august 2018 faţă de iulie 2018 a constituit 99,8%.

Leul moldovenesc a avut tendinţa să se aprecieze faţă de dolar şi Euro. De la începutul anului 2018 moneda naţională a marcat o apreciere de 3,1% faţă de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,10 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2018 până la 16,58 lei la 31.07.2018). Faţă de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 5,1%.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la 31.07.2018 a atins un record de 2970,4 mil. dolari, majorîndu-se cu 6% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârşitul anului 2017 şi cu 20% faţă de situaţia din 31.07.2017.

Situaţia în domeniul creditării treptat se îmbunătăţeşte. Masa monetară M3 la sfârşitul lunii iulie 2018 a constituit circa 78,5 mld. lei şi s-a majorat cu 7% comparativ cu sfârşitul lunii iulie a anului trecut. Evoluţia masei monetare M3 a fost determinată de majorarea cu 13,8% a volumului depozitelor în monedă naţională. Volumul creditelor noi acordate în economie în luna iulie curent a înregistrat o majorare de circa 19,5%.

Datoria de stat şi-a încetinit ritmul de creştere. Valoarea totală a datoriei de stat (internă şi externă) administrată de Guvern la 31 iulie 2018 a constituit circa 51,3 mld. lei, în creştere cu 0,7% faţă de data similară a anului 2017. Datoria de stat internă s-a majorat cu 6,3%, iar datoria de stat externă (exprimată în dolari) – cu 5,4%. Aprecierea monedei naţionale a determinat diminuarea stocului datoriei de stat externe exprimate în lei (cu 3,4%).

Comerţul exterior a înregistrat creşteri semnificative. În perioada ianuarie-iulie 2018 exporturile de mărfuri au constituit 1534,1 mil. dolari SUA, volum superior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2017 cu 25,8%, iar **importurile** de mărfuri au constituit 3223,5 mil. dolari SUA, mai mult de cât în perioada respectivă din anul 2017 cu 25%. iar **importurile** – cu 25,4%. Soldul negativ al **balanţei comerciale** a constituit 1689,4 mil. dol. SUA, faţă de 1358,5 în ianuarie-iulie 2017. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-iulie 2018 a constituit 47,6%. faţă de 47,1% în aceeaşi perioadă a anului precedent.

Producţia industrială a continuat trendul ascendent, în ianuarie-iulie 2018, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent, fiind mai mare cu 7,5%, ca urmare a creşterii în industria extractivă (+8,0%), în industria prelucrătoare (+7,8%) şi la producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat (+5,8%). În luna iulie 2018, producţia industrială s-a majorat faţă de luna corespunzătoare din anul precedent cu 1,5%, ca urmare a creşterii producţiei industriale în industria extractivă şi la producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat. Totodată, s-a înregistrat descreştere în industria prelucrătoare.

Producţia agricolă în ianuarie-iunie 2018 a înregistrat o creştere de 7,2% (în preţuri comparabile). Majorarea producţiei agricole a fost determinată, în special, de creşterea producţiei vegetale cu 54,6%, asigurând 91% din creşterea sectorului agricol din perioada respectivă. Producţia animalieră, de asemenea, a înregistrat o creştere de 0,7%, contribuind la creşterea sectorului cu 0,6 p.p. sau 9% din creşterea totală.

Activitatea investiţională a marcat progrese semnificative**.** În ianuarie-iunie 2018 investiţiile în active imobilizate au însumat 6767,7 mil.lei. Comparativ cu ianuarie-iunie 2017 acestea au crescut cu 7,4%. Majorarea investiţiilor private, susţinute de creşterea creditării economiei naţionale, precum şi sporirea investiţiilor finanţate din bugetul de stat şi al administraţiilor locale au constituit principalii factori care au determinat creşterea investiţiilor. Totodată, s-a înregistrat descreştere (-21%) la sursele externe.

Volumul serviciilor de transport continuă să crească. În perioada ianuarie-iulie 2018, întreprinderile de toate felurile de transport au transportat circa 9,6 mil.tone de mărfuri sau cu 15% mai mult faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut. Creşteri ale volumului mărfurilor transportate au fost înregistrate în cazul tuturor mijloacelor de transport: transportul aerian – cu 33,8%, transportul fluvial – cu 15,5%, transportul rutier – cu 15,2%, transportul feroviar – cu 14,7%.

Volumul cifrei de afaceri în comerţul cu amănuntul în ianuarie-iunie 2018 a crescut cu 6,4% faţă de perioada respectivă a anului precedent, iar volumul cifrei de afaceri în servicii de piaţă prestate populaţiei – cu 9,7%.

În ***sfera socială*** s-au făcut observate unele semne de ameliorare. ***Câştigul salarial mediu lunar*** al unui salariat din economia naţională pentru semestrul I 2018 a constituit 6141,2 lei şi s-a majorat în termeni nominali cu 13,1% faţă de semestrul I 2017. În termeni reali salariul s-a majorat cu 8,7%. În sfera bugetară câştigul salarial mediu lunar a constituit 5488,5 lei, fiind în creştere cu 13,8% faţă de semestrul I 2017, iar în sectorul real – 6399,3 lei şi s-a majorat cu 12,6%, respectiv.

Câştigul salarial mediu lunar în trimestrul II 2018 a constituit 6370 lei, sau cu 13% mai mare in comparaţie cu trimestrul II 2017. Cele mai mari salarii s-au înregistrat în domeniile Informaţii şi comunicaţii – 14026 lei, Activităţi financiare şi de asigurări – 11725 lei, cele mai mici – in Agricultură, silvicultură şi pescuit – 4153 lei si Activităţi de cazare şi alimentaţie publică – 4405 lei.

Veniturile disponibile lunare ale populaţiei în trimestrul II 2018 au constituit în medie pe o persoană 2374 lei, în creştere cu 6,6% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent, iar faţă de trimestrul I 2018 au crescut cu 0,9%. În termeni reali veniturile populaţiei au înregistrat o creştere de 3,3%. Câştigurile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 42,4% din veniturile totale disponibile.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populaţiei în trimestrul II 2018 au constituit în medie pe o persoană 2379 lei, fiind în creştere faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent cu 5,9%, iar faţă de trimestrul I 2018 au crescut cu 2,1%. În termeni reali populaţia a cheltuit în medie cu 2,6% mai mult comparativ cu trimestrul II 2017.

Valoarea medie a ***pensiei lunare*** la 1 iulie 2018 a fost 1658,7 lei şi s-a majorat cu 11,7% faţă de aceeaşi dată a anului 2017, în termeni nominali. Mărimea ***minimului de existenţă*** în semestrul I 2018 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 1896 lei, fiind în creştere faţă de semestrul I 2017 cu 1,6%.

Populaţia inactivă de 15 ani şi peste a constituit 1598,3 mii persoane. Structura populaţiei inactive se prezintă astfel, – 35,4% o alcătuiesc pensionarii, 22,2% – persoanele declarate ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru, 15,4% – elevii şi studenţii, 11,8% – persoanele care îngrijesc de familie, 11,0% – persoanele care se aflau în ţară, dar care nu lucrează deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare.

Rata şomajului (conform BIM) la nivel de ţară pentru trimestrul II 2018 a înregistrat 3%, fiind cu 0,5 p.p. mai joasă faţă de trimestrul II 2017. Rata şomajului la bărbaţi a fost de 3,2%, iar la femei – de 2,8%; La oficiile forţei de muncă în perioada ianuarie-iulie 2018 au fost înregistraţi circa 18,9 mii şomeri, fiind cu 19,8% mai puţini faţă de numărul acestora înregistraţi în ianuarie-iulie 2017.

În ianuarie-iulie 2018 la ***Bugetul public naţional*** au fost acumulate venituri în sumă de 32,8 mld.lei (cu 12,5% mai mult faţă de ianuarie-iulie 2017) şi cheltuieli – 31,8 mld.lei (mai mult cu 8,8%).

Bugetul public naţional a înregistrat un excedent de 1064 mil.lei, comparativ cu deficitul de 4,9 mil.lei în ianuarie-iulie 2017. Cea mai mare parte din cheltuieli a fost direcţionata spre protecţia socială.

Calculările de prognoză pentru anul 2018 s-au efectuat în baza modelului macroeconomic elaborat in cadrul INCE, dar s-a ţinut cont si de tendinţele ce s-au conturat în evoluţia economiei naţionale din ultima vreme si de viziunea unor experţi în domeniu (Tabelul 7.1).

Tabelul 7.1. Evoluţia indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2017 şi prognoza pentru anul 2018

	Unitatea de măsură	2015	2016	2017	2018
		Efectiv			Prognoză
PIB nominal	mld. lei	122,6	134,9	176,8*	190,5*
Faţă de anul precedent în preţuri comparabile	%	99,6	104,5	104,5	104
Indicele preţului de consum mediu anual	%	109,7	106,4	107,3	103,5
Cursul mediu de schimb	lei/USD	18,82	19,92	18,5	17,0
Export de bunuri	mil. USD	1967	2045	2425	2985
Faţă de anul precedent	%	84,1	104,0	118,6	123,0
Import de bunuri	mil. USD	3987	4020	4831	5920
Faţă de anul precedent	%	75,0	101,0	120,2	122,5
Soldul balanţei comerciale	mil. USD	-2020	-1975	-2406	-2935
Producţia industrială în preţuri curente	mld. leii	45,7	47,0	50,1	53,0
Faţă de anul precedent în preţuri comparabile	%	100,6	100,9	103,4	105,0
Producţia agricolă în preţuri curente	mld. leii	27,2	32,7	36,0	38,0
Faţă de anul precedent în preţuri comparabile	%	86,6	118,6	108,6	104,0
Investiţii în active imobilizate	mld. lei	21,1	19,4	21,0	25,5
Faţă de anul precedent în preţuri comparabile	%	90,6	86,1	101,3	107,5
Salariul nominal mediu lunar	lei	4611	5084	5697	6445
Faţă de anul precedent					
nominal	%	110,5	110,3	112,1	113,0
real	%	100,7	103,7	105,2	109,2
Fondul de remunerare a muncii	mld. lei	50	59,1	65,7	74,2
Forţa de muncă (popul. economic activă)	mii. pers.	1266	1273	1259	1290
Rata şomajului	%	4,2	3,6	4	3,8
Transferuri de peste hotare a mijloacelor băneşti	mil. USD	1130	1079	1199	1350

*Volumul PIB-ului pe anii 2017 şi 2018 calculat conform noii metodologii a BNS.
Sursa: Elaborată de autori în baza datelor statistice.

Conform calculelor efectuate în baza modelului si ajustate de experţi, evoluţia ***producţiei agricole*** în 2018 va fi în creştere (4,0%). Importanţa sectorului agricol pentru economia naţională rămâne şi în continuare predominantă, deoarece de rezultatele acestui sector depinde activitatea industriei, a comerţului extern şi a transporturilor, asigurarea pieţei interne cu produse alimentare etc.

Pentru anul 2018 ***producţia industrială*** va înregistra o creştere de 5,0% şi va constitui un volum egal cu 53,0 mld. lei. Creşterea va fi asigurată în baza procesării a unei bune părţi din roada bogată a anului precedent, dar şi a creării noilor locuri de muncă, îndeosebi în rezultatul extinderii parcurilor industriale existente şi a celor noi create, îmbunătăţirii mediului de afaceri, atragerii investiţiilor în proporţii mai mari.

Estimările efectuate în baza rezultatelor din primele 7 luni denotă că în anul 2018 ritmurile de creştere ***a importurilor*** de bunuri vor fi puţin mai joase (122.5%) faţă de cele ale ***exporturilor*** (123,0%), însă nu în aşa măsură ca să aducă la îmbunătăţirea soldului ***balanţei comerciale***, ba dimpotrivă. Ca rezultat deficitul balanţei comerciale va atinge în acest an 2935 mil. dolari, ori cu 529 mil. mai mult de cât în anul 2017.

Ritmul prognozat de creştere ***a investiţiilor în active imobilizate*** de 7,5% este unul relativ bun, însă acesta nu va fi suficient pentru impulsionarea unei creşteri vizibile a economiei naţionale, mai ales ţinând cont de faptul că în ultimii ani trendul acestui indicator a fost negativ.

Menţinerea înaltă a ritmului de creştere ***a salariului*** nominal pentru 2018 (+13%) va determina şi o creştere a salariului real cu 9,2%. Se prevede ca rata ***şomajului s***ă fie în jur de 3,8%.

Forţa de muncă (populaţia economic activă) va înregistra o creştere cu circa 3% (de la 1259 la 1300).

Transferurile de peste hotare a mijloacelor băneşti vor creşte de la 1199 la 1350 mil. dolari SUA.

Premise de creştere economică

Unul din principalii factori care pozitiv va influenţa dinamica dezvoltării economice a Republicii Moldova se consideră ***Acordul asupra unui program de reforme economice*** susţinut de un aranjament de finanţare pe 3 ani prin intermediul Mecanismului de finanţare extinsă (EFF) şi Mecanismului extins de creditare (ECF) încheiat între Fondul Monetar Internaţional (FMI) şi ţara noastră. Astfel, conform acordului cu FMI, se prevede alocarea unui ajutor financiar în mărime de 179 mil. dolari SUA pe parcursul a trei ani. Încheierea acordului cu FMI, instaurarea în ţară a situaţiei politice stabile, îmbunătăţirea climatului investiţional, alte măsuri în promovarea reformelor, au contribuit la deschiderea către Moldova a mai multor instituţii financiare internaţionale prin acordarea ajutoarelor financiare în susţinerea bugetului, cât şi în implementarea unor programe şi proiecte.

O premisă decisivă pentru dezvoltarea economică o constituie capacitatea guvernării de a crea ***condiţii favorabile pentru impulsionarea businessului, de atracţie a investiţiilor.*** In ultimii ani în această direcţie s-au întreprins mai multe măsuri pentru ameliorarea situaţiei. Conform Raportului anual al Băncii Mondiale ***Doing Business – 2017*** Moldova se plasează pe locul 44 din 190 de ţări, incluse în top după nivelul de facilitare a businessului. În acest sens Moldova a avut o evoluţie bună, avansând treptat de pe locul 82 în anul 2013 pe 63 peste un an, ca mai apoi în 2015 să mai avanseze până la locul 52 şi, în sfârşit, locul 44 menţionat deja.

Puncte slabe în evoluţia economiei naţionale

O povară grea pentru economia ţării reprezintă ***majorarea excesivă a datoriei de stat*** care la mijlocul anului a atins aproape 51 mld. lei. Din suma totală cca. 29 mld. lei ţin de datoria publică externă, iar restul, 22 mld. lei – de datoria publică internă. Această creştere-record parţial se datorează deciziei Guvernului de a-şi asuma răspunderea pentru legea care prevede convertirea în datorie de stat a garanţiilor acordate în anii 2014 şi 2015 pentru creditele acordate de BNM celor trei bănci implicate în frauda miliardului.

Situaţia macroeconomică şi politică actuală tensionată nu contribuie la creşterea economică. Potrivit experţilor FMI, politica bugetar-fiscală a Republicii Moldova are capacităţi limitate de susţinere a activităţii economice pe intern, în special până când noile autorităţi vor elabora o politică fiscală şi o politică de cheltuieli bugetare care vor duce la consolidarea capacităţii bugetului public naţional de a asigura realizarea obiectivelor de pe agenda de dezvoltare. Guvernarea slabă în sectorul bancar generează costuri mari pentru economie. Înlăturarea deficienţelor ce ţin de supravegherea bancară constituie un deziderat aşteptat, atingerea căruia va juca un rol esenţial în revigorarea stabilităţii macroeconomice. Alegerile parlamentare prevăzute să aibă loc la începutul anului 2019, de asemenea, vor influenţa negativ dezvoltarea normală a economiei naţionale.

Înrăutăţirea imaginii ţării în clasamentul internaţional. În clasamentul mondial privind indicele anual al ***democraţiei*** publicat de ***The Economist,*** Moldova a continuat să degradeze pe parcursul ultimelor zece ani. Astfel Republica Moldova in 2016 a ocupat locul 76 dintre 167 de state, cedând şase poziţii faţă de anul 2015, fiind clasificată ca stat *defectuos*, cu un indice al democraţiei de 6,01, faţă de 6,35 anul precedent. În anul 2017, Moldova, ocupând locul 78 (din

113 ţări evaluate) cu un indice al democraţiei de numai 5,94, pentru prima dată pe plan internaţional, este recunoscută ca o ţară în care domneşte un *regim hibrid*.

În alt clasament, elaborat de organizaţia ***Transparency International***, ţara noastră în anul 2017 a pierdut 20 de poziţii în topul mondial privind indicele de percepţie a ***corupţiei,*** poziţionându-se pe locul 122 din 180 de state în care se mai spune că situaţia în ţara noastră este mai gravă pe an ce trece. Spre deosebire de Republica Moldova Georgia şi România sunt plasate mult mai sus, ocupând locurile 46 şi, respectiv, 59, concomitent Ucraina şi Rusia se află puţin mai jos - pe poziţiile 130 şi 135. Încrederea publică în guvern a scăzut la un minim istoric, ca urmare a jafului bancar din 2014, se spune în raportul care cotează ţara. Moldova, conform indicelui Produsului Naţional Global per capita după PPC cu 5,2 mii dolari SUA, continua sa rămâna pe ultimul loc în Europa.

Prezenta varianta de prognoza a indicatorilor macroeconomici principali pentru anul 2018, după ritmurile de creştere a PIB de 4%, poate fi considerată ca una moderată. Acest ritm de majorare a PIB-ului corespunde potenţialului economic al ţării şi nivelului mediu înregistrat în ultimii ani.

Pentru atingerea scopurilor preconizate în perioada de prognoză este necesar de a asigura o stabilitate macroeconomică, în primul rând în sectoarele financiar-bancar, dar şi o stabilitate politică în ţară.

ANEXE STATISTICE

RESURSE PIB															
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcţii		Alte activităţi		Impozite nete pe produs	
	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preţ. curente	în % f.p.s.a.p.
2011	82348,7	106,8	68390	106,3	10095	105,2	11518	110,2	2720	101,9	45831	101,3	13959	109,6
2012	88227,8	99,3	73686	99	9896	79,9	12314	100,8	3041	101,8	50178	103,2	14542	100,8
2013	100510,5	109,4	83719	110,2	12383	146,6	14328	107,6	3373	105,3	55346	103,9	16791	105,1
2014	111757,4	104,6	94228,3	105,2	14111,8	108,2	16246,8	107,2	3964,8	110,6	62112,3	103,8	17529,1	101,5
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102.4	23928,3	108,6
Trimestrul I 2015	24423,2	104,8	20473,7	105.2	914,7	104.4	4001,4	107.9	708,6	106,2	15763,5	105.2	3949.4	103.1
Trimestrul II 2015	28526,8	102,5	23958,3	102.7	2064,6	102.7	4569,5	104.6	1521,4	101,1	16755,0	103,5	4568,5	101.5
Trimestrul III 2015	35889,6	96,3	30723,9	96,1	6484,8	82,6	4846,8	102,5	1393,5	98,2	19030,7	101,2	5165,7	97,6
Trimestrul IV 2015	33011,3	96,7	28004,8	96,9	4803,7	81,7	4010,9	98,1	736,2	98,9	19002,6	106,2	5006,5	95,6
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	23018,9	100,6	1005,9	105,1	4529,9	101,14	697,3	96,0	17143,0	98,8	4078,4	102,2
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	26575,5	102,4	2078,4	104,1	4839,2	100,00	1410,5	85,5	18247,4	102,5	4858,3	98,7
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	34143,8	107,1	8202,8	124,2	4647,6	101,2	1463,3	97,2	19099,6	101,3	5605,5	101,7
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	30793,2	107,6	5122,2	117,6	5506,9	106,2	817,3	99,8	19346,8	105,5	5402,8	100,1
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174.2	103.7	4984,02	100,1
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102.1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102.1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101.7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608.54	103.7	32238.71	103,6	1115.93	100.0	6467.87	104.6	2230.05	103.5	22424.86	103.6	5369.83	104.0
Trimestrul II 2018	44166.31	105.2	37965114	104.9	2587,0	105.0	6856.59	109.3	4595.41	108.0	23926.1	114.5	6201.2	102.2

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

RESURSE PIB															
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.
2011	82348,7	106,8	68390	106,3	10095	105,2	11518	110,2	2720	101,9	45831	101,3	13959	109,6
2012	88227,8	99,3	73686	99	9896	79,9	12314	100,8	3041	101,8	50178	103,2	14542	100,8
2013	100510,5	109,4	83719	110,2	12383	146,6	14328	107,6	3373	105,3	55346	103,9	16791	105,1
2014	111757,4	104,6	94228,3	105,2	14111,8	108,2	16246,8	107,2	3964,8	110,6	62112,3	103,8	17529,1	101,5
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102.4	23928,3	108,6
Trimestrul I 2015	24423,2	104,8	20473,7	105.2	914,7	104.4	4001,4	107.9	708,6	106,2	15763,5	105.2	3949.4	103.1
Trimestrul II 2015	28526,8	102,5	23958,3	102.7	2064,6	102.7	4569,5	104.6	1521,4	101,1	16755,0	103,5	4568,5	101.5
Trimestrul III 2015	35889,6	96,3	30723,9	96,1	6484,8	82,6	4846,8	102,5	1393,5	98,2	19030,7	101,2	5165,7	97,6
Trimestrul IV 2015	33011,3	96,7	28004,8	96,9	4803,7	81,7	4010,9	98,1	736,2	98,9	19002,6	106,2	5006,5	95,6
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	23018,9	100,6	1005,9	105,1	4529,9	101,14	697,3	96,0	17143,0	98,8	4078,4	102,2
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	26575,5	102,4	2078,4	104,1	4839,2	100,00	1410,5	85,5	18247,4	102,5	4858,3	98,7
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	34143,8	107,1	8202,8	124,2	4647,6	101,2	1463,3	97,2	19099,6	101,3	5605,5	101,7
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	30793,2	107,6	5122,2	117,6	5506,9	106,2	817,3	99,8	19346,8	105,5	5402,8	100,1
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174.2	103.7	4984,02	100,1
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102.1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102.1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101.7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608.54	103.7	32238.71	103,6	1115.93	100.0	6467.87	104.6	2230.05	103.5	22424.86	103.6	5369.83	104.0
Trimestrul II 2018	44166.31	105.2	37965114	104.9	2587,0	105.0	6856.59	109.3	4595.41	108.0	23926.1	114.5	6201.2	102.2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2013	4,6	6,6	4,3	2,6
2014	5,1	6,5	5,5	2,5
2015	9,7	9,8	11,8	6,2
2016	6,4	7,4	6,3	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
T I 2016	11,0	12,2	10,0	10,5
T II 2016	7,9	8,3	7,1	7,7
T III 2016	4,5	6,2	5,0	2,1
T IV 2016	2,5	3,2	3,5	0,2
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2016	13,4	14,6	13,3	11,3
Februarie 2016	10,3	11,8	8,8	10,0
Martie 2016	9,4	10,1	7,9	10,1
Aprilie 2016	8,3	9,3	7,2	7,8
Mai 2016	7,9	8,1	7,3	7,7
Iunie 2016	7,4	7,6	6,9	7,6
Iulie 2016	7	7,9	5,9	7,4
August 2016	3,6	6,2	4,5	-0,4
Septembrie 2016	3	4,6	4,6	-0,8
Octombrie 2016	2,5	3,5	3,9	-0,5
Noiembrie 2016	2,6	3,2	3,5	0,6
Decembrie 2016	2,4	2,8	3,2	0,5
Ianuarie 2017	3	3,8	3,9	0,3
Februarie 2017	4,7	4,8	5,1	3,9
Martie 2017	5,1	5	5,2	5,1
Aprilie 2017	6,6	7	5,5	7,5
Mai 2017	7,4	9,1	5	8,1
Iunie 2017	7,3	9	4,2	8,9
Iulie 2017	7,3	8,9	4,2	8,8
August 2017	7,3	8,4	4,9	8,6
Septembrie 2017	7,6	9,4	4,2	9,2
Octombrie 2017	7,9	10,6	4	8,7
Noiembrie 2017	7,3	9,6	4,2	7,9
Decembrie 2017	7,3	9,7	4,1	7,9
Ianuarie 2018	6,0	8,4	3,4	5,4
Februarie 2018	5,0	8,1	2,8	3,0
Martie 2018	4,7	8,8	2,4	1,3
Aprilie 2018	3,7	6,8	2,4	0,4
Mai 2018	2,8	4,2	2,7	0,4
Iunie 2018	3,2	5,1	3,3	0,1
Iulie 2018	3	5,5	3,4	-1,7
August 2018	3,2	6,9	2,7	-1,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2013	3,2/3,3*	1,6/1,6*	3,8/3,8*	-0,4/-0,4*	8,3	-22,2
2014	5,5*	3,9*	6,5*	-1,4*	8,2	6,6
2015	6,3	4,4	6,8	2,8	8,0	22,5
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,6	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	4,6	-1,1
T I 2016	6,7	3,3	6,2	10,7	9,1	-0,4
T II 2016	5,2	3,1	5,1	6,6	7,6	7,8
T III 2016	3,5	2,7	3,5	3,6	8,7	-7,5
T IV 2016	2,8	2,1	2,6	4,4	8,9	-4,8
T I 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	9,5	0,8
T II 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	7,3	-1,1
T III 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	6,3	1,2
T IV 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	7	-5,2
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	7,2	-8,5
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

* Începând cu ianuarie 2014 in statistica prețurilor producției industriale este utilizat clasificatorul CAEM, rev.2 armonizat la clasificatorul NACE-2. Pentru anii 2012-2013, IPPI a fost recalculat din CAEM rev.1 in CAEM, rev.2 in retrospectivă.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE				
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2016	8,2	4,2	8,1	9,7
Februarie 2016	6,2	3,6	5,6	11,1
Martie 2016	5,6	2,2	4,9	11,4
Aprilie 2016	5,1	3,0	5,0	6,6
Mai 2016	5,4	3,1	5,3	6,6
Iunie 2016	5,2	3,3	5,1	6,6
Iulie 2016	4,9	2,5	4,7	6,7
August 2016	2,5	2,5	3,2	-2,6
Septembrie 2016	3,1	3	2,7	6,7
Octombrie 2016	3,1	1,9	2,5	9
Noiembrie 2016	2,4	2,7	2,3	2,4
Decembrie 2016	2,8	1,8	2,9	1,8
Ianuarie 2017	3	0,9	3,1	1,8
Februarie 2017	2,6	0,8	2,9	1,8
Martie 2017	3,2	2,2	3,5	0,5
Aprilie 2017	3,5	1,3	3,2	5,8
Mai 2017	3,6	1,1	3,1	8,3
Iunie 2017	3,7	3,2	2,9	12
Iulie 2017	3,8	3,6	3,1	12
August 2017	4	4,4	3,2	12
Septembrie 2017	3,9	3,6	3,2	10,5
Octombrie 2017	3,4	2,6	3	8,2
Noiembrie 2017	3,1	2,7	2,9	5,1
Decembrie 2017	2,3	3,8	2	5
Ianuarie 2018	1,9	3,1	1,6	5,2
Februarie 2018	1,7	4,3	1,4	5,2
Martie 2018	1,0	4,1	0,6	5
Aprilie 2018	1,0	3,2	0,6	4,8
Mai 2018	0,3	1,9	0	2,9
Iunie 2018	0,2	0,8	0,2	0,9
Iulie 2018	-0,1	1,5	-0,2	0,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creştere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creştere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creştere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creştere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2013	12,6	16,7	3,9	7,4	1,5	4,3
2014	14,0	18,6	11,1	11,4	6,2	6,6
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-6,6	-5,8	-11,2	-10
T I 2016	20,1	22,1	11,4	8,8	1,0	-2,0
T II 2016	19,8	22,4	9,2	11,5	1,4	3,3
T III 2016	19,8	22,1	2,1	2,3	-1,5	0,2
T IV 2016	20,0	21,6	0,7	-0,7	-1,4	-2,6
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL(sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL,%
Ianuarie 2016	19,5	1195,2	22,5	16,0	16,5	474,1	35
Februarie 2016	19,5/19,0	1336,1	22,5/22,0	0	15,5/16,0	320,1	35
Martie 2016	19,0	1406,0	22,0/20,0	0	16,0/14,0	334,8	35
Aprilie 2016	17,0	1299,9	20,0/18,0	0	14,0/12,0	406,0	35
Mai 2016	15,0	2532,4	18,0/16,0	5,2	12,0/10,0	666,4	35
Iunie 2016	13,0	2489,4	16,0	1,0	10,0	535,4	35
Iulie 2016	10,0	3053,6	16,0/13,0	0	10,0/7,0	538,7	35
August 2016	10,0	3414,3	13,0	0	7,0	739,9	35
Septembrie 2016	10	4347,2	13,0/12,5	0	7,0/6,5	823,5	35
Octombrie 2016	9,5	4430,1	12,5/12,0	0	6,5/6,0	870,9	35
Noiembrie 2016	9,0	4680,9	12,0	0	6,0	938,9	35
Decembrie 2016	9,0	5249,5	12,0	0	6,0	990,2	35
Ianuarie 2017	9,0	6358,3	12,0	0	6,0	1146,0	35
Februarie 2017	9,0	6794,0	12,0	0	6,0	1022,8	35
Martie 2017	9,0	6992,4	12,0	0	6,0	1053,1	35
Aprilie 2017	9,0	5781,8	12,0	8,2	6,0	1105,7	37
Mai 2017	9,0	5099,0	12,0	0	6,0	1126,5	40
Iunie 2017	9,0	5792,6	12,0	0	6,0	1092,1	40
Iulie 2017	8,0	6081,8	11,0	0	5,0	1127,6	40
August 2017	8,0	6300,2	11,0	0	5,0	1095,2	40
Septembrie 2017	7,5	6286,6	10,5	0	4,5	1086,9	40
Octombrie 2017	7,5/7	6172,3	10,5/10	0	4,5/4	1071,9	40
Noiembrie 2017	7,0	6945,8	10,0	0	4,0	1075,4	40
Decembrie 2017	6,5	7713,9	9,5	3,6	3,5	693,1	40
Ianuarie 2018	6,5	8842,0	9,5	0	3,5	733,3	40
Februarie 2018	6,5	9043,2	9,5	0	3,5	633,6	40
Martie 2018	6,5		9,5	11	3,5	898,8	40
Aprilie 2018	6,5	7916,9	9,5	0	3,5	832	40
Mai 2018	6,5	8364,1	9,5	0	3,5	806,5	40
Iunie 2018	6,5	8533,3	9,5	0	3,5	840,4	40
Iulie 2018	6,5	8898	9,5	0	3,5	484,9	40
August 2018	6,5	8947,3	9,5	0	3,5	270	40

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE					
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
Trimestrul I 2014	**8413,2**	0,12	**8483,2**	12	70
Trimestrul I II 2014	**18847**	0,13	**19312**	13	465
Trimestrul III 2014	**30454**	0,18	**30533,6**	15	260,5
Trimestrul IV 2014	**42446,8**	0,15	**44393,1**	15	1946,7
Trimestrul I 2015	**10173,8**	20,93	**9830,5**	15,88	343,3
Trimestrul II 2015	**20790,5**	10,31	**21463,9**	11,14	673,6
Trimestrul III 2015	**31822,5**	4,49	**32687,1**	7,05	864,6
Trimestrul IV 2015	**43660,7**	2,86	**46393,9**	4,51	2733,2
Trimestrul I 2016	**9916,9**	-2,5	**9826,4**	-0,04	-90,5
Trimestrul I 2016	**21031,3**	1,2	**21709,4**	1,1	678,1
Trimestrul III 2016	**32470,3**	1.8	**33516,0**	2.5	1045,7
Trimestrul IV 2016	**45946,9**	2,4	**48434**	2,8	3 298,5
Trimestrul I I 2017	**11 993,2**	20,8	**12 260,7**	24,7	678,8
Trimestrul II 2017	**24 909,2**	18,5	**25 010,7**	15,2	101,5
Trimestrul III 2017	**38425,5**	18,3	**37 263,4**	11,2	-1162,1
Trimestrul IV 2017	**53 379,4**	16,2	**54 524,1**	12,5	1 144,7
Trimestrul I I 2018	**13248,8**	10,8	**12153,7**	-0,9	-1131,1
Trimestrul II 2018	**27776,9**	11,5	**26884,4**	7,5	-892,5

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

FINANȚE PUBLICE

Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Datoria de stat, mil. MDL	Datoria de stat internă după maturitate, mil. MDL	Datoria de stat externă după maturitate, mil. MDL
Septembrie 2015	**31822,5**	4,49	**32687,1**	7,05	864,6	**33554,1**	6714,2	26824,7
Octombrie 2015	**35468,3**	3,59	**36499,4**	4,83	1031,1	**32947,2**	6400,3	26546,9
Noiembrie 2015	**39214,3**	4,07	**40567,1**	4,65	1352,8	**32714,7**	6432,5	26282,2
Decembrie 2015	**43660,7**	2,86	**46393,9**	4,51	2733,2	**33508,8**	7225,4	26283,4
Ianuarie 2016	**2582,0**	-1,5	**2485,1**	-13	-96,9	**34897,1**	7439,7	27457,4
Februarie 2016	**5567,4**	2,2	**6042,5**	-4,4	475,1	**34626,1**	7884,8	26741,2
Martie 2016	**9916,9**	-2,5	**9826,4**	-0,04	-90,5	**34794,7**	8184,5	26610,2
Aprilie 2016	**13579,6**	0,2	**14042,1**	2,2	462,5	**35356,5**	8406,9	26949,6
Mai 2016	**17018,1**	1,9	**17715,0**	2,7	696,9	**35556,3**	8420,8	27135,5
Iunie 2016	**21031,3**	1,2	**21709,4**	1,1	678,1	**35596,4**	8530,4	27066,0
Iulie 2016	**24620,9**	-0,01	**25780,9**	0,7	1160,0	**35580,1**	8741,0	26839,1
August 2016	**28354,7**	-1,19	**29619,5**	1,50	1264,8	**37380,32**	8615,9	28764.40
Septembrie 2016	**32470,3**	2,04	**33516,0**	2,54	1045,7	**37207.89**	8526,81	28681.08
Octombrie 2016	**36297,5**	2,34	**37921,7**	2,90	1624,7	**50343.66**	21784,05	28559.61
Noiembrie 2016	**40172,5**	2,44	**42311,7**	4,30	2139.2	**50585.34**	21695,67	28889.67
Decembrie 2016	**45946,9**	5,24	**48434**	4,40	3 298,5	**59371,9**	23827,2	35544,7
Ianuarie 2017	**3 328,6**	29,1	**3 545,3**	42,8	216,7	**51 076,5**	21 364,8	29 711,7
Februarie 2017	**6 878,0**	23,4 %	**7 690,4**	27,2%	812,4	**51 853,9**	21 382,2	30 471,7
Martie 2017	**11 993,2**	20,8 %	**12 260,7**	24,7%	678,8	**51 649,2**	21 793,4	29 855,8
Aprilie 2017	**15 851,1**	16,7 %	**16 310,5**	16,1%	495,4	**51 537,0**	21 586,4	29 950,6
Mai 2017	**19 963,9**	17,3 %	**20 382,9**	15,0%	419,0	**50 416,2**	21 577,5	28 838,7
Iunie 2017	**24 909,2**	18,5%	**25 010,7**	15,2%	101,5	**50 657,3**	21 526,6	29 130,7
Iulie 2017	**29198,3**	18,6%	**29203,2**	13,3%	4,9	**50963,3**	21536,8	29426,4
August 2017	**33599,1**	18,5%	**33267,1**	12,3	332	**50963,3**	21641,6	29258,1
Septembrie 2017	**38425,5**	18,3%	**37263,4**	11,2%	-1162,1	**51209,2**	21911,9	29297,3
Octombrie 2017	**42 890,8**	18,2 %	**42 307,4**	11,6	-583,4	**50 874,4**	22 153,6	28 720,8
Noiembrie 2017	**47 190,4**	17,5	**47 069,7**	11,2	- 120,7	**51 206,4**	22 367,1	28 839,3
Decembrie 2017	**53 379,4**	16,2	**54 524,1**	12,5	1 144,7	**51 660,3**	22 578,5	29 081,8
Ianuarie 2018	**3889,1**	16,8	**3352,5**	4,5	536,6	**51779,0**	22621,1	29157,9
Februarie 2018	**7764,9**	12,8	**7714,7**	0,3	50,2	**51299,2**	22743,6	28555,6
Martie 2018	**13248,8**	**10,8**	**12153,7**	**-0,9**	-1131,1	**50950,8**	22826,9	22578,5
Aprilie 2018	**17,602,1**	**11,1**	**16905.5**	**3.7**	-696,6	**5143,6**	22.872,6	27974,52
Mai 2018	**22380,6**	**12,1**	**21458,1**	**5,3**	-922,5	**5143,6**	22.788,52	28047,19
Iunie 2018	**27,776.9**	**11,5**	**26,884.4**	**7,5**	-892.5	**50927,0**	22.798,33	28128,72

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanţelor.

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL *	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/ total depozite	depozite ale pers. juridice/ total depozite	depozite în valută/ total depozite	Rent. activelor	Rent. capi-talului	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2013	76183,9	64752,9	42632,7	45081,0	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	7,23	4,41	12,26	7,77
2014	97584,4	85152,9	40841,9	65462,5	52,8	26,1	52,0	0,9	6,3	1,5	21,6	5,72	4,19	10,59	7,99
2015	69095,5	57330,1	38187,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	2,10	12,78	0,70	41,55	14,22	2,12	15,58	6,93
2016	72 942,18	46318,71	34 761,3	54838,51	68,69	31,0	46,47	1,97	11,95	0,63	49,22	18,44	1,91	16,4	6,33
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,88	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
T I 2014	78744,2	66729,5	43292,3	54360,3	59,7	29,7	46,2	1,2	8,5	0,7	34,6	5,94	4,43	11,60	8,12
T II 2014	79991,1	67845,4	45113,0	55631,9	60,2	29,1	48,5	1,1	7,8	0,7	34,2	4,92	3,85	10,03	7,78
T III 2014	82113,9	69712,2	47228,4	57845,1	58,6	29,3	51,8	1,2	8,4	0,7	34,2	5,81	4,18	10,97	7,61
T IV 2014	97584,4	85152,9	40841,9	65462,5	52,8	26,1	52,0	0,9	6,3	1,5	21,6	6,47	3,98	10,95	7,72
T I 2015	98270,1	85608,5	41974,3	66764,8	52,4	25,4	56,4	1,1	9,7	1,5	25,2	11,61	2,63	13,49	7,43
T II 2015	101176,4	88267,8	42780,1	66751,6	52,8	24,8	56,0	1,1	8,9	1,5	27,0	11,34	2,26	13,91	6,83
T III 2015	104504,0	91248,3	43779,0	66808,6	68,4	30,8	55,4	2,6	16,1	0,7	38,8	13,80	2,08	15,44	6,70
T IV 2015	69095,5	57330,1	38187,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	2,10	12,78	0,70	41,55	14,22	2,12	15,58	6,93
T I 2016	69662,1	57582,4	37851,2	50071,9	71,5	28,3	51,8	2,60	15,73	0,68	42,31	14,69	2,06	15,53	6,14
T II 2016	70578,5	58563,8	37236,2	52216,2	71,1	28,5	78,7	2,37	14,39	0,68	45,02	10,71	2,20	14,15	6,14
T III 2016	72727,7	60202,6	36336,5	54263,3	68,9	30,8	47,0	2,47	15,01	0,65	47,20	7,60	2,12	13,59	5,78
T IV 2016	72 942,18	46318,71	34 761,3	54838,51	68,69	31,0	46,47	1,97	11,95	0,63	49,22	18,44	1,91	16,4	6,33
T I 2017	70 233,77	60 956,72	38 165,62	55 616,51	67,89	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1.96	11,03	5.33
T II 2017	76567,63	61853,28	34216,57	55 370,36	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87
TIII 2017	77547,5	66956,8	33841,9	58178,80	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,9
TIV 2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,88	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
T I 2018	80977,5	67118,45	32354,5	60 577,76	65,87	34,13	42,74	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69
T II 2018	80365.1	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71

* stoc la sfârșitul perioadei.

SECTORUL BANCAR

Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL *	Total Depozite mil.MDL*	depozite ale pers. fizice / total depozite	depozite ale pers. juridice/ total depozite	depozite in valuta / total depozite	ROA	ROE	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Ianuarie 2016	70351,8	58468,9	38165,3	51314,1	70,4	29,2	53,5	2,54	15,55	0,69	42,59	15,33	2,20	16,08	6,45
Februarie 2016	69742,6	57667,9	37307,9	50676,4	70,3	29,3	52,1	2,65	16,05	0,67	43,25	14,44	2,05	16,01	6,35
Martie 2016	69662,1	57582,4	37851,2	50071,9	71,5	28,3	51,8	2,60	15,73	0,68	42,31	14,69	2,06	15,53	6,14
Aprilie 2016	69885,5	57647,5	37576,6	50940,0	71,5	28,1	50,1	2,57	15,46	0,67	43,58	13,86	2,45	15,67	6,38
Mai 2016	70843,1	58705,8	37383,6	51942,8	70,8	28,9	49,5	2,83	17,04	0,67	44,83	12,48	2,12	15,23	6,23
Iunie 2016	70578,5	58563,8	37236,2	52216,2	71,1	28,5	78,7	2,37	14,39	0,68	45,02	10,71	2,20	14,15	6,14
Iulie 2016	70925,1	58746,1	37104,7	52546,6	70,7	28,9	47,7	2,40	14,60	0,67	45,14	9,85	2,15	14,00	5,96
August 2016	72473,6	60118,1	37157,8	54047,2	69,1	30,7	47,6	2,41	14,88	0,67	46,09	8,24	2,15	13,70	5,67
Septembrie 2016	72727,7	60202,6	36336,5	54263,3	68,9	30,8	47,0	2,47	15,01	0,65	47,20	7,60	2,12	13,59	5,78
Octombrie 2016	73189,7	60523,8	35929,3	54564,4	68,4	31,4	47,1	2,41	14,66	0,65	47,61	7,24	2,14	13,05	5,71
Noiembrie 2016	72873,2	60145,3	35621,7	54421,7	68,8	31,0	47,1	2,24	13,59	0,64	48,09	7,48	1,86	12,56	5,35
Decembrie 2016	72 942,2	46318,7	34 761,3	54838,5	68,7	31,0	46,5	1,97	11,95	0,63	49,22	6,79	1,91	11,74	6,33
Ianuarie 2017	74012,28	64931,1	34 212,9	55 880,7	67,64	32,36	46,09	2,92	17,61	0,62	50,36	6,08	1,94	11.55	5,26
Februarie 2017	74589,06	64180,6	34 188,2	56 157,8	67,72	32,28	45,70	2,44	14,69	0,62	50,44	6,68	1,97	11.74	5.37
Martie 2017	70 233,77	60956,7	38 165,62	55 616,5	67,89	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1.96	11,03	5.33
Aprilie 2017	74 699,2	60835,8	33 529,6	56 793,9	68,49	31,51	45,11	2,6	15,5	0,63	50,9	5,35	1,87	10,63	5,14
Mai 2017	74 114,0	61590,5	34 216,6	55 433,1	67,88	32,13	44,74	2,6	15,6	0,62	51,4	5,33	1,66	10,26	5,10
Iunie 2017	76567,63	61853,2	34216,57	55 370,3	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	5,67	1,70	10,03	5,07
Iulie 2017	76567,6	66444,6	34189,6	57599,8	66,94	33,06	45,09	2,5	14,7	0,63	52,3	5,24	1,62	10	4,95
August 2017	77712,9	67402,4	34128,6	58485,5	66,31	33,69	46,46	2,4	14,4	0,62	52,9	5,78	1,52	9,76	4,89
Septembrie 2017	77547,5	66956,9	33841,9	58178,8	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,90
Octombrie 2017	77 686,2	67329,8	33 226,0	57 599,8	65,96	34,04	45,10	2,32	13,88	0,61	54,23	5,72	1,32	10	4,85
Noiembrie 2017	78 893,7	68538,8	33 406,0	58 485,5	65,89	34,11	44,85	2,25	13,47	0,60	55,02	5,57	1,29	9,88	4,91
Decembrie 2017	79 541,8	69435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66
Ianuarie 2018	81236,5	67696,6	33034,4	61492,6	64,75	35,25	42,31	3,2	19,8	0,6	56,6	5,17	1,21	9,8	4,94
Februarie 2018	81878,1	68141,4	31143,3	61876,8	64,69	35,31	43,25	2,7	16,8	0,6	57,1	4,54	1,08	9,47	4,85
Martie 2018	80978,7	67123,4	32354,5	60670,9	65,87	34,13	42,74	2,43	15,23	0,59	56,76	4,66	1,07	9,35	4,69
Aprilie 2018	80216.9	66204,7	32507,9	60570,7	65,86	33,99	42,38	1,94	12,08	0,59	56,65	4,47	0,99	9,00	4,76
Mai 2018	80474.7	66270,5	32699,5	60881,1	65,28	34,57	41,73	2,06	12,67	0,60	56,14	4,20	0,85	8,63	4,93
Iunie 2018	80365.1	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71
Iulie 2018	81289.9	66882,8	33365,5	61210,2	65,01	34,85	41,21	2,22	13,55	0,63	55,48	4,44	1,13	8,67	4,82
August 2018	81176.8	66934,2	33845,6	61430,3	64,46	35,41	41,22	2,15	13,06	0,64	55,65	4,19	0,86	8,45	4,53

* stoc la sfârșitul perioadei.

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI REMITENȚE					
Perioada	**Capital social**	**Venit reinvestit**	**Alt capital**	**Compensare pentru muncă**	**Transferuri personale**
2012	144,6	-11,0	61,5	1010,0	976,5
2013	160,3	19,2	63,2	1118,1	1073,6
2014	165,5	33,1	1,9	1068,2	1015,4
2015	73,9	159,6	-	799,5	753,9
2016	66,2	96,18	25,1	713,5	750,4
2017					
Trimestrul I 2012	39,1	3,6	-3,9	194,9	196,6
Trimestrul II 2012	56,5	-4,1	-2,0	255,9	236,0
Trimestrul III 2012	-4,2	1,7	46,3	281,2	265,3
Trimestrul IV 2012	53,1	-12,2	21,0	278,0	278,6
Trimestrul I 2013	49,1	14,5	1,9	214,5	221,4
Trimestrul II 2013	22,7	20,4	25,3	284,1	254,6
Trimestrul III 2013	34,9	9,0	13,5	311,7	295,2
Trimestrul IV 2013	53,6	-24,7	22,6	307,8	302,4
Trimestrul I 2014	37,2	13,9	-21,4	214,7	215,7
Trimestrul II 2014	71,4	8,0	-19,4	295,9	271,6
Trimestrul III 2014	15,7	39,6	17,8	309,3	298,8
Trimestrul IV 2014	41,2	-28,5	24,9	248,4	229,4
Trimestrul I 2015	20,5	41,9	13,1	174,7	168,1
Trimestrul II 2015	17,4	82,2	4,6	211,2	200,6
Trimestrul III 2015	13,9	15,0	-18,0	207,3	192,0
Trimestrul IV 2015	18,5	20,5	-	191,7	191,3
Trimestrul I 2016	16,4	24,66	16,0	148,4	166,13
Trimestrul II 2016	9,6	15,6	2,6	186,2	194,5
Trimestrul III 2016	16,25	57,9	10,37	185,78	190,9
Trimestrul IV 2016	33,33	-7,23	25,06	200,06	198,9
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47	176,35	176,4
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24	214,61	199,6
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81	225,67	213,4

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR									
Sursa	Comerțul exterior total, mil. USD	*Bunuri*	*Servicii*	Export	*Bunuri*	*Servicii*	Import	*Bunuri*	*Servicii*
2000	**1613,2**	1247,1	366,2	**641,4**	476,8	164,6	**971,9**	770,3	201,6
2001	**1824,0**	1444,3	379,7	**735,5**	564,6	170,9	**1088,5**	879,7	208,8
2002	**2170,8**	1697,2	473,6	**876,4**	659,7	216,7	**1294,5**	1037,5	257,0
2003	**2777,4**	2233,2	544,2	**1055,0**	805,1	249,9	**1722,4**	1428,1	294,3
2004	**3427,4**	2742,3	685,1	**1326,2**	994,1	332,1	**2101,3**	1748,2	353,1
2005	**4219,3**	3400,7	818,6	**1503,5**	1104,6	398,9	**2715,8**	2296,1	419,7
2006	**4659,1**	3704,3	954,7	**1527,9**	1060,8	467,1	**3131,2**	2643,5	487,6
2007	**6323,3**	5044,8	1278,5	**2001,8**	1373,3	628,4	**4321,5**	3671,4	650,1
2008	**8198,8**	6517,8	1681,0	**2489,8**	1645,9	843,9	**5709,0**	4871,9	837,1
2009	**5988,6**	4602,7	1386,0	**2000,0**	1326,9	673,1	**3988,6**	3275,7	712,9
2010	**6784,5**	5400,3	1384,2	**2270,8**	1590,4	680,4	**4513,7**	3809,9	703,8
2011	**9115,4**	7424,9	1690,5	**3138,7**	2277,8	860,9	**5976,7**	5147,1	829,5
2012	**9176,2**	7381,3	1794,9	**3130,6**	2228,5	902,0	**6045,6**	5152,7	892,9
2013	**9874,7**	7914,8	1959,9	**3453,9**	2466,2	987,8	**6420,8**	5448,6	972,2
2014	**8798,0**	6663,2	2134,8	**2933,1**	1805,5	1127,6	**5864,9**	4857,7	1007,2
2015	**6907,8**	5102,1	1805,7	**2481,8**	1507,0	974,8	**4426,0**	3595,1	830,9
2016	**7033,6**	5151,3	1882,3	**2594,5**	1547,4	1047,1	**4439,1**	3603,9	835,2
2017	**8474,5**	6284,4	2190,1	**3110,4**	1857,7	1252,7	**5364,1**	4426,7	937,4

Sursa: Conform datelor din Balanța de plăți, Banca Națională a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD				Valoarea exportului. mil. USD				Valoarea importului. mil. USD				Exportul net. mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi. %
	Total	CSI	UE	Alte ţări	Total	CSI	UE	Alte ţări	Total	CSI	UE	Alte ţări		
2010	5396,8	1880,9	2433,1	1082,8	1541,5	624,0	728,9	188,6	3855,3	1256,9	1704,2	894,2	-2313,8	40,0
2011	7408,1	2632,7	3339,3	1436,1	2216,8	919,3	1083,0	214,5	5191,3	1713,4	2256,3	1221,6	-2974,5	42,7
2012	7374,7	2551,8	3332,0	1490,9	2161,8	928,1	1013,4	220,3	5212,9	1623,7	2318,6	1270,6	-3051,1	41,5
2013	7920,7	2595,5	3609,4	1715,8	2428,3	923,2	1137,3	367,8	5492,4	1672,3	2472,1	1348,0	-3064,1	44,2
2014	7656,5	2184,9	3813,7	1657,9	2339,5	735,6	1246,1	357,8	5317,0	1449,3	2567,6	1300,1	-2977,5	44,0
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9	49,3
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
Trimestrul I 2012	1708,8	655,1	720,4	333,3	504,6	201,1	252,2	51,3	1204,2	454,0	468,2	282,0	-699,6	41,9
Trimestrul II 2012	1793,5	572,0	853,0	368,5	537,0	227,2	255,8	54,0	1256,5	344,8	597,2	314,5	-719,5	42,7
Trimestrul III 2012	1779,6	609,9	799,4	370,3	506,7	238,9	213,1	54,7	1272,9	371,0	586,3	315,6	-766,2	39,8
Trimestrul IV 2012	2092,8	714,8	959,2	418,8	613,5	260,9	292,3	60,3	1479,3	453,9	666,9	358,5	-865,8	41,5
Trimestrul I 2013	1832,4	673,2	773,8	385,4	589,7	246,3	260,3	83,1	1242,7	426,9	513,5	302,3	-653,0	47,5
Trimestrul II 2013	1897,8	592,1	881,7	424,0	546,6	208,3	251,1	87,2	1351,2	383,8	630,6	336,8	-804,6	40,5
Trimestrul III 2013	1981,0	631,7	907,3	442,0	604,8	234,4	275,8	94,6	1376,2	397,3	631,5	347,4	-771,4	43,9
Trimestrul IV 2013	2209,5	698,5	1046,6	464,4	687,2	234,2	350,1	102,9	1522,3	464,3	696,5	361,5	-835,1	45,1
Trimestrul I 2014	1791,2	565,1	867,9	358,2	573,0	180,8	318,9	73,3	1218,2	384,3	549,0	284,9	-645,2	47,0
Trimestrul II 2014	1928,0	523,3	995,7	409,0	599,2	204,5	301,9	92,8	1328,8	318,8	693,8	316,2	-729,6	45,1
Trimestrul III 2014	1884,0	520,1	954,1	409,8	565,2	184,3	284,0	96,9	1318,8	335,8	670,1	312,9	-753,6	42,9
Trimestrul IV 2014	2053,3	576,4	996,0	480,9	602,1	166,0	341,3	94,8	1451,2	410,4	654,7	386,1	-849,1	41,5
Trimestrul I 2015	1464,3	394,0	753,3	317,0	488,1	104,0	320,0	64,1	976,2	290,0	433,3	252,9	-488,1	50,0
Trimestrul II 2015	1513,5	354,6	835,0	274,4	504,8	137,5	306,1	61,2	1009,1	217,1	528,9	262,7	-503,9	50,0
Trimestrul III 2015	1432,7	360,8	772,4	299	455,5	125,2	273,1	56,7	977,2	235,6	499,3	242,3	-521,7	46,6
Trimestrul IV 2015	1543,5	400,8	811,2	331,5	519,2	125,5	318,8	74,9	1024,4	275,3	492,4	256,6	-497,1	50,8
Trimestrul I 2016	1306,6	335,5	692,7	278,4	417,2	85	266,2	66	889,4	250,5	426,5	212,4	-472,2	46,9
Trimestrul II 2016	1496,6	324,7	832	339,5	488,9	102,7	308,0	78,2	1007,7	222	524	261,3	-518,8	48,5
Trimestrul III 2016	1554,2	369,9	853,4	330,9	527,3	113,3	341	73	1026,9	256,6	512,4	257,9	-499,6	51,3
Trimestrul IV 2016	1737,8	411,6	956,4	369,8	612,6	113,3	417,9	81,4	1125,2	298,3	538,5	288,4	-512,6	54,4
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %	Indicele gradului de acoperire a importurilor prin exporturi. f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2010	18,3	15,2	16,5	28,8	20,1	27,2	9,2	50,5	17,6	10,1	19,9	25,0	16,0	102,2
2011	37,3	40,0	37,2	32,6	43,8	47,3	48,6	13,7	34,7	36,3	32,4	36,6	28,6	106,8
2012	-0,5	-3,1	-0,2	3,8	-2,5	1,0	-6,4	2,7	0,4	-5,2	2,8	4,0	2,6	97,1
2013	7,4	1,7	8,3	15,1	12,3	-0,5	12,2	67,0	5,4	3,0	6,6	6,1	0,4	106,6
2014	-3,3	-15,8	5,7	-3,4	-3,7	-20,3	9,6	-2,7	-3,2	-13,3	3,9	-3,6	-2,8	99,5
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-22	-32,2	112
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3	103
2017														
Trimestrul I 2012	8,7	11,6	5,3	10,9	6,5	14,3	5,6	-12,9	9,7	10,4	5,1	16,7	12,0	97,2
Trimestrul II 2012	-0,3	-1,2	-1,5	4,4	2,9	6,8	0,3	-0,2	-1,5	-5,9	-2,2	5,3	-4,6	104,5
Trimestrul III 2012	-4,8	-6,4	-7,3	4,5	-7,8	0,5	-22,8	54,5	-3,5	-10,4	0,0	-1,0	-0,5	95,6
Trimestrul IV 2012	-3,5	-12,3	3,5	-2,2	-8,7	-10,9	-6,6	-8,8	-1,2	-13,0	8,7	-1,0	4,9	92,4
Trimestrul I 2013	7,2	2,8	7,4	15,6	16,9	22,5	3,2	62,0	3,2	-6,0	9,7	7,2	-6,7	113,2
Trimestrul II 2013	5,8	3,5	3,4	15,1	1,8	-8,3	-1,8	61,5	7,5	11,3	5,6	7,1	11,8	94,7
Trimestrul III 2013	11,3	3,6	13,5	19,4	19,4	-1,9	29,4	72,9	8,1	7,1	7,7	10,1	0,7	110,4
Trimestrul IV 2013	5,6	-2,3	9,1	10,9	12,0	-10,2	19,8	70,6	2,9	2,3	4,4	0,8	-3,5	108,8
Trimestrul I 2014	-2,2	-16,1	12,2	-7,1	-2,8	-26,6	22,5	-11,8	-2,0	-10,0	6,9	-5,8	-1,2	99,1
Trimestrul II 2014	1,6	-11,6	12,9	-3,5	9,6	-1,8	20,2	6,4	-1,7	-16,9	10,0	-6,1	-9,3	111,5
Trimestrul III 2014	-4,9	-17,7	5,2	-7,3	-6,5	-21,4	3,0	2,4	-4,2	-15,5	6,1	-9,9	-2,3	97,5
Trimestrul IV 2014	-7,1	-17,5	-4,8	3,6	-12,4	-29,1	-2,5	-7,9	-4,7	-11,6	-6,0	6,8	1,7	91,9
Trimestrul I 2015	-18,3	-30,3	-13,2	-11,5	-14,8	-42,5	0,3	-12,6	-19,9	-24,5	-21,1	-11,2	-24,3	106,4
Trimestrul II 2015	-21,5	-32,2	-16,1	-32,9	-15,8	-32,8	1,4	-34,1	-24,1	-31,9	-23,8	-16,9	-30,9	110,9
Trimestrul III 2015	-24,0	-30,6	-19,0	-27,0	-19,4	-32,1	-3,8	-41,5	-25,9	-29,8	-25,5	-22,6	-30,8	108,6
Trimestrul IV 2015	-24,8	-21,5	-19,6	-31,1	-13,8	-24,4	-6,4	-21	-29,4	-32,9	-24,8	-33,5	-41,5	122,4
Trimestrul I 2016	-10,8	-14,9	-8,1	-12,2	-14,6	-18,3	-16,9	2,9	-8,9	-13,7	-1,6	-16,1	-3,3	93,8
Trimestrul II 2016	-1,2	-8,4	-0,4	23	-3,2	-25,4	0,6	27	-0,2	22	-1	-0,5	2,9	97,9
Trimestrul III 2016	8,4	2,5	10,4	10,6	15,8	-9.5	24.9	28,7	5,0	8,9	2,9	6,4	-4.3	110,0
Trimestrul IV 2016	11,8	11,2	12,0	11,8	16,2	1	26,6	11,5	9,6	16,3	5,1	11,8	-2,6	106
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4	109,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4	89,6
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8	96,7
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8	-
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9	99,8
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2012	97,5	100,4	97,0	99,0	101,0	101,0
2013	112,3	105,4	98,0	99,0	113,0	106,0
2014	96,3	96,8	94,0	96,0	102,0	101,0
2015	84,1	75,1	83,0	78,5	101,5	95,8
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118.5	116.4	104.6	104.7	113.4	114.7
Trimestrul I 2012	106,7	109,7	98,0	103,0	109,0	106,0
Trimestrul II 2012	102,9	98,5	95,0	96,0	108,0	103,0
Trimestrul III 2012	92,2	96,5	94,0	95,0	98,0	102,0
Trimestrul IV 2012	91,3	98,8	99,0	100,0	92,0	99,0
Trimestrul I 2013	115,4	103,2	102,0	100,0	113,0	103,0
Trimestrul II 2013	100,4	107,5	99,0	98,0	101,0	110,0
Trimestrul III 2013	119,4	108,1	97,0	100,0	122,0	108,0
Trimestrul IV 2013	112,0	102,9	92,0	98,0	120,0	105,0
Trimestrul I 2014	97,2	98,0	97,2	98,0	106,0	100,0
Trimestrul II 2014	109,6	98,3	97,0	100,0	113,0	98,0
Trimestrul III 2014	93,5	95,8	95,0	97,0	98,0	99,0
Trimestrul IV 2014	88,1	92,3	89,0	92,0	100,0	104,0
Trimestrul I 2015	85,2	80,1	80,0	79,0	106,0	101,0
Trimestrul II 2015	84,2	75,9	79,0	79,0	107,0	96,0
Trimestrul III 2015	80,6	74,1	84,0	78,0	96,0	95,0
Trimestrul IV 2015	86,3	70,6	89,0	78,0	97,0	91,0
Trimestrul I 2016	85,5	91,1	95,0	88,0	90,0	104,0
Trimestrul II 201 6	96,6	99,9	98,0	93,0	99,0	107,0
Trimestrul III 2016	115,9	105,1	95,9	94,2	120,9	111,5
Trimestrul IV 2016	118,0	109,8	95,7	98,9	123,3	111,1
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1
Trimestrul I 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	11,4	112,1	114,4	109,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN													
Valoarea exporturilor, mil. USD													
	T1/15	T2/15	T3/15	T4/15	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18
Total export	**488,0**	**504,8**	**455,4**	**519,2**	**417,2**	**488,8**	**527,3**	**612,7**	**528,2**	**500,0**	**623,6**	**773,6**	**678,2**
Produse agroalimentare	243,6	233,2	177,6	131,5	176,1	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0
Fructe şi legume	70,9	59,6	42,7	81.0	41,5	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97
Cereale	38,4	29,1	37,7	23.5	14,2	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2
Seminţe oleaginoase	51,4	52,0	26,1	47.9	36,3	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9
Băuturi	33,1	35,1	40,1	46.5	35,5	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1
Uleiuri	22,7	25,7	1,2	22.4	13,3	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5
Minerale	2,2	2,5	3,8	1.6	2,2	2,9	4,3	4,5	6,0	6,0	8,5	8,3	6
Maşini şi echipamente electrice	57,8	62,0	59,5	56.2	53,0	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	108,9
Îmbrăcăminte	51,0	61,9	62,1	54.5	54,8	61,8	67,0	59,3	61,6	63,7	73,5	76,2	78,5
Medicamente	13,4	21,4	17,5	23.9	4,5	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9
Mobilă	22,9	22,4	25,0	27.4	29	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7
Valoarea importurilor, mil. dolari USD													
	T1/15	T2/15	T3/15	T4/15	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18
Total import	**976,1**	**1009,2**	**977,0**	**1024,4**	**861,1**	**1007,2**	**1026,9**	**1125,2**	**1030,7**	**1150,7**	**1257,4**	**1392,6**	**1326,2**
Produse alimentare	20,6	23,3	25,7	30,3	23,2	24,9	28,7	30,2	27,3	31,8	35,0	37,2	33,5
Uleiuri, grăsimi	4,9	5	4,6	5,8	4,7	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0
Băuturi şi tutun	16,2	26	30,8	26,3	22,7	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8
produse minerale	237,0	168,1	156,2	172,3	159,3	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8
Produse farmaceutice	38,0	47,1	41,9	69,9	28,1	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6
Maşini şi echipamente, aparate de înregistrat...	76,9	75,9	87,3	87,4	61,8	79,2	92,5	110,2	84,2	93,9	108,1	143,4	119,5
Materiale plastice şi articole din materiale plastice	50,7	65,5	72,0	65,7	51,4	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

NUMĂRUL ÎNTREPRINDERILOR DUPĂ MĂRIME					
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	***Sectorul IMM, dintre care:***	Mijlocii	Mici	Micro
2015	51216	***50555***	1268	5849	43438
2016	52320	***51626***	1299	5780	44547
2017	54313	***53573***	1328	6061	46184
Numărul angajaţilor după mărimea întreprinderii					
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	***Sectorul IMM, dintre care:***	Mijlocii	Mici	Micro
2015	510268	***316937***	102205	109755	104977
2016	512474	***313533***	101529	107156	104848
2017	528607	***323277***	103460	112028	107789
Venitul din vânzări după mărimea întreprinderilor, mln lei					
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	***Sectorul IMM, dintre care:***	Mijlocii	Mici	Micro
2015	282253,4	***119398,8***	39558,5	48356,5	31483,8
2016	300733,4	***124954,4***	41303,7	50079,3	33571,4
2017	330963,9	***137506,1***	45237,0	56090,4	36178,7
Rezultatul financiar (profit) pana la impozitare după mărimea întreprinderilor, mln lei					
Perioada	Total întreprinderi, inclusiv:	***Sectorul IMM, dintre care:***	Mijlocii	Mici	Micro
2015	3453,5	***2905,0***	1195,4	1631,4	78,2
2016	15026,1	***5878,5***	2101,3	2229,8	1547,4
2017		***10568,9***	3322,9	3811,5	3434,4

Sursa: Conform datelor BNS.

Note: Conform datelor din situaţiile financiare prezentate de către entităţi, cu excepţia organizaţiilor necomerciale.
Datele pentru anul 2015 au fost recalculate de către BNS, conform noilor criterii de întreprinderi mici şi mijlocii stabilite prin Legea nr. 179 din 21.07.2016, în vigoare din 16.12.2016

Perioada	SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ													
	Numărul populației stabile (mii locuitori) *la începutul anului*	Numărul populației prezente (mii locuitori) *la începutul anului*	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
			Numărul de născuți-vii - total (pers.)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârsta sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori
2012	3559,5	3412,6	39435	11,1	39560	11,1	387	9,8	-125	0,0	24262	6,8	10637	3,0
2013	3559,5	3412,4	37871	10,6	38060	10,7	359	9,4	-189	-0,1	24449	6,9	10775	3,0
2014	3557,6	3413,2	38616	10,9	39494	11,1	372	9,6	-878	-0,2	25624	7,2	11130	3,1
2015	3555,2	3384,1	38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	-0,3	24709	7,0	11199	3,2
2016	3553,1	3369,1	37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0
2017	3550,9	3356,8	34059	9,6	36764	10,4	330	n/d	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6
2018	3547,5	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
Trimestrul I 2015			9210	10,5	11164	12,7	91	9,8	-1954	-2,2	3872	4,4	2922	3,3
Trimestrul II 2015			18554	10,5	21074	12,0	183	9,8	-2520	-1,5	9539	5,4	5772	3,3
Trimestrul III 2015			28917	10,9	29725	11,2	273	9,4	-808	-0,3	18729	7,0	8310	3,1
Trimestrul IV 2015			38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	-0,3	24709	7,0	11199	3,2
Trimestrul I 2016			9342	10,6	10752	12,2	99	10,6	-1410	-1,6	3679	4,2	2767	3,1
Trimestrul II 2016			18258	10,3	20160	11,4	179	9,8	-1902	-1,1	8661	4,9	5574	3,2
Trimestrul III 2016			28264	10,6	28626	10,8	256	9,1	-362	-0,2	16872	6,3	7955	3,0
Trimestrul IV 2016			37390	10,5	38487	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0
Trimestrul I 2017			8526	9,6	10834	12,2	86	n/d	-2308	-2,6	3343	3,8	2498	2,8
Trimestrul II 2017			16868	9,5	19775	11,2	174	n/d	-2907	-1,6	8060	4,6	4980	2,8
Trimestrul III 2017			26064	9,8	27585	10,4	250	n/d	-1536	-0,6	16366	6,1	6978	2,6
Trimestrul IV 2017			34059	9,6	36764	10,4	330	n/d	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6
Trimestrul I 2018			8068	9,2	10185	11,7	86	n/d	-2117	-2,4	3176	3,6	2669	3,1
Trimestrul II 2018			16040	9,1	19099	10,9	173	n/d	-3059	-1,7	7899	4,5	5051	2,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ																	
	Numărul persoanelor economic active (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %					Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %					Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %				
		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural
2012	1214,5	40,7	43,5	38,2	47,0	36,0	1146,8	38,4	40,6	36,5	43,6	34,6	67,7	5,6	6,8	4,3	7,3	3,9
2013	1235,9	41,4	44,5	38,6	45,6	38,1	1172,8	39,3	41,8	37,0	42,8	36,6	63,1	5,1	6,0	4,1	6,3	4,1
2014	1232,4	41,2	44,1	38,6	44,1	39,1	1184,9	39,6	42,1	37,4	41,8	38,0	47,5	3,9	4,6	3,1	5,2	2,7
2015	1265,6	42,4	45,1	39,9	44,9	40,4	1203,6	40,3	42,3	38,4	42,0	38,9	62,1	4,9	6,2	3,6	6,4	3,5
2016	1272,8	42,6	45,4	40,1	45,0	40,8	1219,5	40,8	40,8	43,0	39,0	42,3	53,3	4,2	5,5	2,9	6,0	2,6
2017	1259,1	42,2	45,3	39,4	44,5	40,4	1207,5	40,5	43,1	38,1	41,9	39,3	51,6	4,1	4,8	3,3	5,7	2,7
Trimestrul I 2015	1151,9	38,6	41,2	36,1	43,7	34,5	1054,0	35,3	36,6	34,1	39,7	31,8	97,9	8,5	11,2	5,7	9,2	7,8
Trimestrul II 2015	1339,2	44,8	47,9	42,1	44,3	45,2	1284,0	43,0	45,4	40,8	41,6	44,1	55,1	4,1	5,2	3,0	6,2	2,5
Trimestrul III 2015	1349,2	45,2	48,2	42,4	45,5	44,9	1305,2	43,7	46,4	41,3	43,2	44,1	44,0	3,3	3,9	2,6	5,0	1,8
Trimestrul IV 2015	1222,3	40,9	43,2	38,9	46,0	36,9	1171,1	39,2	41,1	37,5	43,4	35,8	51,2	4,2	4,8	3,6	5,6	2,8
Trimestrul I 2016	1198,1	40,1	43,1	37,5	44,9	36,3	1123,7	37,6	39,5	35,9	41,1	34,8	74,4	6,2	8,3	4,0	8,4	4,0
Trimestrul II 2016	1362,9	45,7	48,3	43,3	45,3	46,0	1307,9	43,8	45,6	42,2	42,2	45,1	55,0	4,0	5,6	2,5	6,8	1,9
Trimestrul III 2016	1337,0	44,8	47,8	42,1	45,1	44,5	1298,3	43,5	46,2	41,1	43,2	43,7	38,7	2,9	3,4	2,4	4,3	1,8
Trimestrul IV 2016	1193,3	40,0	42,7	37,5	44,6	36,3	1148,3	38,5	40,6	36,5	42,6	35,2	44,9	3,8	4,8	2,7	4,5	3,1
Trimestrul I 2017	1201,6	40,3	43,7	37,2	45,0	36,5	1125,7	37,7	40,2	35,5	41,7	34,6	75,8	6,3	8,0	4,5	7,2	5,4
Trimestrul II 2017	1316,0	44,1	48,1	40,5	44,4	43,9	1270,3	42,6	46,3	39,2	42,2	42,9	45,7	3,5	3,8	3,2	5,0	2,3
Trimestrul III 2017	1308,7	43,9	46,9	41,1	45,1	42,9	1264,1	42,4	45,2	39,9	42,4	42,3	44,6	3,4	3,7	3,1	5,8	1,4
Trimestrul IV 2017	1210,2	40,6	42,5	38,8	43,5	38,3	1169,9	39,2	40,8	37,8	41,4	37,5	40,3	3,3	4,0	2,7	4,8	2,1
Trimestrul I 2018	1172,9	39,3	41,3	37,5	42,5	36,8	1124,6	37,7	39,3	36,2	40,4	35,6	48,3	4,1	4,7	3,5	4,9	3,4
Trimestrul II 2018	1384,3	46,4	49,1	44,0	43,1	49,0	1343,4	45,0	47,5	42,8	40,7	48,4	40,9	3,0	3,2	2,8	5,6	1,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	REMUNERAREA MUNCII						
	Câştigul salarial mediu lunar – Total			Indicele câştigului salarial nominal lunar (faţă de aceeaşi perioadă din anul precedent), %			Indicele câştigului salarial real lunar (faţă de aceeaşi perioadă din anul precedent), %
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
Ianuarie 2015	4260,6	256,5	219,1	112,8	89,4	104,1	107,7
Februarie 2015	4241,2	225,2	198,1	114,1	81,7	98,0	107,1
Martie 2015	4397,3	236,0	217,1	112,4	81,5	103,6	104,9
Aprilie 2015	4526,5	251,3	233,2	112,9	84,2	108,0	104,9
Mai 2015	4524,0	252,0	225,7	112,2	85,5	105,3	103,8
Iunie 2015	4732,7	256,7	228,6	112,6	85,0	102,9	104,0
Iulie 2015	4882,6	257,4	233,8	112,8	83,4	102,6	103,9
August 2015	4669,1	245,8	220,4	109,2	79,5	95,0	97,3
Septembrie 2015	4694,9	239,0	212,6	110,0	80,2	92,2	97,7
Octombrie 2015	4564,9	229,2	203,8	105,9	78,0	88,0	93,6
Noiembrie 2015	4613,4	230,7	214,5	105,9	79,2	91,9	93,3
Decembrie 2015	5227,7	263,6	243,0	107,4	83,6	95,0	94,5
Ianuarie 2016	4665,8	229,7	211,4	109,5	89,6	96,5	96,6
Februarie 2016	4650,6	231,5	208,3	109,7	102,8	105,1	99,5
Martie 2016	4749,7	239,7	216,1	108,0	101,6	99,5	98,7
Aprilie 2016	4909,6	249,1	219,8	108,5	99,1	94,3	100,2
Mai 2016	4863,9	244,9	216,5	107,5	97,2	95,9	99,6
Iunie 2016	5169,7	260,9	232,4	109,2	101,6	101,7	101,7
Iulie 2016	5274,0	266,2	240,3	108,0	103,4	102,8	100,9
August 2016	5242,8	265,2	236,4	112,3	107,9	107,2	108,4
Septembrie 2016	5170,6	261,3	232,9	110,1	109,3	105,9	106,9
Octombrie 2016	5109,2	261,7	237,0	111,9	114,2	116,3	109,2
Noiembrie 2016	5204,4	254,6	235,5	112,8	110,4	109,7	109,9
Decembrie 2016	6003,7	297,8	282,3	114,8	113,0	116,2	112,1
Trimestrul I 2017	5218,9	261,5	245,6	111,3	112,0	115,9	106,7
Trimestrul II 2017	5636,7	300,6	273,7	113,2	119,5	122,8	105,7
Trimestrul III 2017	5809,1	324,2	276,3	111,1	122,7	116,8	103,4
Trimestrul IV 2017	6113,6	352,0	298,8	112,4	129,7	118,9	104,6
Trimestrul I 2018	5906,5	352,7	287,2	113,2	134,9	116,9	107,6
Trimestrul II 2018	6369,8	382,4	320,3	113,0	127,2	117,0	109,5

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE

Activități economice	Total economie	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
Ianuarie	4260,6	2602,8	4514,4	3950,8	3552,4	4130,6	2827,6	8533,6	7683,3	4014,8	5735,9	3634,2	5460,4	3579,9	4149,9	3086,1	5647,1
Februarie	4241,2	2576,2	4445,4	4011,3	3559,2	3940,4	2781,9	8889,3	7305,5	3942,7	5790,8	3291,5	5568,9	3664,6	3984,6	3069,4	6582,6
Martie	4397,3	2834,8	4707,1	4229,2	3657,1	4113,4	2904,1	9650,7	8825,2	4028,8	6064,7	3534,9	5792,4	3609,6	4028,2	2922,5	6015,5
Aprilie	4526,5	2815,9	4994,9	4369,0	3797,5	4406,4	2851,2	10443,5	9595,3	4257,0	5785,6	3531,6	5493,6	3549,6	4454,3	2882,5	6776,7
Mai	4524,0	2900,1	4845,4	4581,7	3826,5	4566,5	2970,3	9400,4	8092,1	4259,6	6248,4	3641,5	5503,1	3811,8	4469,8	2996,3	6870,4
Iunie	4732,7	2936,6	4936,5	4687,3	3974,5	4369,3	3081,0	9611,4	8471,0	4119,4	6558,3	3715,0	5997,0	4304,3	4562,2	3180,2	7943,6
Iulie	4882,6	3233,9	5076,0	4762,1	4054,1	4541,4	3219,2	9640,5	10121,3	4316,4	6854,3	3739,9	6604,3	4122,9	4726,5	3113,3	7183,5
August	4669,1	2878,7	5027,4	4690,4	3977,6	4615,6	3181,1	9392,6	8235,3	4112,6	6442,1	3816,8	5841,1	4109,8	4398,1	2839,3	6609,8
Septembrie	4694,9	3484,0	5150,1	4781,2	4034,8	4596,3	3204,1	12024,8	8005,3	4195,9	6449,9	3729,6	5347,9	3778,1	4243,6	2954,1	7398,9
Octombrie	4564,9	3395,4	4942,8	4761,8	4013,8	4485,7	3220,2	9725,0	8736,8	4231,5	6362,7	3773,5	5324,0	3648,5	4250,2	2918,1	7143,9
Noiembrie	4613,4	3363,1	5007,2	4637,6	3937,5	4271,0	3131,7	9553,1	8246,3	4247,8	6661,0	3635,6	5771,7	3735,3	4404,6	3107,2	7141,6
Decembrie	5227,7	3713,0	5884,1	5145,5	4453,4	4907,6	3290,8	10429,6	10685,4	4922,9	7102,4	4039,9	6279,6	3878,5	5518,1	3118,6	8574,9
2015	**4610,9**	**3072,3**	**4962,8**	**4559,0**	**3903,2**	**4411,3**	**3055,6**	**9770,7**	**8659,6**	**4218,7**	**6320,2**	**3669,7**	**5749,2**	**3813,6**	**4430,2**	**3015,8**	**6965,4**
Ianuarie	4665,8	2677,1	4837,7	4423,8	4221,7	4372,5	3194,0	9534,2	9040,2	4290,3	6349,3	3790,8	6126,9	3708,5	4354,4	3109,9	8351,3
Februarie	4650,6	2861,0	4843,2	4539,2	4171,1	4303,8	3193,0	9928,7	8723,3	4370,7	6497,7	3756,7	6143,5	3789,3	4097,6	3147,8	8513,1
Martie	4749,7	3003,2	4982,5	4648,6	4284,5	4399,2	3317,0	12310,5	10503,5	4384,4	6803,8	4034,6	5593,3	3686,0	4207,1	2948,7	8911,4
Aprilie	4909,6	3096,1	5290,6	4712,5	4394,5	4557,8	3361,3	11153,8	11206,1	4684,5	6646,1	3891,4	6067,9	3715,8	4672,7	2984,7	8484,0
Mai	4863,9	3040,6	5159,1	4841,4	4483,4	4790,6	3420,8	10869,0	9136,3	4739,2	6552,9	4110,8	5771,0	3908,7	4492,4	3062,0	8404,5
Iunie	5169,7	3122,1	5275,1	4995,4	4607,0	4695,7	3542,7	10933,8	9828,6	4875,5	6959,8	4074,6	6683,2	4438,3	4903,5	3257,6	9434,2
Iulie	5274,0	3567,7	5466,3	5132,4	4604,6	4772,6	3591,4	10800,3	10025,2	4967,0	7045,1	4215,2	6785,3	4279,0	5460,3	3221,9	9082,8
August	5242,8	3283,0	5608,1	5339,3	4739,9	5224,5	3607,8	10593,0	9714,1	4799,1	6649,9	4335,0	6310,2	4354,8	5093,8	2920,8	9136,6
Septembrie	5170,6	3745,3	5455,6	5344,5	4716,6	5014,4	3585,0	12900,0	9259,6	4803,0	6616,8	4292,0	5733,0	4115,0	4909,5	3140,9	9381,8
Octombrie	5109,2	3474,4	5370,4	5351,0	4627,9	4864,0	3565,5	10882,5	9783,2	4938,1	6770,2	4295,0	5685,9	3977,3	5499,4	3107,2	9053,7
Noiembrie	5204,4	3672,7	5468,4	5413,8	4645,6	4682,0	3450,2	10480,5	10335,9	4921,6	7127,9	4380,4	5975,4	4156,7	5353,8	3304,2	9530,1
Decembrie	6003,7	4154,0	6446,6	5762,3	5209,7	5316,3	3657,5	11962,2	16536,4	5599,0	7673,1	4585,8	6859,3	4125,0	7061,8	3399,0	10678.5
2016	**5084,0**	**3321,4**	**5353,7**	**5064,5**	**4558,0**	**4746,3**	**3454,8**	**11027,5**	**10338,9**	**4779,6**	**6806,8**	**4144,3**	**6144,2**	**4017,7**	**5010,0**	**3130,1**	**9081,0**
Trimestrul I 2017	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4336,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Trimestrul II 2017	5636,7	3554,6	5812,6	5577,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Trimestrul III 2017	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Trimestrul IV 2017	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
2017	**5697,1**	**3798,0**	**5902,7**	**5649,8**	**5120,1**	**5389,6**	**3812,9**	**12443,7**	**11034,7**	**5107,2**	**7392,1**	**4752,3**	**7361,4**	**4459,0**	**5634,6**	**3323,9**	**7592,9**
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Perioada	VENITURILE DISPONIBILE ALE POPULAȚIEI						
	Veniturile disponibile ale populației, MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %					
		activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse
2012	1508,8	42,7	9,6	7,2	0,2	19,2	21,2
2013	1681,4	41,6	9,1	6,9	0,2	19,9	22,3
2014	1767,5	41,6	9,5	6,6	0,1	20,2	21,9
2015	1956,6	41,4	9,0	6,9	0,2	20,9	21,6
2016	2060,1	42,1	8,3	6,6	0,2	22,1	20,8
2017	2244,9	43,1	7,8	5,5	0,1	23,4	20,1
Trimestrul I 2015	1854,0	40,2	9,6	5,3	0,2	21,4	23,3
Trimestrul II 2015	1997,2	43,5	9,3	6,6	0,1	19,9	20,6
Trimestrul III 2015	1978,3	39,9	8,5	7,5	0,2	21,5	22,4
Trimestrul IV 2015	1999,4	41,7	8,9	8,2	0,2	20,9	20,1
Trimestrul I 2016	2027,8	42,4	8,7	6,2	0,2	19,5	23,0
Trimestrul II 2016	2029,3	41,1	9,2	6,7	0,0	21,4	21,6
Trimestrul III 2016	2080,5	41,6	7,6	7,0	0,1	24,3	19,4
Trimestrul IV 2016	2105,2	42,9	8,0	6,6	0,3	23,2	19,1
Trimestrul I 2017	2134,5	40,2	8,6	5,4	0,0	23,7	22,1
Trimestrul II 2017	2227,6	43,2	7,3	6,5	0,0	22,0	21,0
Trimestrul III 2017	2224,4	43,5	8,0	4,4	0,1	25,8	18,2
Trimestrul IV 2017	2399,2	45,2	7,6	5,5	0,3	22,1	19,4
Trimestrul I 2018	2353,5	40,8	7,9	5,3	0,0	23,9	22,1
Trimestrul II 2018	2374,2	42,4	7,3	6,2	0,2	23,9	20,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	CHELTUIELILE DE CONSUM ALE POPULAȚIEI												
	Cheltuielile de consum ale populației, MDL	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %											
		produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	întreținerea locuinței	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cafenea	alte bunuri și servicii
2012	1598,6	43,2	1,7	10,6	18,6	3,5	5,6	4,2	4,4	1,5	1,0	1,7	4,0
2013	1775,8	42,8	1,5	10,3	19,2	3,6	5,7	4,7	4,2	1,5	0,8	1,5	4,0
2014	1816,7	43,8	1,3	10,6	18,9	3,5	5,6	4,4	4,3	1,3	0,7	1,5	4,0
2015	2048,5	42,1	1,4	11,2	17,9	3,9	6,5	4,5	4,3	1,4	0,7	1,7	4,4
2016	2116,8	42,6	1,5	10,5	17,8	4,0	6,4	4,8	4,7	1,3	0,7	1,5	4,4
2017	2250,3	43,4	1,5	10,4	18,6	3,9	5,9	3,7	4,5	1,3	0,5	1,8	4,5
Trimestrul I 2015	1913,3	41,5	1,4	11,0	17,1	3,5	7,7	4,9	4,4	1,6	0,6	1,7	4,8
Trimestrul II 2015	2075,9	41,9	1,4	11,0	17,9	4,0	6,3	4,8	4,5	1,1	0,6	2,0	4,6
Trimestrul III 2015	2132,7	41,6	1,4	11,8	18,9	4,1	6,2	4,0	4,1	1,6	0,7	1,4	4,3
Trimestrul IV 2015	2072,9	43,3	1,5	11,0	17,6	4,1	5,9	4,6	4,2	1,3	0,7	1,8	4,1
Trimestrul I 2016	2058,1	42,0	1,4	9,7	17,5	3,6	6,3	7,3	4,3	1,2	0,6	1,1	5,0
Trimestrul II 2016	2079,7	43,4	1,5	10,7	18,5	3,8	5,8	4,1	4,4	1,1	0,8	1,5	4,5
Trimestrul III 2016	2199,7	41,3	1,7	10,8	18,0	4,1	7,4	4,3	4,4	1,7	0,7	1,6	4,1
Trimestrul IV 2016	2129,8	43,9	1,4	10,8	17,3	4,4	5,9	3,3	5,6	1,1	0,6	1,6	4,1
Trimestrul I 2017	2091,0	44,1	1,4	9,7	18,7	3,8	6,3	3,5	4,6	1,5	0,7	1,5	4,3
Trimestrul II 2017	2245,3	44,3	1,6	10,4	18,4	3,8	5,5	3,9	4,5	1,2	0,5	1,4	4,3
Trimestrul III 2017	2301,0	43,0	1,4	10,8	19,8	4,0	5,7	3,5	4,2	1,1	0,3	1,8	4,3
Trimestrul IV 2017	2359,5	42,4	1,5	10,6	17,6	4,1	6,0	3,9	4,6	1,5	0,7	2,3	4,9
Trimestrul I 2018	2329,8	43,9	1,5	10,4	17,9	3,4	6,2	3,8	4,6	1,5	0,5	1,9	4,4
Trimestrul II 2018	2379,1	45,0	1,6	10,4	18,2	3,7	5,4	3,8	4,4	1,4	0,4	1,6	4,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	INFRACŢIUNI																															
	Infracţiuni înregistrate – total, (cauze)	Infracţiuni contra vieţii şi sănătăţii persoanei (cauze)			Infracţiuni privind viaţa sexuală (cauze)		Infracţiuni contra patrimoniului (cauze)									Infracţiuni contra sănătăţii publice şi convieţuirii sociale (cauze)			Infracţiuni contra familiei şi minorilor (cauze)			Infracţiuni economice (cauze)					Infracţiuni contra securităţii publice şi a ordinii publice (cauze)			
		Total	Omor	Vătămare intenţionată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tâlhărie	Jaf	Escrocherie	Pungăşie	Şantaj	Total	Infracţiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falşi	Total	Huliganism	Total	Huliganism
2012	36615	1755	223	325	617	360	18751	14294	167	1175	1651	540	64	1785	1575	1575	20	953	163	1156	1928	163	1156	1514	1284							
2013	38157	1647	215	324	608	349	20391	15378	146	1144	2065	741	88	1305	1166	1166	20	1474	151	344	1002	151	344	1625	1444							
2014	41786	1542	172	320	647	352	21875	16729	125	1127	2068	836	77	1439	1288	1288	24	2423	216	286	1305	216	286	1804	1614							
2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	1191	38	2058	229	433	1429	229	433	1752	1491							
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1153	28	1836	240	216	1132	240	216	1954	1699							
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1269	41	1025	212	194	1060	212	194	1653	1447							
Trimestrul I 2015	8875	276	39	63	130	63	4601	3339	40	239	439	264	12	332	299	299	5	324	47	104	529	47	104	421	358							
Trimestrul II 2015	18696	599	74	118	286	139	9615	7143	72	462	919	514	23	716	632	632	19	1039	97	259	713	97	259	847	722							
Trimestrul III 2015	28583	950	118	171	478	224	14462	10793	87	714	1429	704	47	1079	955	955	30	1563	145	333	1012	145	333	1289	1100							
Trimestrul IV 2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	1191	38	2058	229	433	1429	229	433	1752	1491							
Trimestrul I 2016	9808	351	46	68	141	65	5338	3916	43	247	546	365	23	285	244	244	5	466	47	47	247	47	47	426	366							
Trimestrul II 2016	20588	724	88	127	316	170	11147	8149	66	485	1193	771	47	597	508	508	14	1065	120	105	560	120	105	925	797							
Trimestrul III 2016	30719	1088	140	181	480	264	16381	11942	93	792	1707	1096	72	1001	880	880	23	1581	150	144	810	150	144	1436	1245							
Trimestrul IV 2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1153	28	1836	240	216	1132	240	216	1954	1699							
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331							
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635							
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052							
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1269	41	1025	212	194	1060	212	194	1653	1447							
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313							
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633							

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică.

Redactor-şef CE: Iulita BÎRCĂ
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacţiei: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or, Chişinău, str, I, Creangă, 45, tel,: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www,ince,md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail,ru

Bun de tipar: 12.10.2018. Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 6,2. Coli editoriale 6,9. Com. 15.
Complexul-Editorial al INCE, 2018